

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE WEYNESBAAN, LELIESTRAAT, OUDE BOOISCHOTSEBAAN EN ZONNEBLOEMSTRAAT TE RIJMENAM (PROV. ANTWERPEN)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 979

Rapport opgemaakt door: Evelien Dirix

Mevrouwhofstraat 1a

3511 Hasselt

februari 2020

Projectnummer intern: 25585

Projectnummer extern: 20466 - 22868 - K-
11-056

Projectcode OE: 2019E308

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Weynesbaan, Leliestraat, Oude Booischotsebaan en Zonnebloemstraat te Rijmenam (prov. Antwerpen)

Auteur

Evelien Dirix

Projectnummer

- 25585 (intern)
- 20466 - 22868 - K-11-056 (extern)
- 2019E308 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Hasselt, januari 2020

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 979

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v0	27/05/2019	Interne draft
v1	11/07/2019	Externe draft
v2	07/01/2020	Definitieve versie / eerste indiening
v3	06/02/2020	Tweede indiening

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Evelien Dirix
Project Manager	Anouk Van der Kelen
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
General director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Bureaustudie	8
1	Inleiding	8
1.1	Thesaurus	8
1.2	Administratieve gegevens.....	8
1.3	Locatie en omschrijving werken	9
1.4	Wettelijk kader	15
1.5	Doel van het onderzoek en onderzoeksstrategie	15
2	Aard van de bedreiging.....	16
2.1	Huidige situatie.....	16
2.2	Toekomstige situatie	20
3	Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	29
3.1	Topografische situering	29
3.2	Bodemkundige situering.....	37
4	Assessmentrapport: Archeologische voorkennis.....	42
4.1	Historische situering van Rijmenam (Bonheiden).....	43
4.2	Inventarissen Onroerend Erfgoed	50
4.3	Cartografische bronnen	58
5	Besluit	66
5.1	Interpretatie en datering	66
5.2	Potentieel tot kennisvermeerdering.....	66
5.3	Conclusie	68
6	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	70
7	Bibliografie.....	71

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: GRB met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	9
Figuur 2: Gewestplan met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	10
Figuur 3: De recentste Orthofotomozaïek met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	10
Figuur 4: Meest recente kadasterkaart met de locatie van overstort 1 (B854w). (Bron: CadGIS, 1/1/2019)	11
Figuur 5: Meest recente kadasterkaart met de locatie van het terrein voor grondverbetering (B132b) en overstort 2 (B825c). (Bron: CadGIS, 1/1/2019)	12
Figuur 6: Meest recente kadasterkaart met de locatie van het nieuwe tracé (A322L, A322G, A313Y2, A313K2). (Bron: CadGIS, 1/1/2019)	13
Figuur 7: Meest recente kadasterkaart met de locatie van de grachten aan het Weyneshof (B354E, B360C, B360B). (Bron: CadGIS, 1/1/2019)	14
Figuur 8: Indruk van de Weynesbaan richting het noorden. (Bron: Google Street view, 2009) ..	16
Figuur 9: Indruk van Zone B (locatie pompstation 1). (Bron: Google Street view, 2018)	17
Figuur 10: Indruk het terrein voor grondverbetering (Zone C). (Bron: Google Street view, 2009)	17
Figuur 11: Indruk van het terrein voor pompstation 2 (zone D). (Bron: Google Street view, 2009)	17
Figuur 12: Indruk van het terrein voor pompstation 3 (Zone E). (Bron: Google Street view, 2009)	18
Figuur 13: Indruk van terrein aan het Weyneshof (Zone F). (Bron: Google Street view, 2009) ...	18
Figuur 14: Indruk van het terrein voor pompstation 4 (Zone G). (Bron: Google Street view, 2009)	18
Figuur 15: Orthofoto met aanduiding van het projectgebied: Zones A, B en C. (Bron: Geopunt, 2020)	19
Figuur 16: Orthofoto met aanduiding van het projectgebied: Zones A, D en E. (Bron: Geopunt, 2020)	19
Figuur 17: Orthofoto met aanduiding van het projectgebied: Zones A, E, F en G. (Bron: Geopunt, 2020)	20
Figuur 18: Grondplan van de werken in Zone B. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	22
Figuur 19: Doorsnede van de werken in Zone B. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	22
Figuur 20: Grondplan van de werken in Zone D. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	23
Figuur 21: Doorsnede van de werken in Zone D: pompstation. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	24
Figuur 22: Doorsnede van de werken in Zone D: overstort. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	24
Figuur 23: Grondplan van de werken in Zone E. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	25
Figuur 24: Doorsnede van de werken in Zone E: pompstation. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	25
Figuur 25: Doorsnede van de werken in Zone E: overstort. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	26
Figuur 26: Grondplan van de werken in Zone F. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	26
Figuur 27: Grondplan van de werken in Zone G. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	27
Figuur 28: Doorsnede van de werken in Zone G: pompstation. (Bron: initiatiefnemer, 2019)	27
Figuur 29: De topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	29
Figuur 30: De Traditionele Landschappenkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	30
Figuur 31: Hoogteprofiel van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	30

Figuur 32: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen. (Bron: Geopunt, 2019)	31
Figuur 33: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen: detail. (Bron: Geopunt, 2019)	31
Figuur 34: Hoogteprofiel van Zone B ZWNO. (Bron: Geopunt, 2019).....	32
Figuur 35: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m), detail van Zone B. (Bron: Geopunt, 2019)	32
Figuur 36: Hoogteprofiel van Zone C ZWNO. (Bron: Geopunt, 2019).....	32
Figuur 37: Hoogteprofiel van Zone C NWZO. (Bron: Geopunt, 2019).....	33
Figuur 38: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m), detail van Zone C. (Bron: Geopunt, 2019)	33
Figuur 39: Hoogteprofiel van Zone D. (Bron: Geopunt, 2019).....	34
Figuur 40: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m), detail van Zone D. (Bron: Geopunt, 2019)	34
Figuur 41: Hoogteprofiel van Zone E. (Bron: Geopunt, 2019)	34
Figuur 42: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m), detail van Zone E. (Bron: Geopunt, 2019).....	35
Figuur 43: Hoogteprofiel van Zone F. (Bron: Geopunt, 2019)	35
Figuur 44: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m), detail van Zone F. (Bron: Geopunt, 2019).....	36
Figuur 45: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m), detail van Zone G. (Bron: Geopunt, 2019)	36
Figuur 46: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	37
Figuur 47: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019).....	39
Figuur 48: Detail van de eenheden die de onderstaande Quartairgeologische kaart kenmerkt (Bron: DOV 2018).	39
Figuur 49: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	40
Figuur 50: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	41
Figuur 51: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	41
Figuur 52: Kaart slag bij Rijmenam (Heemkring 't Hoefyser 1978: p 11)	44
Figuur 53: Resten van de Rijmenamse brug over de Dijle die op 26 augustus 1914 door Belgische troepen werd opgeblazen (Bron: 't Hoefyser 2002: p111).....	47
Figuur 54: De troepenbewegingen vanuit Rijmenam en Keerbergen onder leiding van Van Rollegheem en Jacques en de aanval te Over-de-Vaart (bron: Massart 1977: croquis XXIV).....	48
Figuur 55: Locatie van de troepen te Rijmenam op 9 en 10 september 1914 (bron: Massart 1977: croquis XXIII).....	49
Figuur 56: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed rondom het projectgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019).....	51
Figuur 57: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1.500 meter van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).....	53
Figuur 58: Alle CAI-meldingen in de directe omgeving het projectgebied: zones A, B, C en D. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).....	53
Figuur 59: Alle CAI-meldingen in de directe omgeving het projectgebied: zones A, E, F en G. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).....	54
Figuur 60: Militaire meldingen ten zuid(westen) van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).....	54
Figuur 61: Steentijdmeldingen in de ruime omgeving van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).....	55
Figuur 62: Fricxkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	58

Figuur 63: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt, 2019).	59
Figuur 64: Ferrariskaart met aanduiding van zone D, de huidige waterlopen en het projectgebied (Bron: Geopunt, 2019).	59
Figuur 65: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	60
Figuur 66: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	61
Figuur 67: Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	62
Figuur 68: Poppkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	62
Figuur 69: Topografische kaart van 1904 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Cartesius, 2019).....	63
Figuur 70: Orthofotomozaïek uit 1971 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	64
Figuur 71: Orthofotomozaïek uit 1979-1990 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	64
Figuur 72: Orthofotomozaïek uit 2000-2003 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	65
Figuur 73: Meest recente luchtfoto met aanduiding van het projectgebied en de geselecteerde zones voor verder onderzoek en vrijgave (Bron: Geopunt / ABO nv, 2020).....	69

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Overzichtstabel gemiddelde ingrepen in de bodem DWA. (Bron: initiatiefnemer / ABO nv, 2019).....	21
Tabel 2: Overzichtstabel gemiddelde ingrepen in de bodem RWA. (Bron: initiatiefnemer / ABO nv, 2019).....	21
Tabel 3: Geraadpleegde bronnen voor hoofdstuk 4.....	42
Tabel 4: Overzichtstabel IOE-locaties in de directe omgeving. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019)	52
Tabel 5: Overzichtstabel geselecteerde relevante CAI-locaties in de dichte en ruime omgeving van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2018)	57
Tabel 6: Overzichtstabel archeologische rapporten in een straal van 500 meter. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2020)	58

DEEL 1 BUREAUSTUDIE

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Rijmenam, Weynesbaan, Mart, wegenwerken, aanleg nutsleidingen, beperkte bodemingreep, terrein voor grondverbetering, plaggenbodern, Slag van Rijmenam, KW-linie, gedeeltelijke vrijgave, vooronderzoek in zones, steentijdpotentieel.

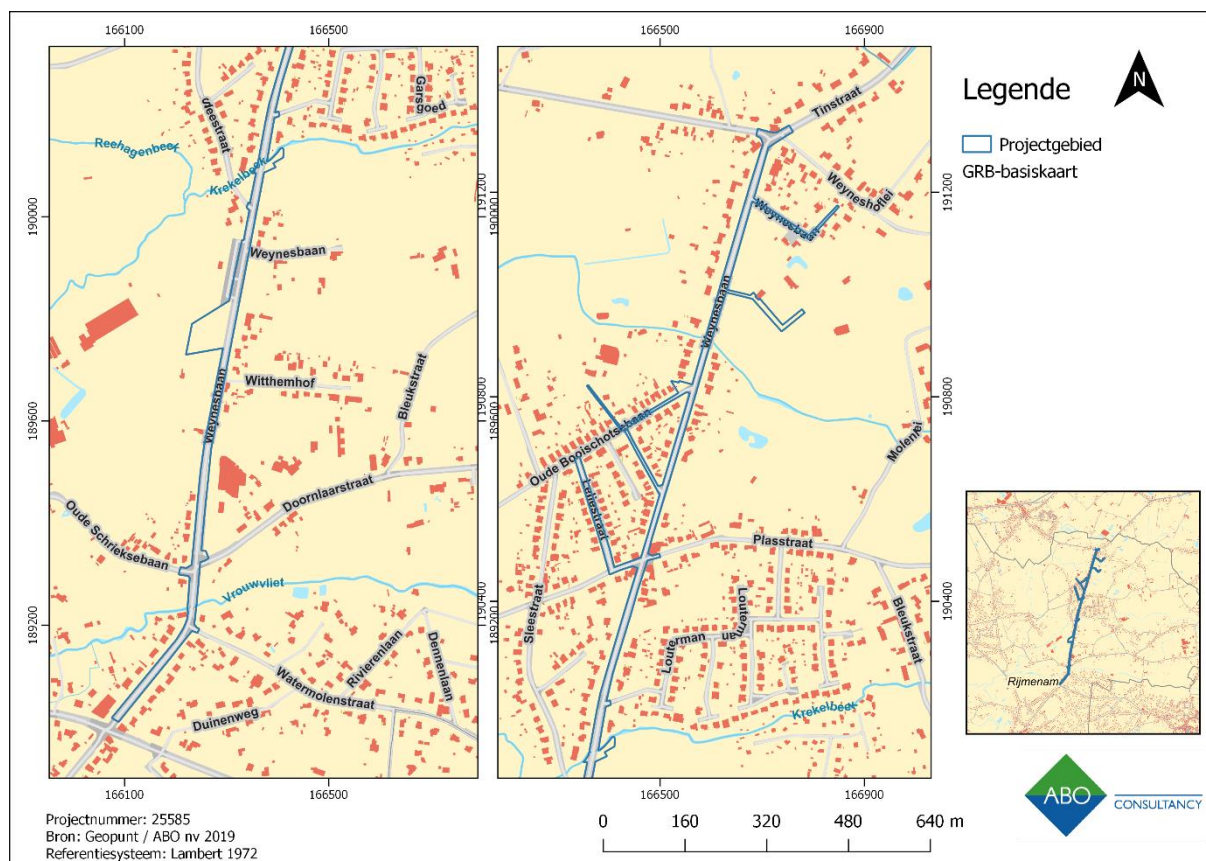
1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2019E308	
ISSN-nummer	2406-3940	
Erkend Archeoloog	ABO nv	
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167	
Naam + adres projectgebied	Aanleg riolering Weynesbaan, Leliestraat, Oude Booischotsebaan en Zonnebloemstraat	
- Straat + nr.:	Weynesbaan, Leliestraat, Oude Booischotsebaan en Zonnebloemstraat	
- Postcode:	2820	
- Fusiegemeente:	Bonheiden	
- Land:	België	
Lambert 72 coördinaten (EPSG:31370)	xMin, 4.59781	yMin 51.0111
	xMax, 4.60211	yMax 51.0208
Kadaster		
- Gemeente:	Bonheiden	
- Afdeling:	2/ RIJMENAM	
- Sectie:	A/B/C	
- Percelen:	wegenis: n.v.t. (Zone A) terrein voor pompstation 1: 854w (Zone B) terrein voor grondverbetering: 132B (Zone C) terrein voor pompstation 2: 825C (Zone D) terrein voor pompstation 3: 313W, 313Z2 en 313/2C (Zone E) grachten naar Weyneshof: 354E, 360C, 360B (Zone F) terrein voor pompstation 4: / (openbare weg) (Zone G)	
Oppervlakten:	projectgebied: ca. 82.138,3m ² ingreep in de bodern buiten gabarit: 8.171,34m ² - Zone A: 43.413,81 m² - Zone B: 229m² - Zone C: 5.450,09m² - Zone D: 698,07m² - Zone E: 486,61m² - Zone F: 1.617,34m² - Zone G: 14,24m²	
Onderzoekstermijn	mei 2019 – januari 2020	

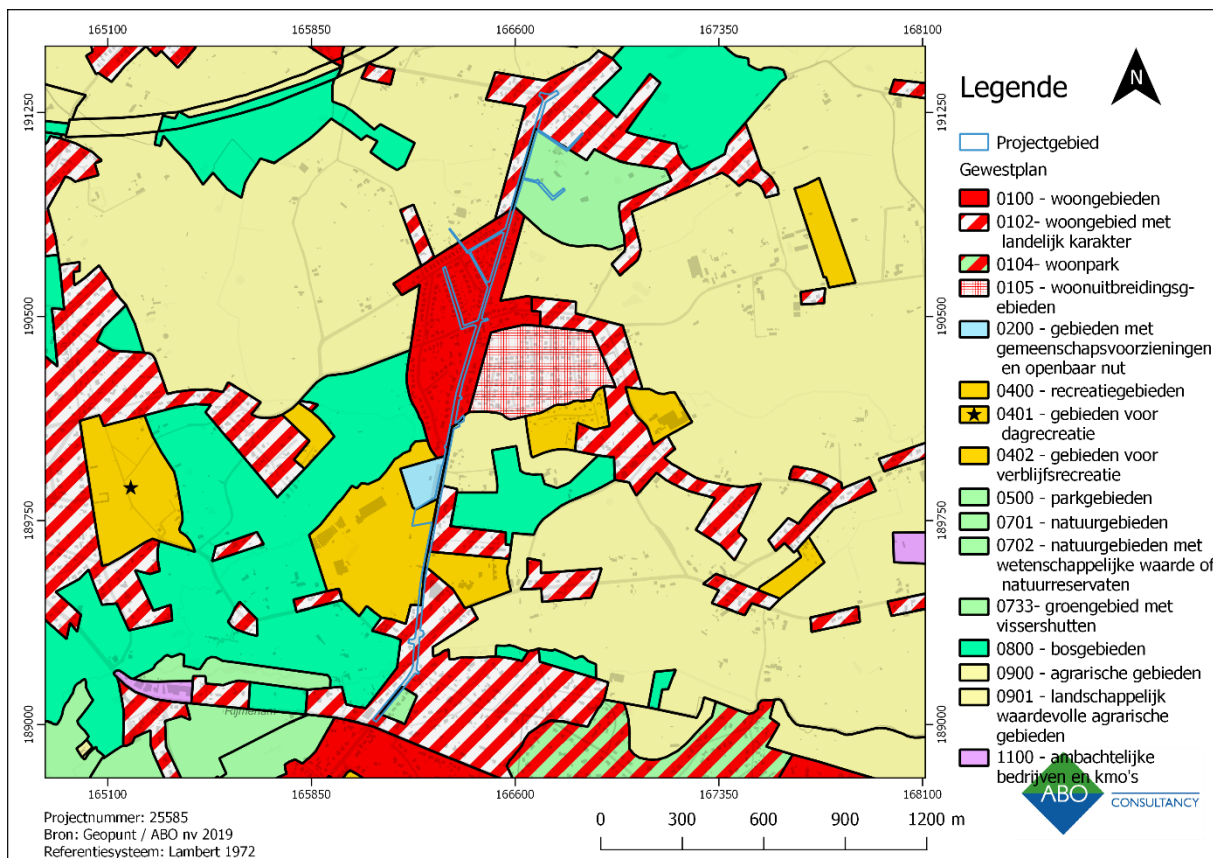
1.3 LOCATIE EN OMSCHRIJVING WERKEN

Deze archeologienota kwam tot stand naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan de Weynesbaan, Leliestraat, Zonnebloemstraat en Oude Booischotsebaan te Rijmenam (Bonheiden), in de provincie Antwerpen (Figuur 1). Het projectgebied omvat de openbare weg in het Mart (Bonheiden, Afd. 2, Secties B en C) inclusief percelen 854w, 132B, 825C, 313W, 313Z2, 313/2C, 354E, 360C en 360B (Figuur 4, Figuur 5, Figuur 6 en Figuur 7). Het projectgebied is volgens het Gewestplan in woon-, recreatie- en natuurgebied gelegen (Figuur 2).

In totaal beslaat het projectgebied een oppervlakte van ca. 82.138,3m² waaronder de bestaande wegnis en de vermelde aparte percelen waarop ingrepen gepland staan. De initiatiefnemer plant nieuwe DWA en RWA nutsleidingen (in een gravitair systeem) onder de bestaande wegnis, vier locaties voor een pompstation (met overstort), een terrein voor grondverbetering en nieuwe grachten aan het Weyneshof. Momenteel zijn langsheen de bestaande Weynesbaan enkel water-, elektriciteits-, gas- en telecomleidingen voorzien. De bestaande huizen zijn met andere woorden anno 2019 nog niet aangesloten op de riolering voor het waterafvoer. Er zijn langs beide zijden van de wegnis grachten voorzien. Onder de Leliestraat, Oude Booischotstraat en Zonnebloemstraat bevinden zich reeds een rioleringsbuizen van 400cm doorsnede op een diepte van ca. 150cm onder het maaiveld.

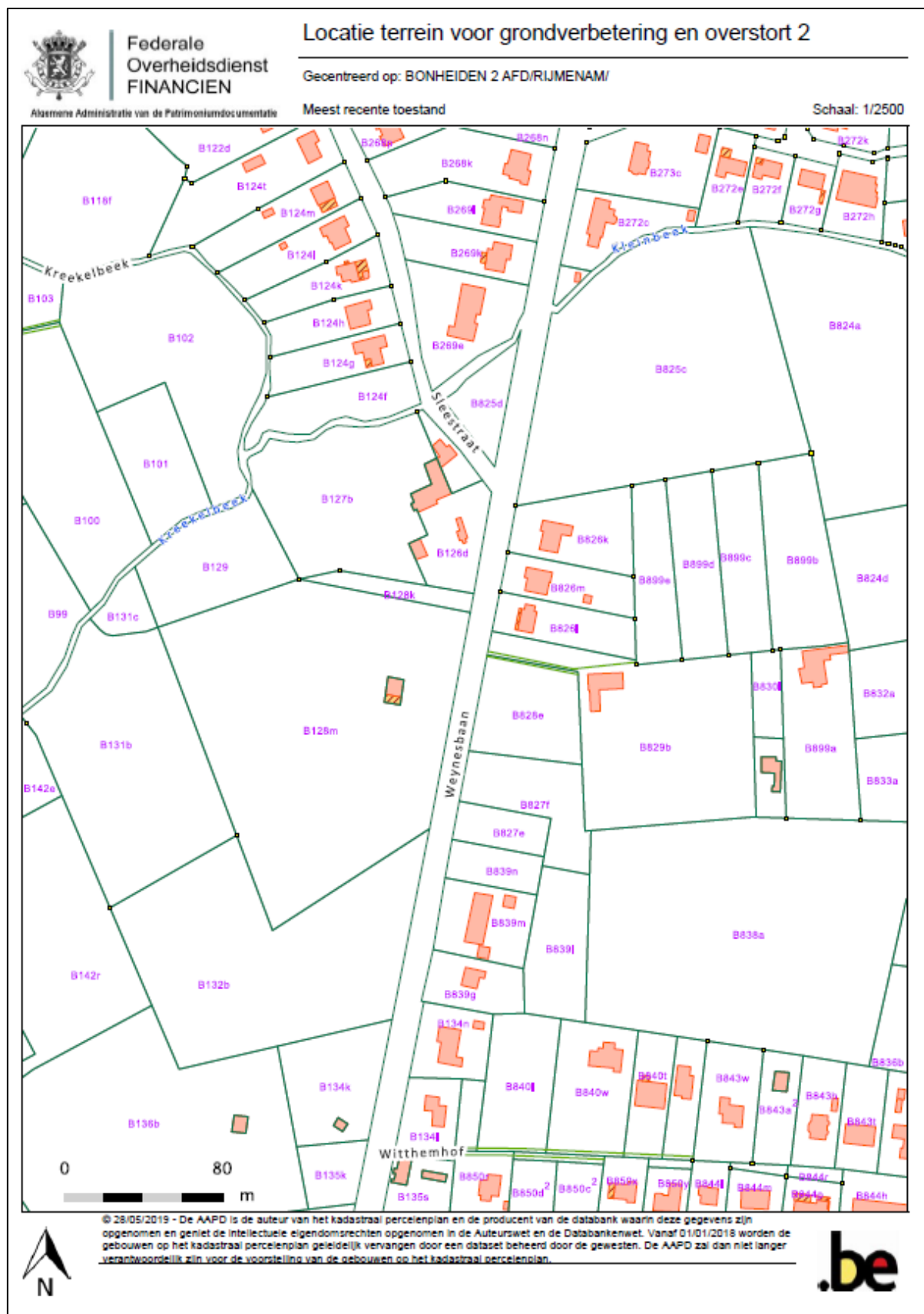
Figuur 1: GRB met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

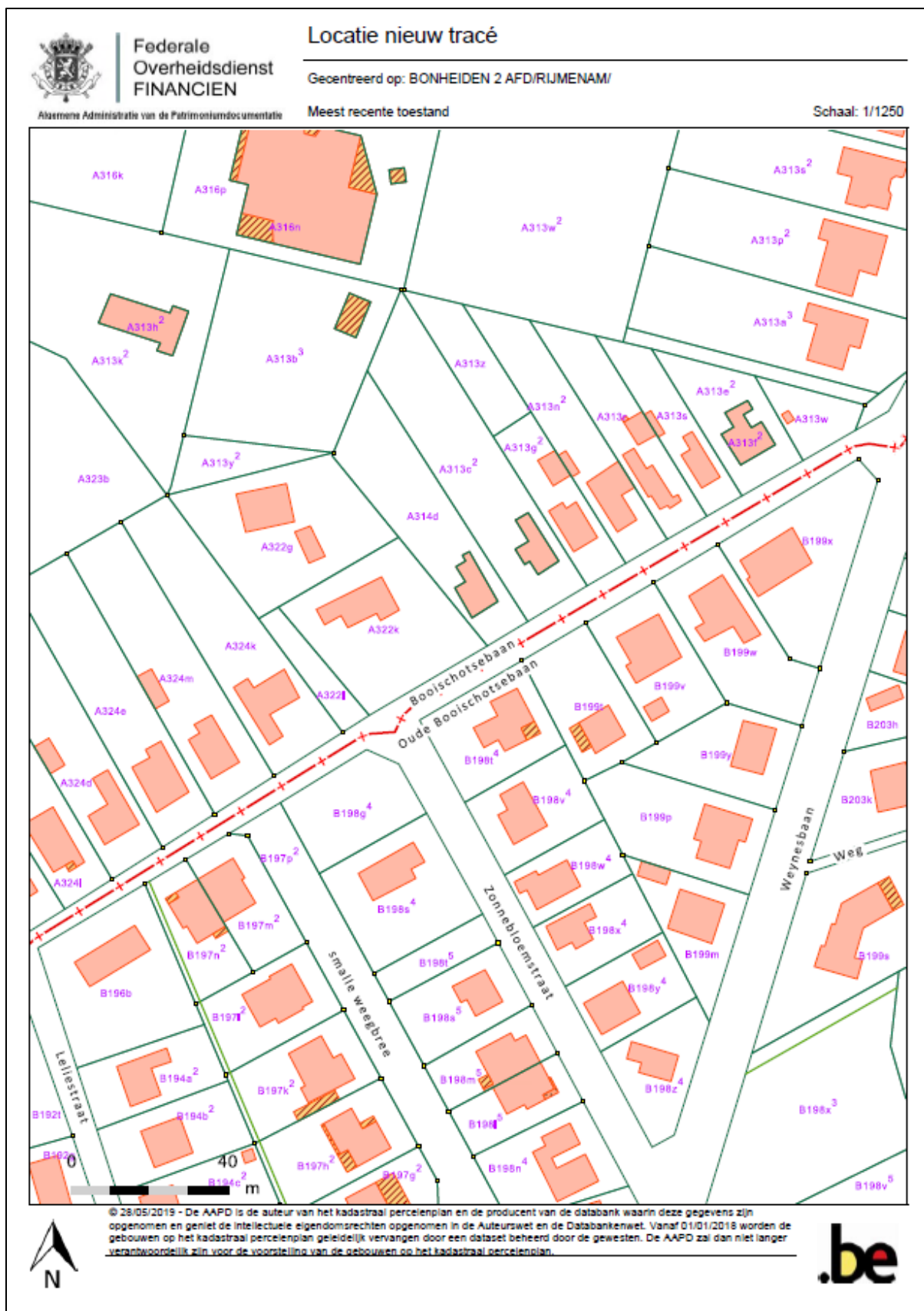

Figuur 2: Gewestplan met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

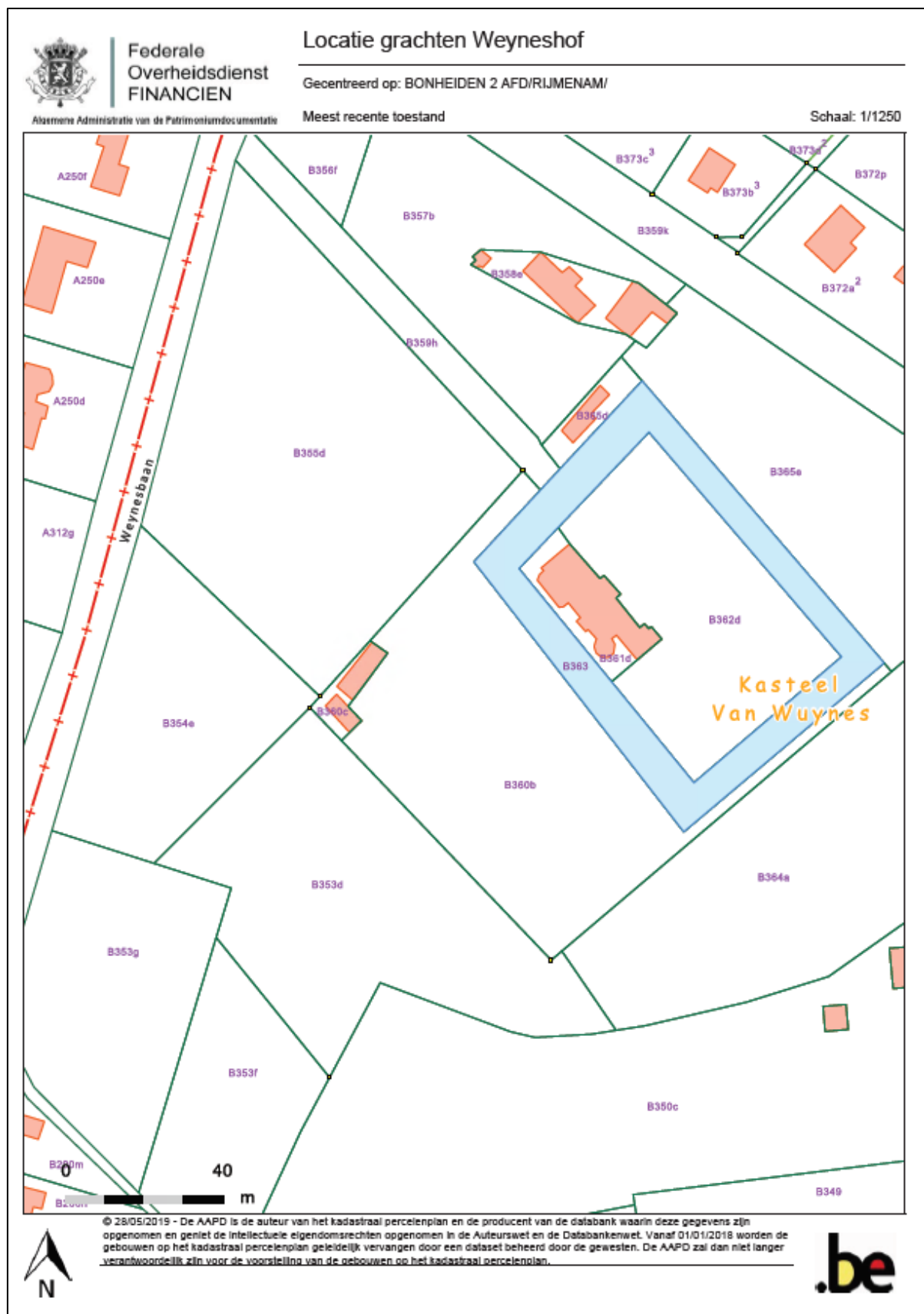

Figuur 3: De recentste Orthofotomozaïek met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 6: Meest recente kadaasterkaart met de locatie van het nieuwe tracé (A322L, A322G, A313Y2, A313K2).
(Bron: CadGIS, 1/1/2019)

Figuur 7: Meest recente kadasterkaart met de locatie van de grachten aan het Weyneshof (B354E, B360C, B360B). (Bron: CadGIS, 1/1/2019)

1.4 WETTELIJK KADER

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De geplande werkzaamheden aan Weynesbaan, Leliestraat, Zonnebloemstraat en Oude Booischotsebaan te Rijmenam (Bonheiden) houden de aanleg in van een gescheiden rioleringsstelsel (Zone A), vier pompstations (Zones B, D, E en G), nieuwe grachten (Zone F), en een terrein voor grondverbetering (Zone C) in. De geplande werken worden beschouwd als een ingreep in de bodem.

Het projectgebied bevindt zich buiten een definitief of tijdelijk beschermde archeologische site en buiten een geïnventariseerde archeologische zone. Verder valt het projectgebied eveneens buiten een zone waar geen archeologie te verwachten valt. De geplande werken hebben betrekking op een zone gelegen in woon-, recreatie- en natuurgebied. Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze werken van toepassing zijn de 3.000m² overschrijdt, de lijninfrastructuur langer is dan 1.000m (ca. 3.137m²) en de geplande werken meer dan 1.000m² buiten het gabarit zullen inhouden (ca. 8.036,74m²), moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een omgevingsvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Het bureauonderzoek moet uitwijzen of een onderzoek met ingreep in de bodem mogelijk en wenselijk is voor het projectgebied.

1.5 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Deze archeologienota heeft als doel na te gaan welke archeologische resten er te verwachten zijn ter hoogte van het projectgebied en in welke mate deze bedreigd worden door de nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek in deze archeologienota heeft drie doelen.

- 1) Er wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel.
- 2) Er wordt nagegaan welke bewaring van deze resten te verwachten is.
- 3) Er wordt nagegaan welke impact van de geplande bodemingreep zal hebben op deze resten.

De gegevens, waarop het onderzoek is gebaseerd, vloeien voort uit de plannen aangeleverd door de initiatiefnemer en landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten met de bedoeling steeds het archeologisch verwachtingsprofiel te confronteren met de aard van de geplande werken om zo de impact van deze werken op het bodemarchief te bepalen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt een advies geformuleerd omtrent een eventueel archeologisch vervolgonderzoek, een *in situ* bewaring of een vrijgave. De volgende stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een studie van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het projectgebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een studie van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geeft inzicht in het archeologisch potentieel van het projectgebied (hfst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied bestaat uit de Weynesbaan, Leliestraat, Zonnebloemstraat en Oude Booischotsebaan te Rijmenam (Bonheiden) en enkele percelen langsheen het traject. De Weynesbaan heeft een wegdek in beton, terwijl de Leliestraat, Zonnebloemstraat en Oude Booischotsebaan bestaan uit asfaltverharding (Figuur 8). De Weynesbaan heeft enkel aan de westelijke zijde een fietspad. Er zijn geen ondergrondse nutsleidingen aanwezig onder de Weynesbaan maar er zijn sporadisch wel grachten voorzien langs beide zijden (zie Figuur 33). Onder de verharding van de Oude Booischotsebaan, Leliestraat en Zonnebloemstraat zijn (grotendeels) centrale nutsleidingen aanwezig, maar geen fietspad. **Zone B** is verhard en heeft rijen dennenbomen aan de straatzijdes. Het terrein is in gebruik als parking voor het nabijgelegen hotel (Figuur 9). Het terrein voor grondverbetering (**Zone C**) is in gebruik als landbouwgebied (Figuur 10). Het terrein voor pompstation 2 is momenteel dun bebost en gescheiden van de Weynesbaan door een gracht (**Zone D**, Figuur 11). Naast Oude Booischotsebaan 2 (**Zone E**) is een braakliggend terrein en een onverharde inrit voor huisnummer 20 (Figuur 12). De zone ten zuidwesten van het Weyneshof is momenteel bebost (**Zone F**, Figuur 13). Het terrein op het kruispunt van de Weynesbaan en Tinstraat, voor huisnummer 148, is momenteel verhard met klinkers en kasseien (**Zone G**, Figuur 14).

Onderstaande figuren tonen de toestand van het projectgebied tussen 2009 en 2018 in combinatie met enkele luchtfoto's van zones B, C, D, E, F en G (Figuur 15, Figuur 16, Figuur 17). Voor een inzicht in de exacte locatie van deze bestaande nutsleidingen, zijn de opmetingsplannen bijgevoegd in bijlage.

Figuur 8: Indruk van de Weynesbaan richting het noorden. (Bron: Google Street view, 2009)

Figuur 9: Indruk van Zone B (locatie pompstation 1). (Bron: Google Street view, 2018)

Figuur 10: Indruk het terrein voor grondverbetering (Zone C). (Bron: Google Street view, 2009)

Figuur 11: Indruk van het terrein voor pompstation 2 (zone D). (Bron: Google Street view, 2009)

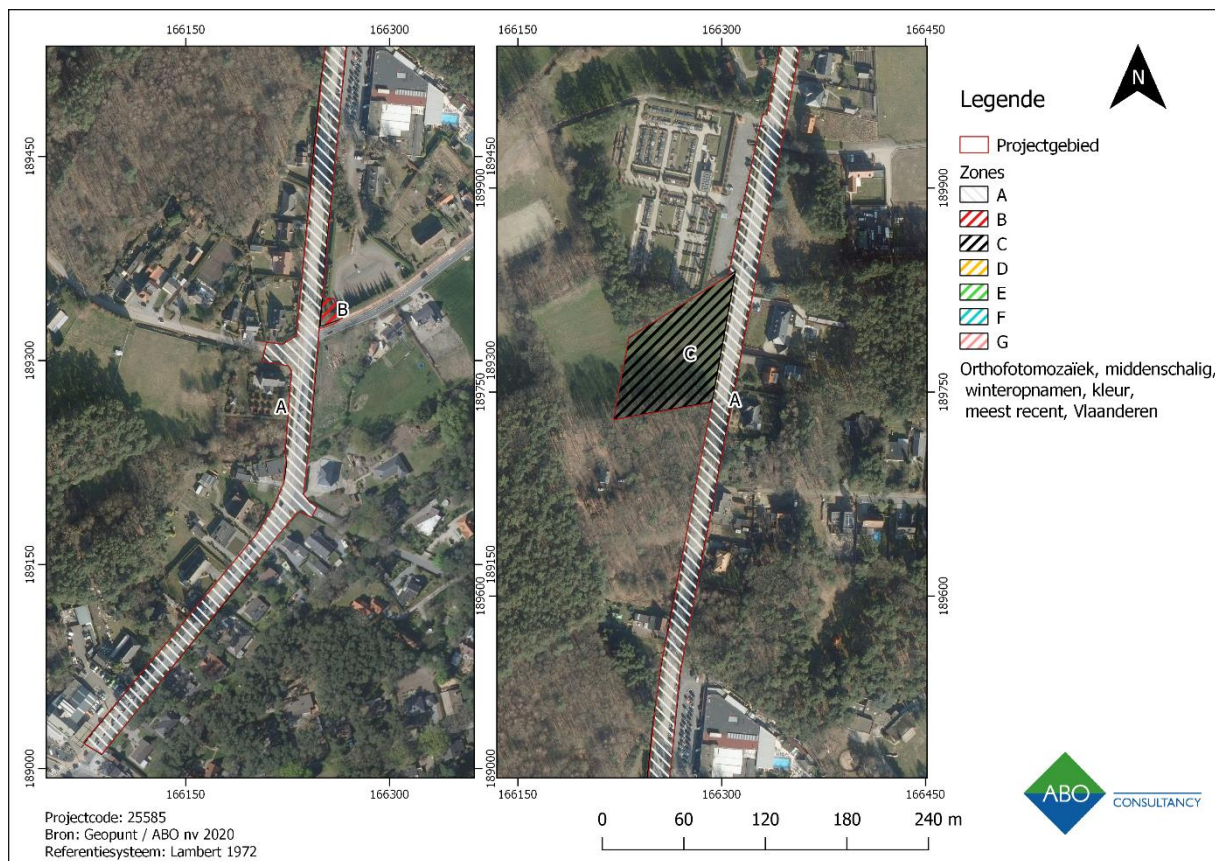
Figuur 12: Indruk van het terrein voor pompstation 3 (Zone E). (Bron: Google Street view, 2009)

Figuur 13: Indruk van terrein aan het Weyneshof (Zone F). (Bron: Google Street view, 2009)

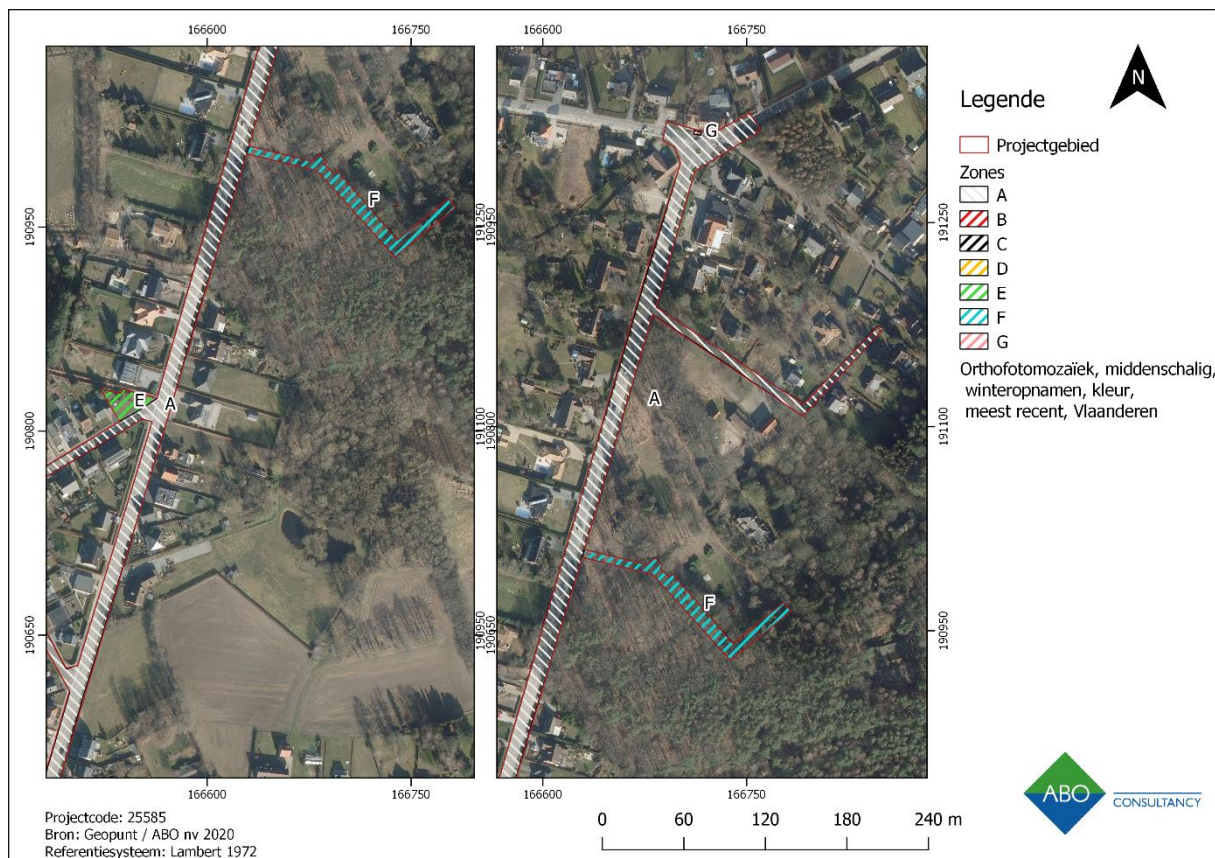
Figuur 14: Indruk van het terrein voor pompstation 4 (Zone G). (Bron: Google Street view, 2009)

Figuur 15: Orthofoto met aanduiding van het projectgebied: Zones A, B en C. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 16: Orthofoto met aanduiding van het projectgebied: Zones A, D en E. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 17: Orthofoto met aanduiding van het projectgebied: Zones A, E, F en G. (Bron: Geopunt, 2020)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De initiatiefnemer plant allereerst de selectieve uitbraak van de bestaande wegnis (gefaseerde werken). Hierna zal de Weynesbaan, Leliestraat, Zonnebloemstraat en Oude Booischotsestraat voorzien worden van een DWA-leiding centraal in het tracé om aangesloten te kunnen worden op de bestaande ondergrondse ingebuisde grachten. De RWA-leidingen zullen aan de Weynesbaan in twee systemen aangelegd worden: ingebuisd onder het wegdek aan de noordzijde van de wegnis en ingebuisd in de bestaande grachten aan de zuidzijde van de baan. Gezien de topografische ligging van het projectgebied wordt met een gravitair systeem gewerkt waardoor terreinen voor vier pompstations en een terrein voor grondverbetering nodig zijn.

Alle aangereikte plannen van de bestaande toestand nutsleidingen, de nieuwe toestand nutsleidingen en de nieuwe toestand wegnis worden voor een betere leesbaarheid toegevoegd in een aparte bijlage.

2.2.1 ZONE A (43.413,81 M²)

2.2.1.1 DWA-LEIDINGEN

Een rioleringsproject start steeds op het diepste punt van de riolering. Concreet betekent dit D00 nabij het kruispunt van de Weynesbaan met de Rijmenamseweg (zie plannen in aparte bijlage). Afhankelijk van de grondwaterstand zal er een lijnbemaling geplaatst worden naast de rioleringsseuf. De gebruikte buizen zullen een **diameter** hebben van **250cm**. Dit komt neer op een **rioleringsseuf van maximaal 2m breed**. Bij de geplande inplantingsdiepte van de buizen mag bijkomend op een uitgraving van ca. 0,5m gerekend worden. D0 is 3,27m onder het maaiveld gepland waardoor de totale verstoring op dit punt uitkomt op ca. 3,77m onder het maaiveld. De DWA-leidingen zullen gravitair aangelegd worden,

gebaseerd op de (natuurlijke) hoogteverschillen van het terrein. In de Leliestraat, Zonnebloemstraat en Oude Booischotsebaan worden de bestaande buizen in eerste instantie uitgebroken en verwijderd. In de betrokken straten komt de geplande ingreep in de bodem onder het maaiveld gemiddeld neer op:

	totale gemiddelde geplande ingreep in de bodem (in m MV)	geplande inplanting onderkant buis (x) (in m MV)
<i>Weynesbaan</i>	3,4	tussen 3,65 en 1,79
<i>Leliestraat</i>	3,02	tussen 3,39 en 1,66
<i>Zonnebloemstraat</i>	2,73	tussen 2,10 en 2,36
<i>Oude Booischotsebaan</i>	3,09	tussen 1,49 en 3,7

Tabel 1: Overzichtstabel gemiddelde ingrepen in de bodem DWA. (Bron: initiatiefnemer / ABO nv, 2019)

Hierna zal deze riolering terug aangevuld worden met zandcement en herbruikgrond. Als de hoofdriolering geplaatst is volgt het maken van de huisaansluitingen.

2.2.1.2 RWA-LEIDINGEN

De RWA-leidingen zullen aan de Weynesbaan in twee systemen aangelegd worden: ingebuisd onder het wegdek aan de noordzijde van de wegenis en ingebuisd in de bestaande grachten aan de zuidzijde van de baan. In de Zonnebloemstraat en Oude Booischotsebaan wordt de RWA-leidingen centraal onder het wegdek geplaatst. De gebruikte buizen zijn **400 cm in diameter**. Deze bouwaanvraag doet geen uitspraak over de heraanleg van de betrokken straten. In de betrokken straten komt de geplande ingreep in de bodem onder het maaiveld gemiddeld neer op:

	totale gemiddelde geplande ingreep in de bodem (in m MV)	geplande inplanting onderkant buis (x) (in m MV)
<i>Weynesbaan</i>	1,57	tussen 1,21 en 0,91
<i>Leliestraat</i>	/	/
<i>Zonnebloemstraat</i>	1,93	tussen 1,49 en 1,37
<i>Oude Booischotsebaan</i>	1,93	tussen 1,52 en 1,34

Tabel 2: Overzichtstabel gemiddelde ingrepen in de bodem RWA. (Bron: initiatiefnemer / ABO nv, 2019)

2.2.2 ZONE B: POMPSTATION 1 (229M²)

Aan het kruispunt tussen de Weynesbaan en de Doornlaarstraat wordt pompstation 1 voorzien. Het station zal een totale ingreep in de bodem kennen van ca. 3,38m-MV. De ruimte rondom het station wordt verhard met betonstraatstenen. Het overige terrein van de zone is in gebruik als werfzone waardoor rekening moet gehouden worden met een ontwikkelde compactie van het terrein van ca. 0,5m.

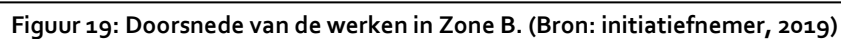
2.2.3 ZONE C: TERREIN VOOR GRONDVERBETERING (5.450,09M²)

Tijdens de werken zal er langs de Weynesbaan een terrein voor grondverbetering worden ingericht op perceel 132B. Op dit terrein is enkel het mengen, stabiliseren, zeven en tijdelijk opslaan van gronden toegestaan. De bodemingrepen houden in dat de teelaarde (minimaal 30 cm) wordt afgegraven en rondom het terrein wordt gelegd als buffer. Vervolgens wordt een laag zuiver zand voorzien, afgedekt met geotextiel en steenslagfundering zodat alles na de werken in één geheel kan worden weggenomen

2019E308 | 25585.R.01 (intern) | Archeologienota Rijmenam Weynesbaan

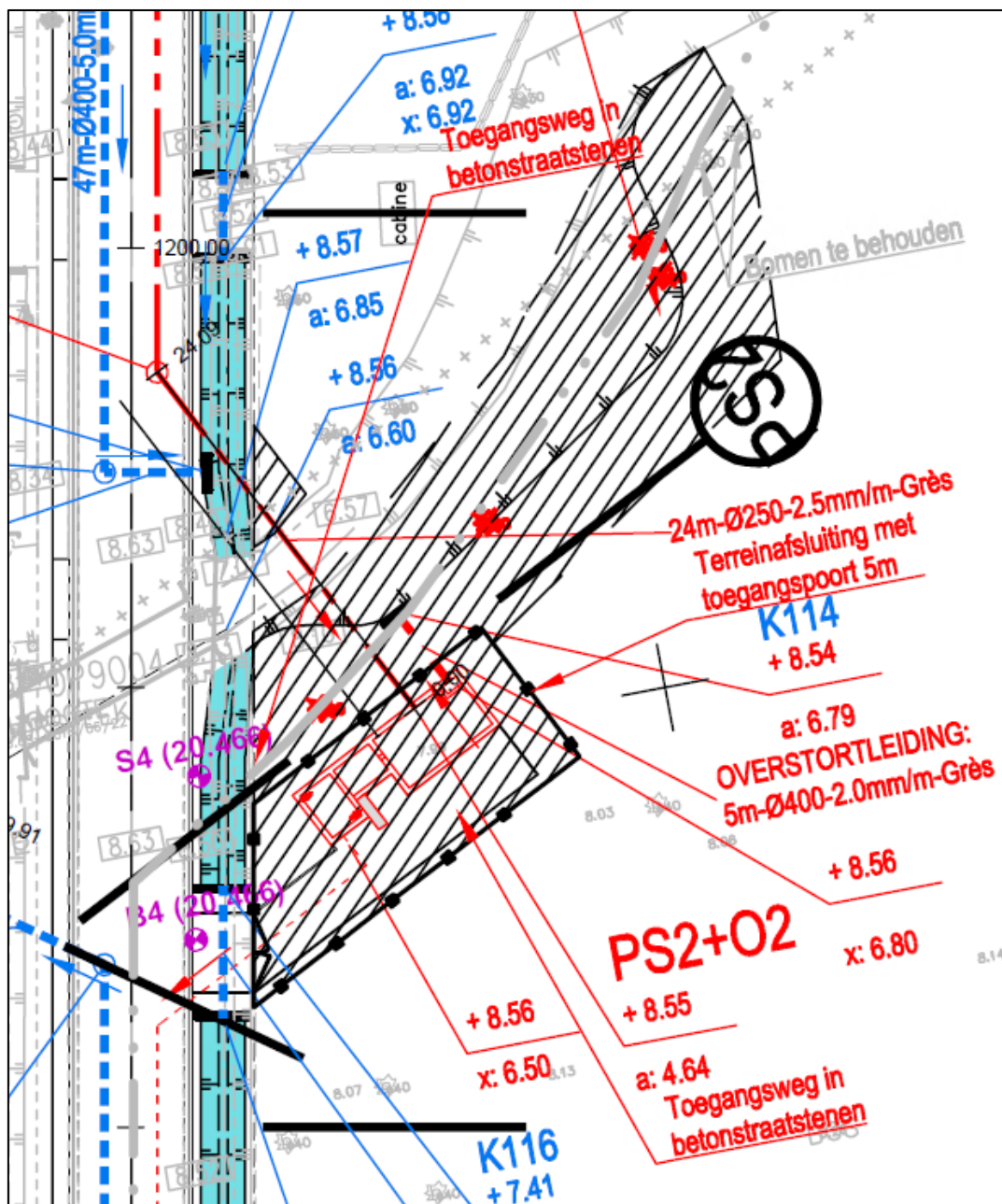
Figuur 18: Grondplan van de werken in Zone B. (Bron: initiatiefnemer, 2019)

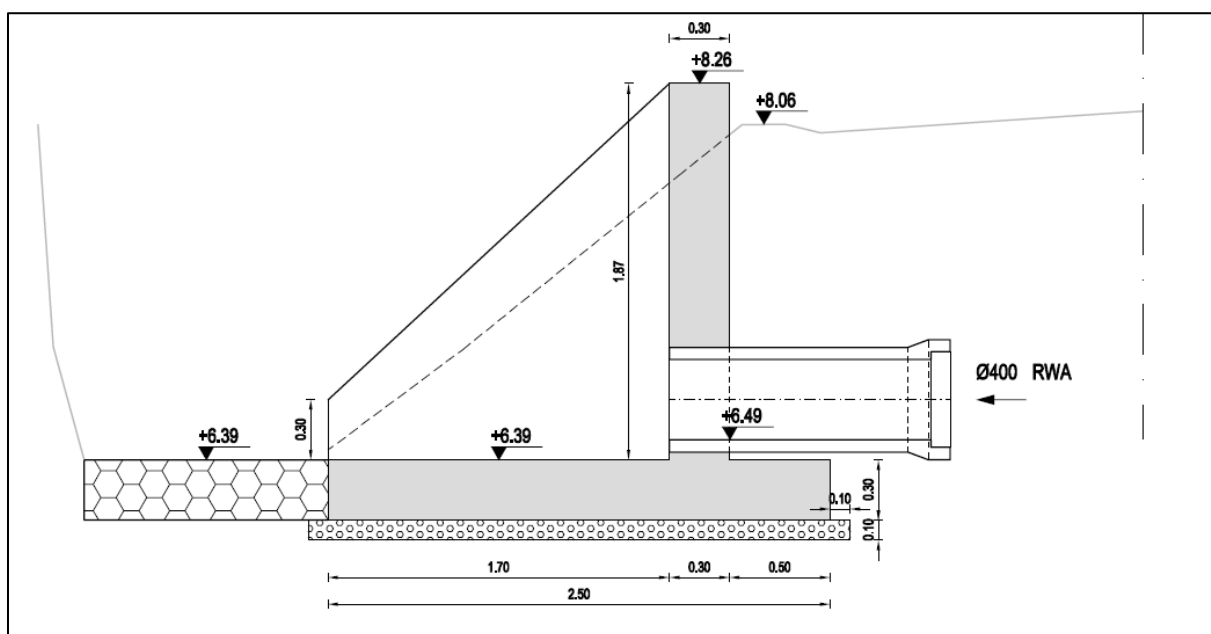
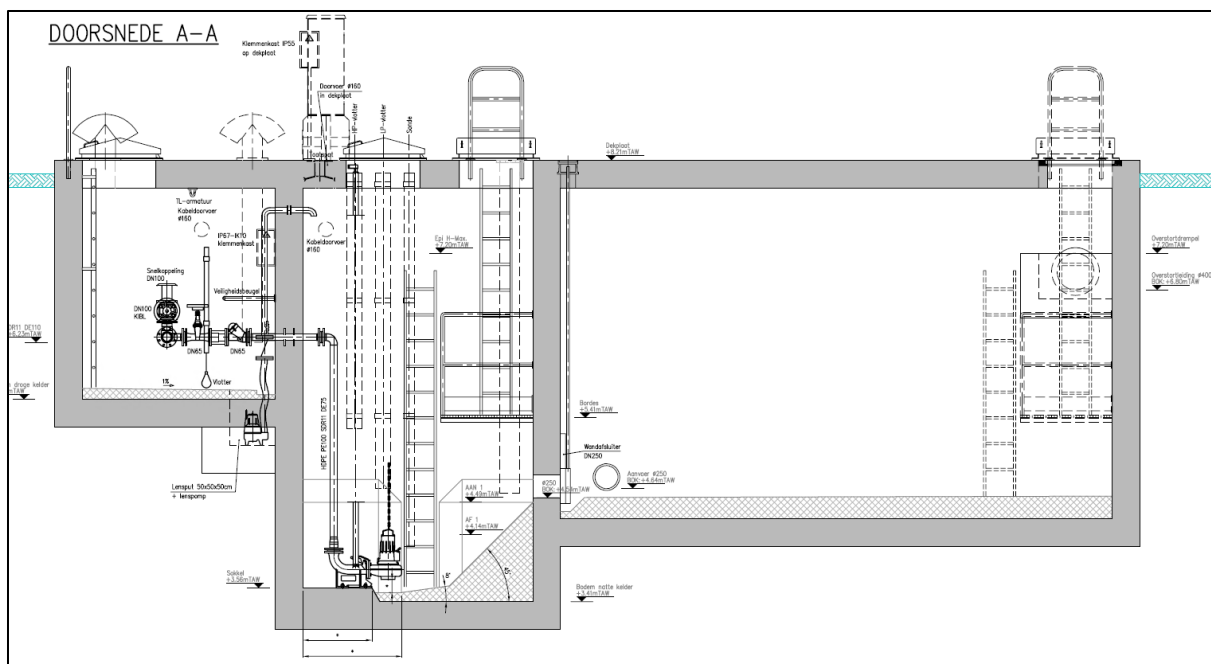
2.2.4 ZONE D: POMPSTATION 2, OVERSTORT EN TALUD (698,07M²)

Aan het kruispunt tussen de Weynesbaan en de Krekelbeek wordt pompstation 2 en overstort 2 voorzien. Het pompstation zal een totale ingreep in de bodem kennen van ca. 3,59m-MV. De toegangsweg naar het station wordt verhard met betonstraatstenen (maximale bodemingreep van 0,7m-MV). Het overige terrein van de zone is in gebruik als werfzone waardoor rekening moet gehouden worden met een ontwikkelde compressie van het terrein van ca. 0,5m-MV. Bij de werken zullen 4 bestaande bomen gerooid worden. Op deze locatie zal een talud voorzien worden ter bescherming van de oever van de Krekelbeek tot 8,8m-TAW wat een ophoging betekent tussen ca. 60 en 80cm t.o.v. het bestaande maaiveld. Ter voorbereiding wordt eerst de teelaarde op ca. 30cm afgegraven. Deze teelaarde wordt opnieuw gebruikt om de talud af te dekken.

Aan de overzijde van de Weynesbaan, wordt overstort 2 voorzien ter opvang van de ondergrondse Krekelseek. De overstort zal een totale ingreep in de bodem kennen van ca. 2,5m-MV.

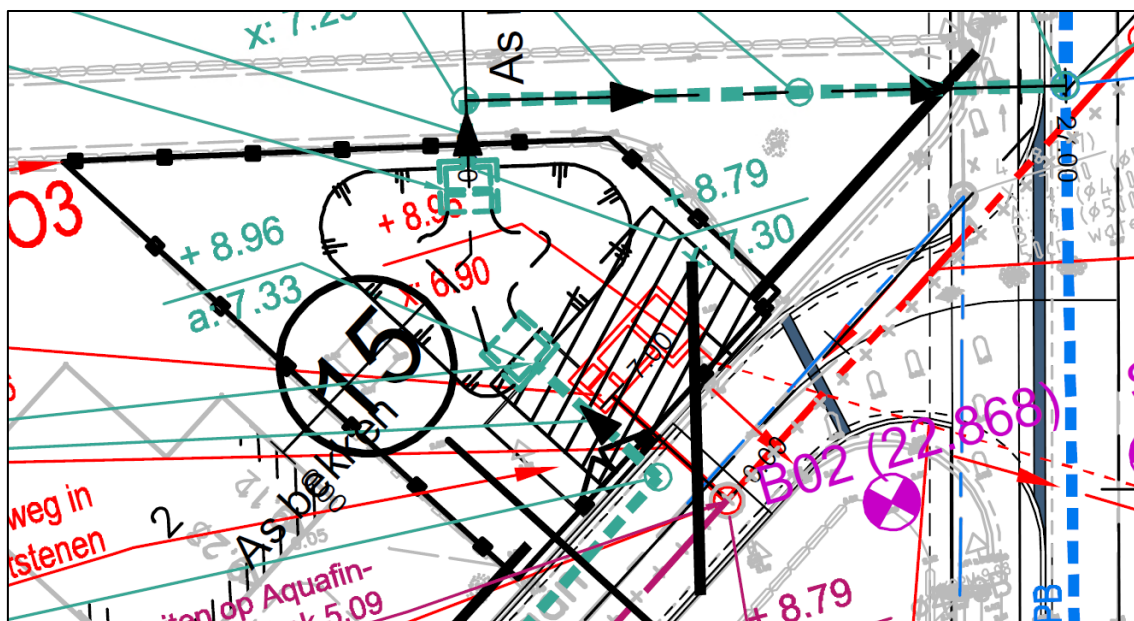
Figuur 20: Grondplan van de werken in Zone D. (Bron: initiatiefnemer, 2019)

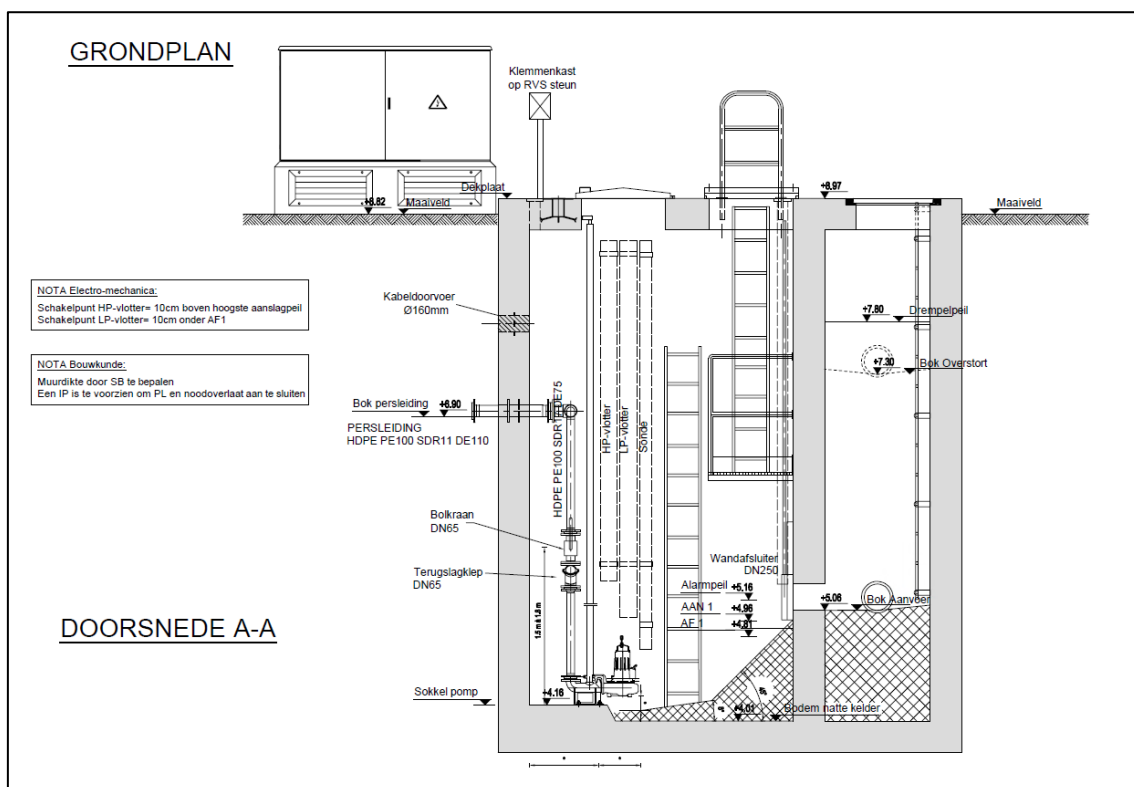
2.2.5 ZONE E: POMPSTATION 3, OVERSTORT EN TALUD (486,61M²)

Op percelen 313W, 313Z2 en 313/2C worden pompstation 3 en overstort 3 met talud voorzien. Het pompstation zal een totale ingreep in de bodem kennen van ca. 3,87m-MV. Het overige terrein van de zone is in gebruik als werfzone waardoor rekening moet gehouden worden met een ontwikkelde compactie van het terrein van ca. 0,5m-MV.

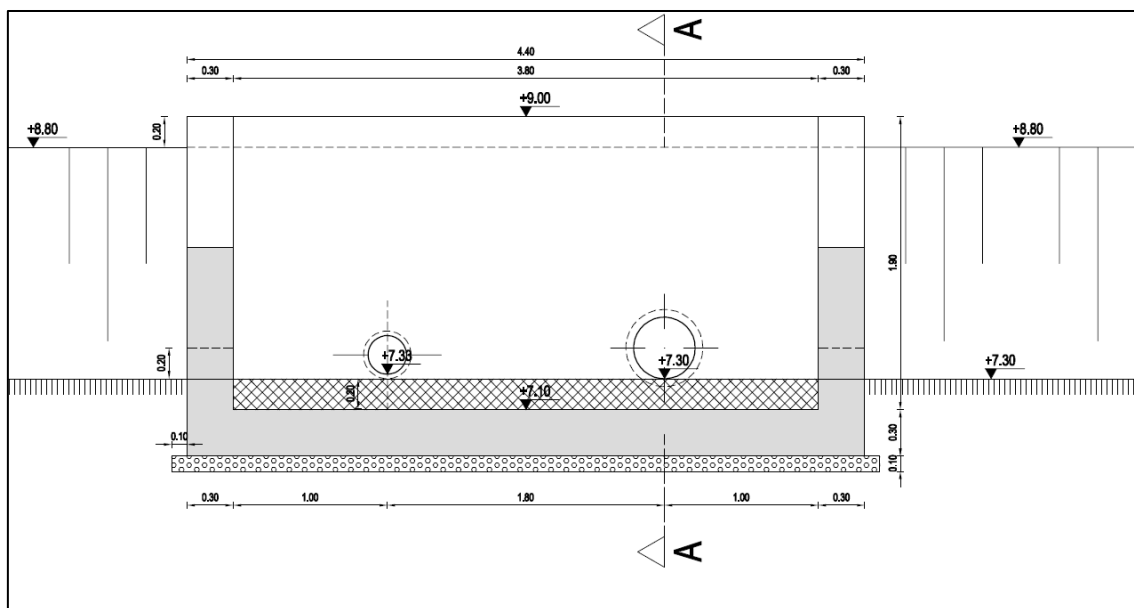
Achter het pompstation, wordt overstort 3 voorzien in twee delen. De overstort zal een totale ingreep in de bodem kennen van ca. 3m-MV. De zuidelijke overstort maakt een verbinding met het pompstation. De noordelijke overstort wordt verbonden met een RWA-leiding die opnieuw connectie maakt met de geplande RWA-leidingen in de Weynesbaan (kruispunt met de Oude Booschotsebaan). Rondom beide gedeelten van de overstort wordt een talud voorzien van 8,8m-TAW.

Figuur 23: Grondplan van de werken in Zone E. (Bron: initiatiefnemer, 2019)

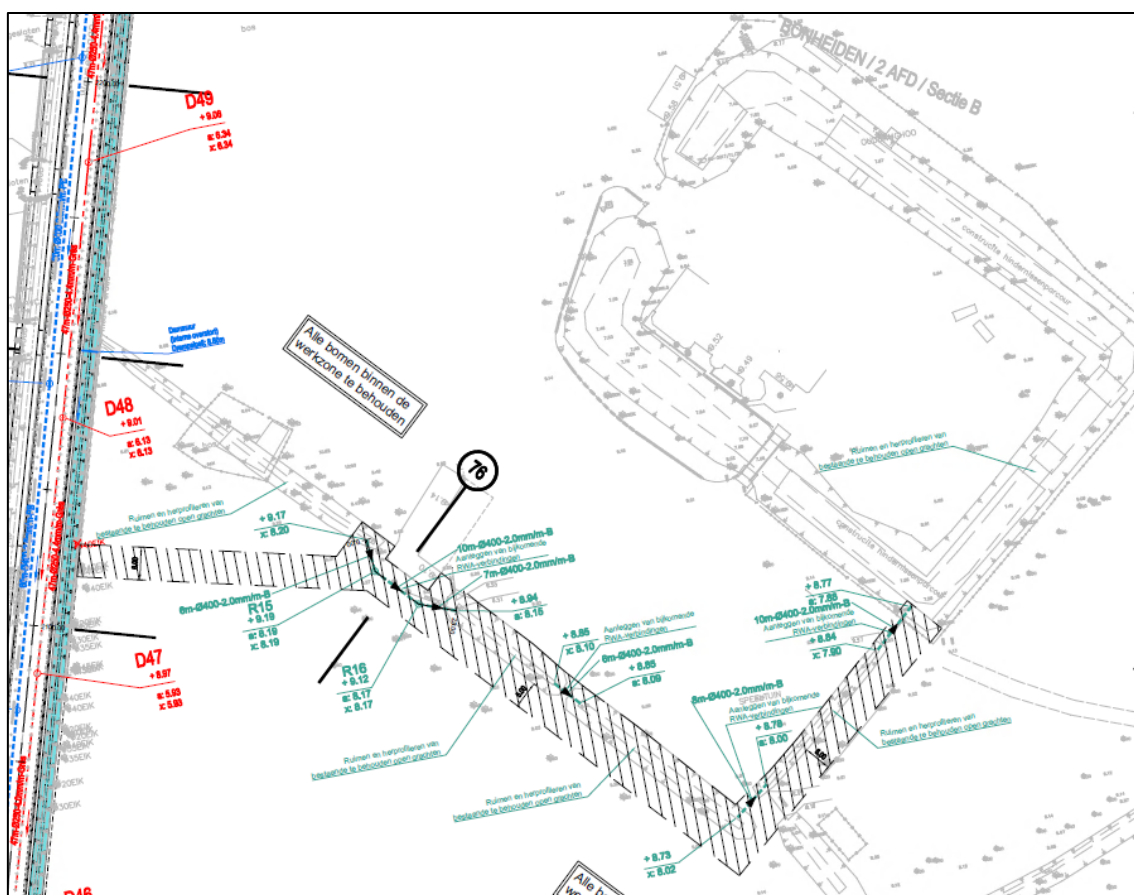

Figuur 24: Doorsnede van de werken in Zone E: pompstation. (Bron: initiatiefnemer, 2019)

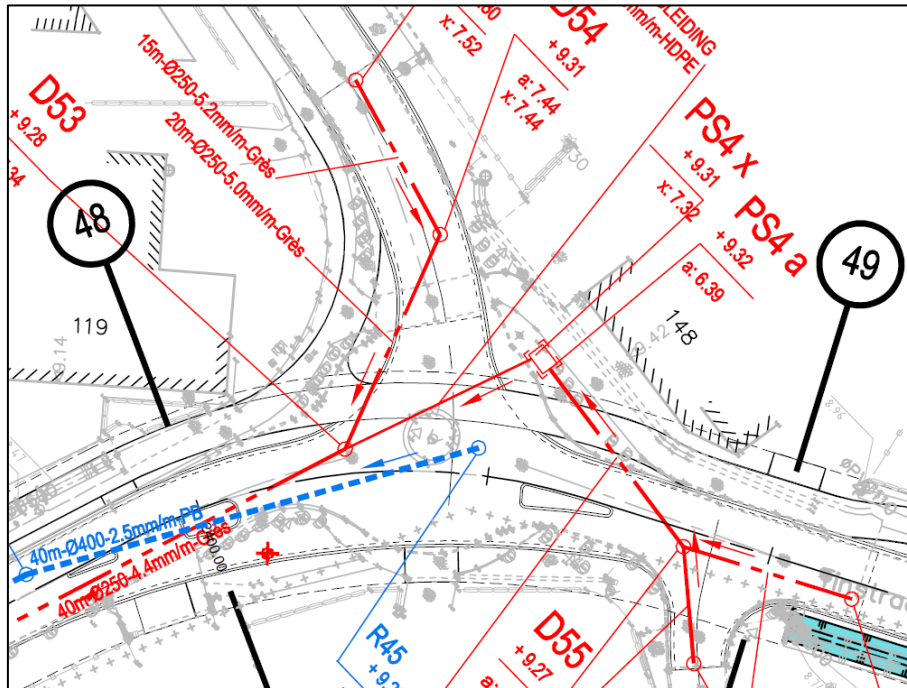
2.2.6 ZONE F: GRACHTEN HERPROFILEREN EN RWA-VERBINDINGEN (1.617,34M²)

In Zone F worden de bestaande open grachten, die leiden naar de site 'Weyneshof', geherprofileerd en geruimd. Lokaal worden ze bijkomend voorzien van RWA-verbindingen (maximale bodemingreep van ca. 1m-MV). Rond deze werken wordt een lineaire werfzone van 5 à 6m breedte voorzien in het bestaande bosgebied. Voor de werken zullen geen bomen verwijderd worden in zone F.

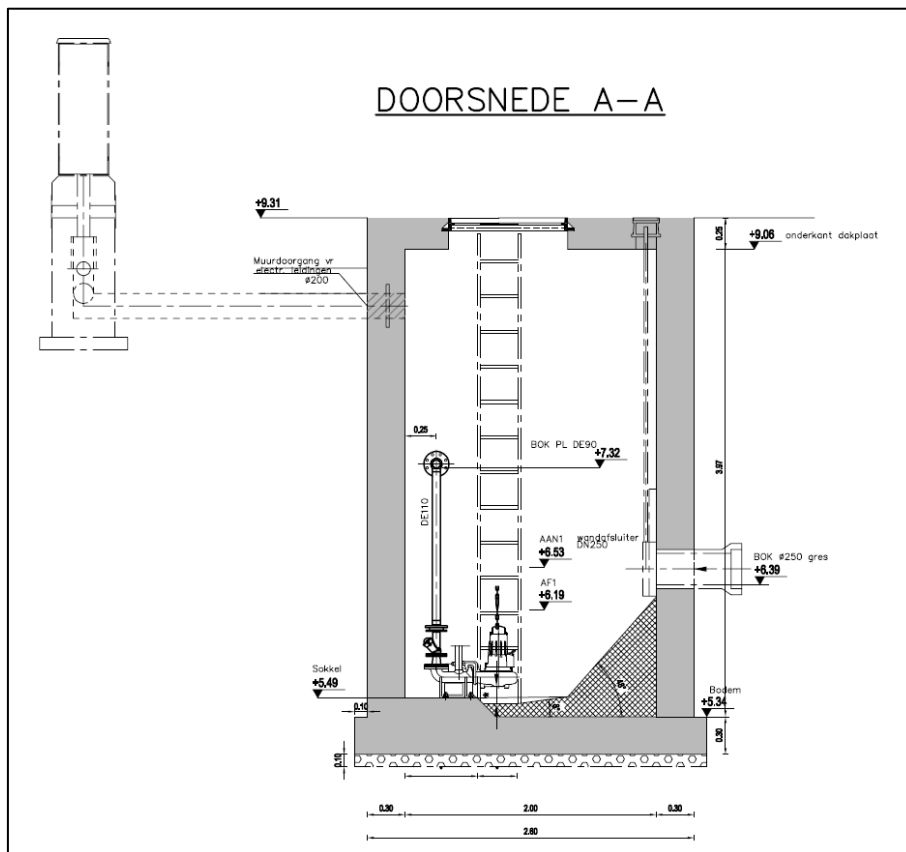

2.2.7 ZONE G: POMPSTATION 4 (14,24M²)

Aan het kruispunt van de Weynesbaan en de Tinstraat, het uiterste noordelijke punt van het projectgebied, wordt pompstation 4 (2,10x2,60m) voorzien. Het pompstation zal een totale ingreep in de bodem kennen van ca. 4,7m-MV.

Figuur 27: Grondplan van de werken in Zone G. (Bron: initiatiefnemer, 2019)

Figuur 28: Doorsnede van de werken in Zone G: pompstation. (Bron: initiatiefnemer, 2019)

2.2.8 SAMENVATTING GEPLANDE WERKEN PER ZONE

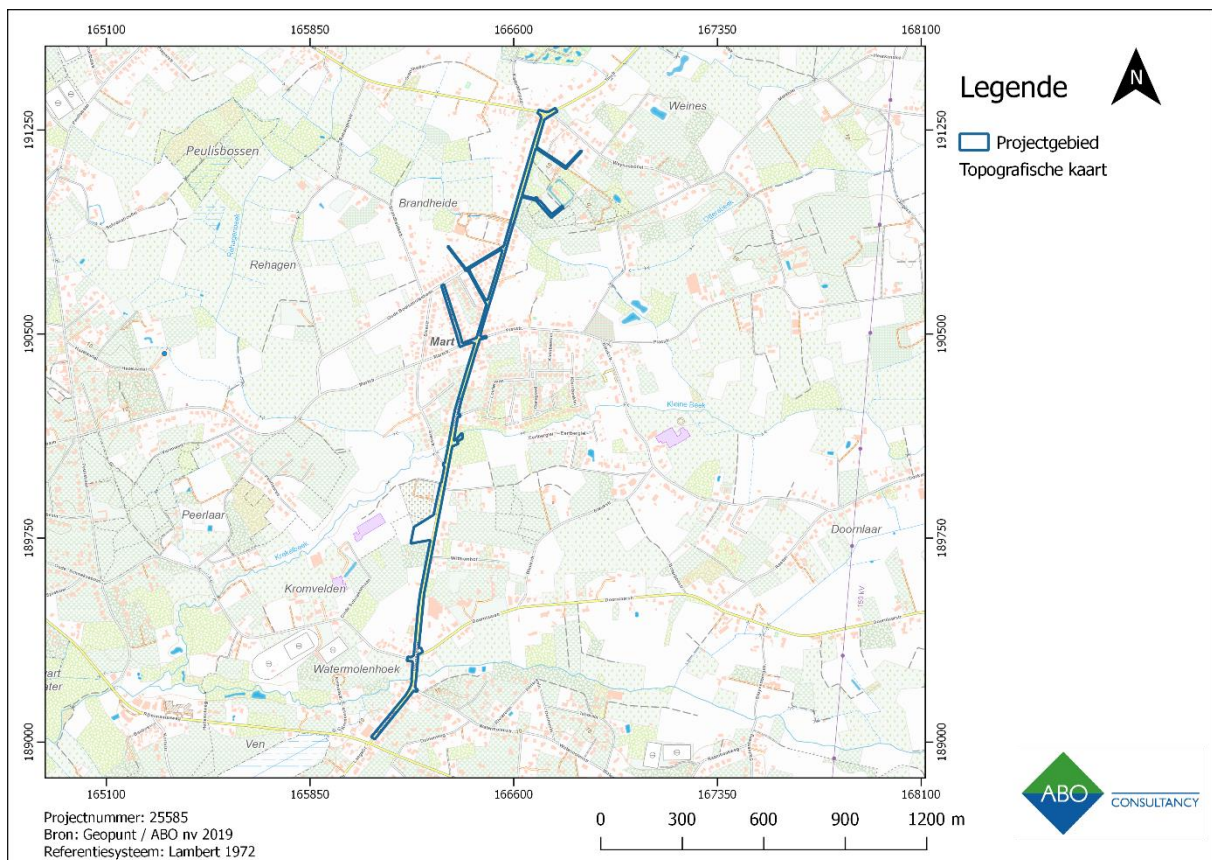
Zone	Oppervlakte (in m ²)	Geschatte huidige verstoring (in m-MV)	Maximale geplande verstoring (in m-MV)
A	43.413,81	1	3,65
B	229	1	3,38
C	5.450,09	0,4	50
D	698,07	1,5	3,59
E	486,61	0,5	3,87
F	1.617,34	1	1
G	14,24	0,5	4,7

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

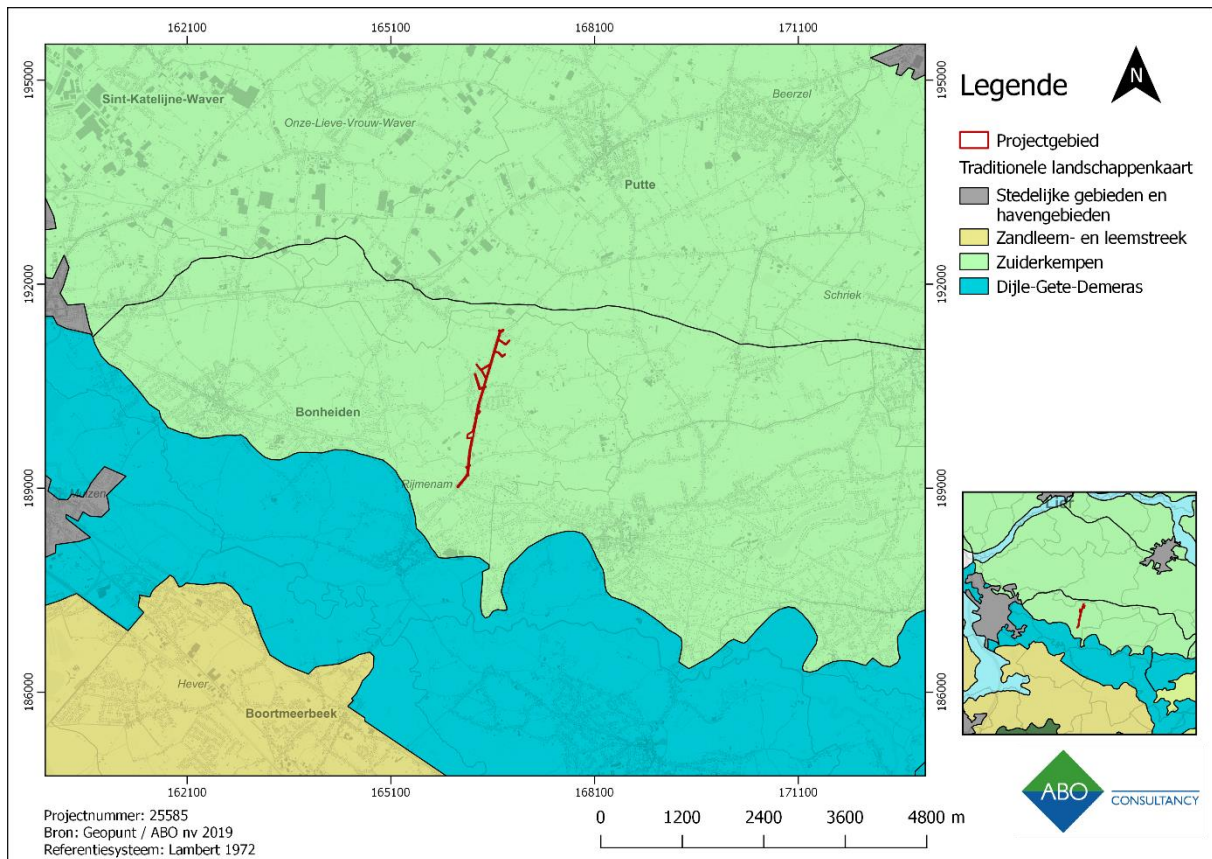
3.1.1 TOPOGRAFIE

Het projectgebied omvat de wegen Weynesbaan, Leliestraat, Oude Booischotsebaan en Zonnebloemstraat in de wijk Mart, in de gemeente Rijmenam (Bonheiden). De Topografische kaart toont wijk de Mart als een kunstmatige recente ontwikkeling tussen Rijmenam en Putte (Figuur 29). Ten westen van het projectgebied liggen de zogenaamde 'Peulibossen'. Het projectgebied ligt ongeveer 1,5km ten noordoosten van het centrum van Rijmenam, ongeveer 3,5km ten zuidwesten van Putte en 4km ten westen van Bonheiden.

Figuur 29: De topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

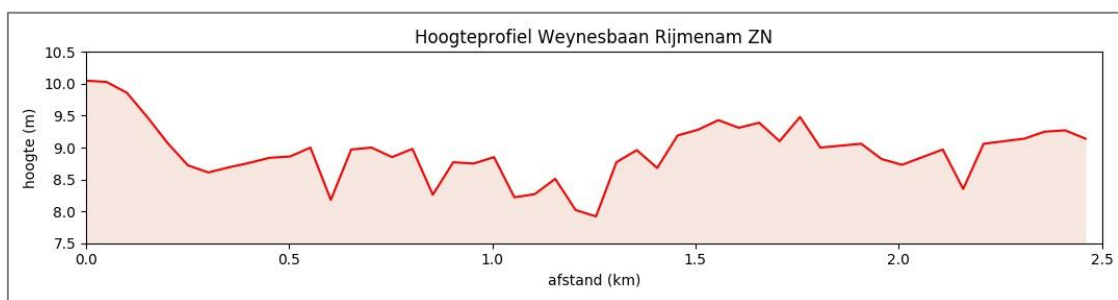
Vanuit landschappelijk standpunt ligt het projectgebied in het de 'Zuiderkempen' (ca. 5-30m TAW) meer bepaald in het 'Land van Keerbergen', ten noorden van de 'Dijlevallei' (Figuur 30). Het is een topografie van rivierduinen aansluitend aan de vallei van de Dijle (Antrop e.a. 2002, p. 39).

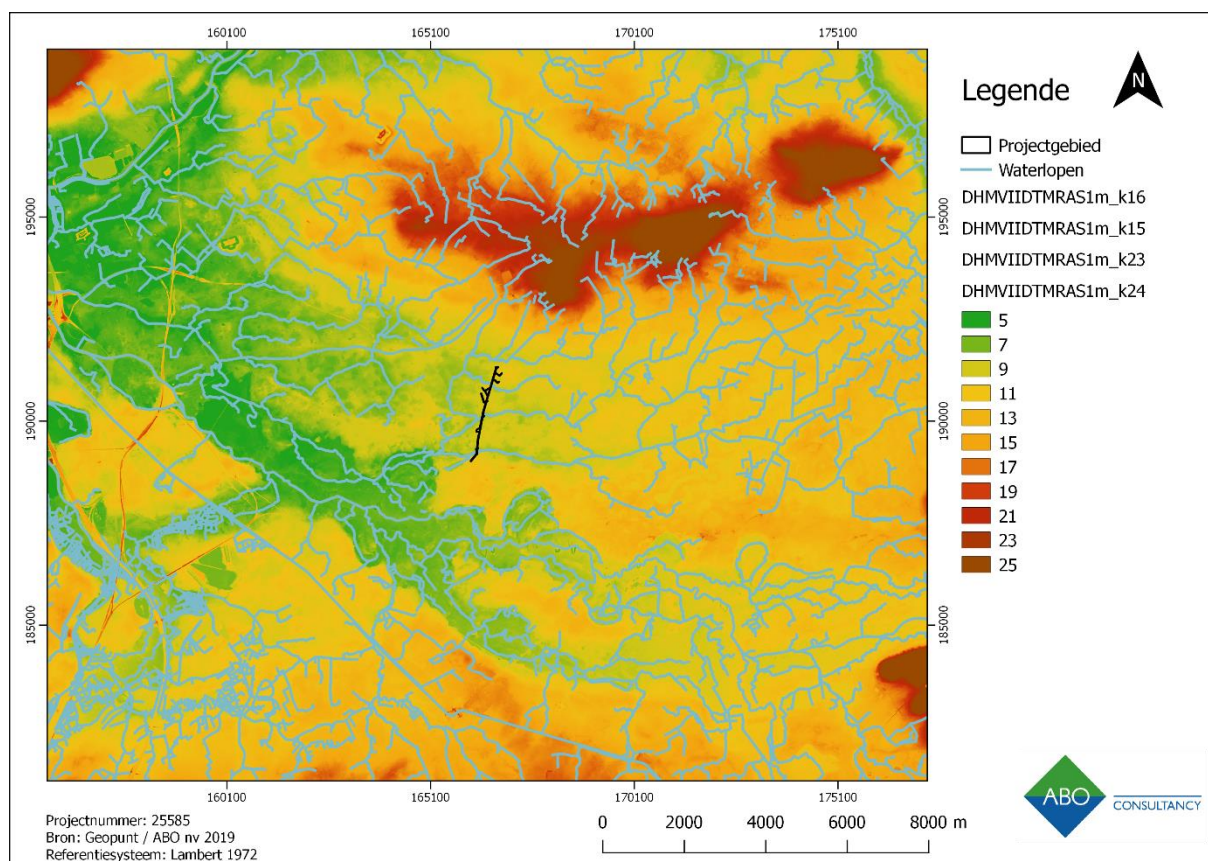
Figuur 30: De Traditionele Landschappenkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

3.1.2 HOOGTEVERLOOP

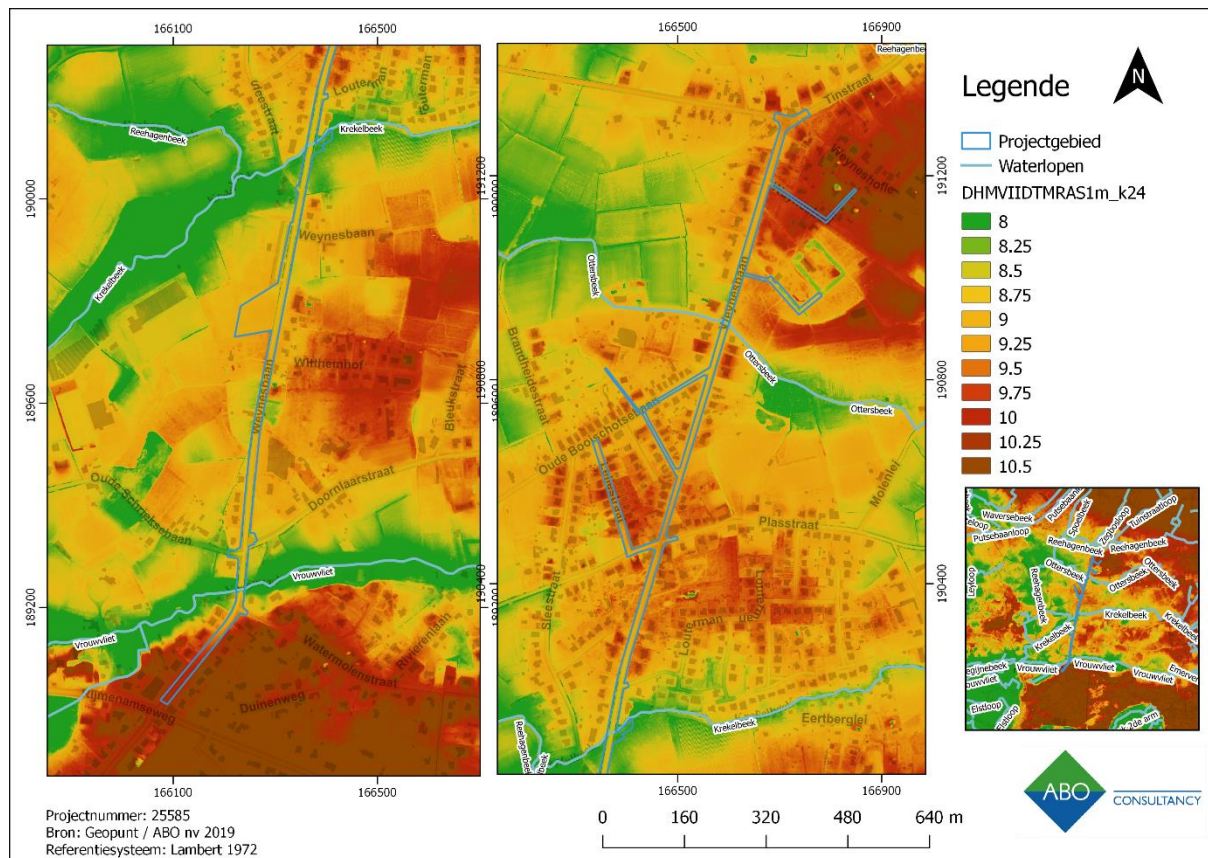
Het Digitaal Hoogtemodel geeft weer dat het projectgebied gelegen is op een geleidelijk oplopend terrein vanuit het lokale dal van de Dijle, behorende tot het Scheldebekken. Het projectgebied bevindt zich in een lokale alluviale vallei dat opklimt naar lokale heuvels ten noordoosten. Hierdoor toont het Digitaal Hoogtemodel van de streek tussen Rijmenam (zuidwesten) en Putte (noordoosten) geleidelijke hoogteverschillen van zuidwest naar noordoost tussen 5 en 25m-TAW (Figuur 32).

Figuur 31: Hoogteprofiel van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

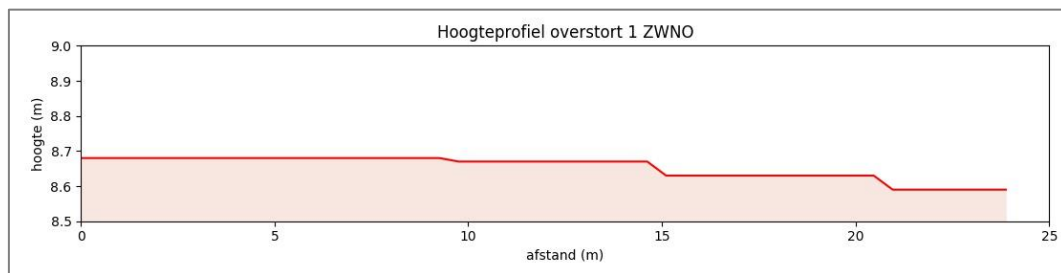
Figuur 32: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen. (Bron: Geopunt, 2019)

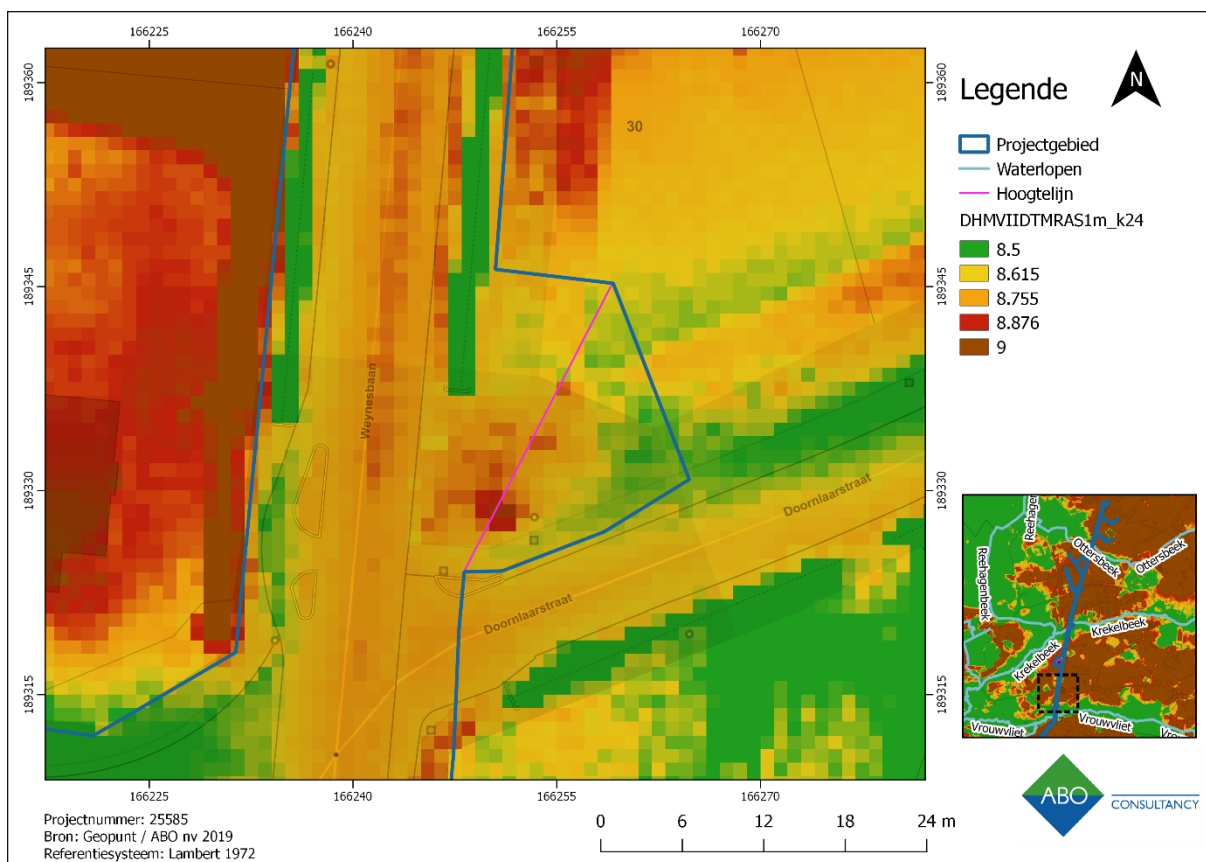
Figuur 33: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen: detail. (Bron: Geopunt, 2019)

Zone B

Het profiel kent een algemeen licht dalend verloop tussen 8.7m-TAW en ca. 8.6m-TAW (Figuur 34).

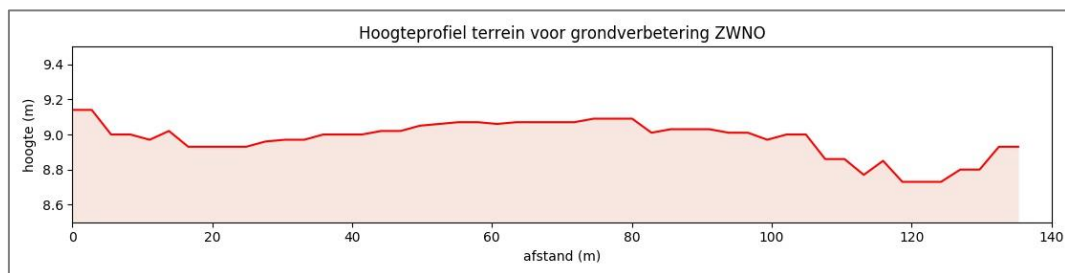
Figuur 34: Hoogteprofiel van Zone B ZWNO. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 35: Digitaal Hoogtemodel (DHM VII) (1m), detail van Zone B. (Bron: Geopunt, 2019)

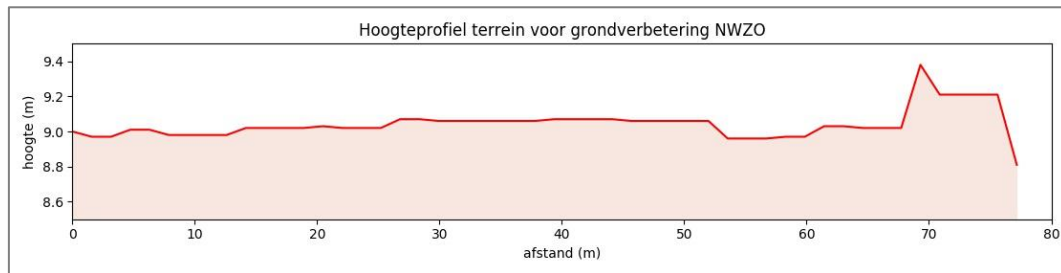
Zone C

Dit hoogteverloop start dalend tot ca. 9m-TAW, stijgt opnieuw stilaan tot 9,1m-TAW om erna terug te dalen tot 8,8m-TAW. Hierna stijgt het niveau opnieuw lichtjes tot ca. 8,9m-TAW (Figuur 36).

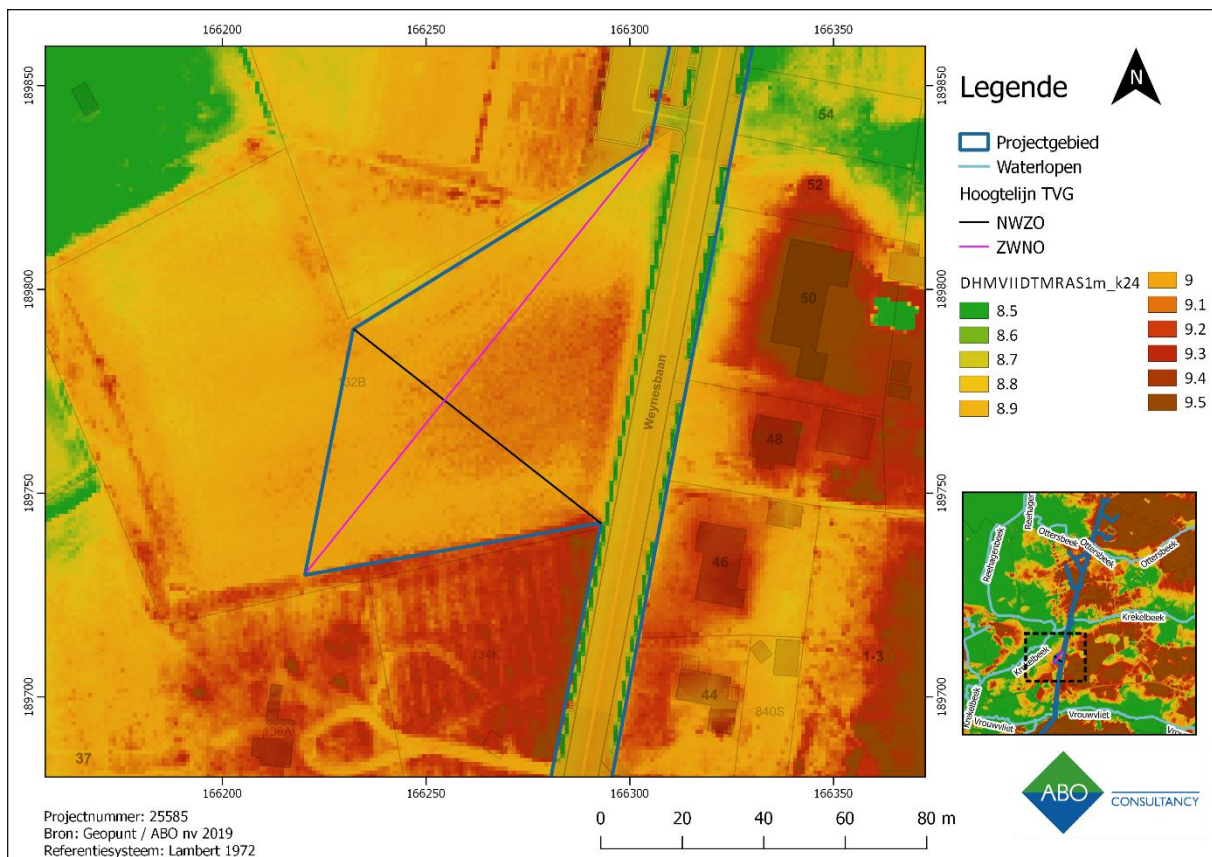

Figuur 36: Hoogteprofiel van Zone C ZWNO. (Bron: Geopunt, 2019)

Van het noordwesten naar het zuidoosten heeft het terrein een stagerend hoogteverloop rond ca. 9m-TAW. Enkel bij de overgang naar de Weynesbaan, stijgt het terrein opnieuw even om dan te dalen tot straatniveau (Figuur 37).

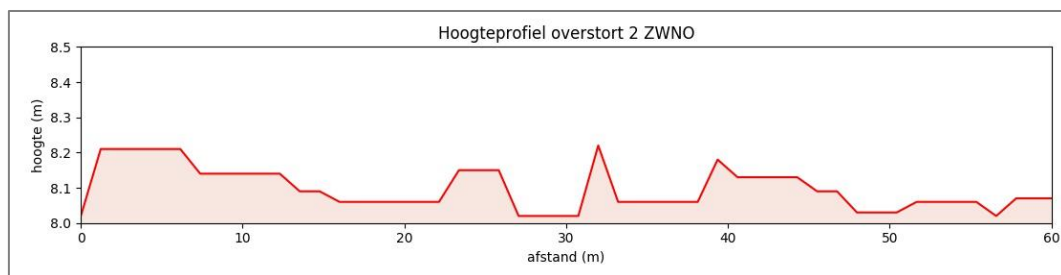
Figuur 37: Hoogteprofiel van Zone C NWZO. (Bron: Geopunt, 2019)

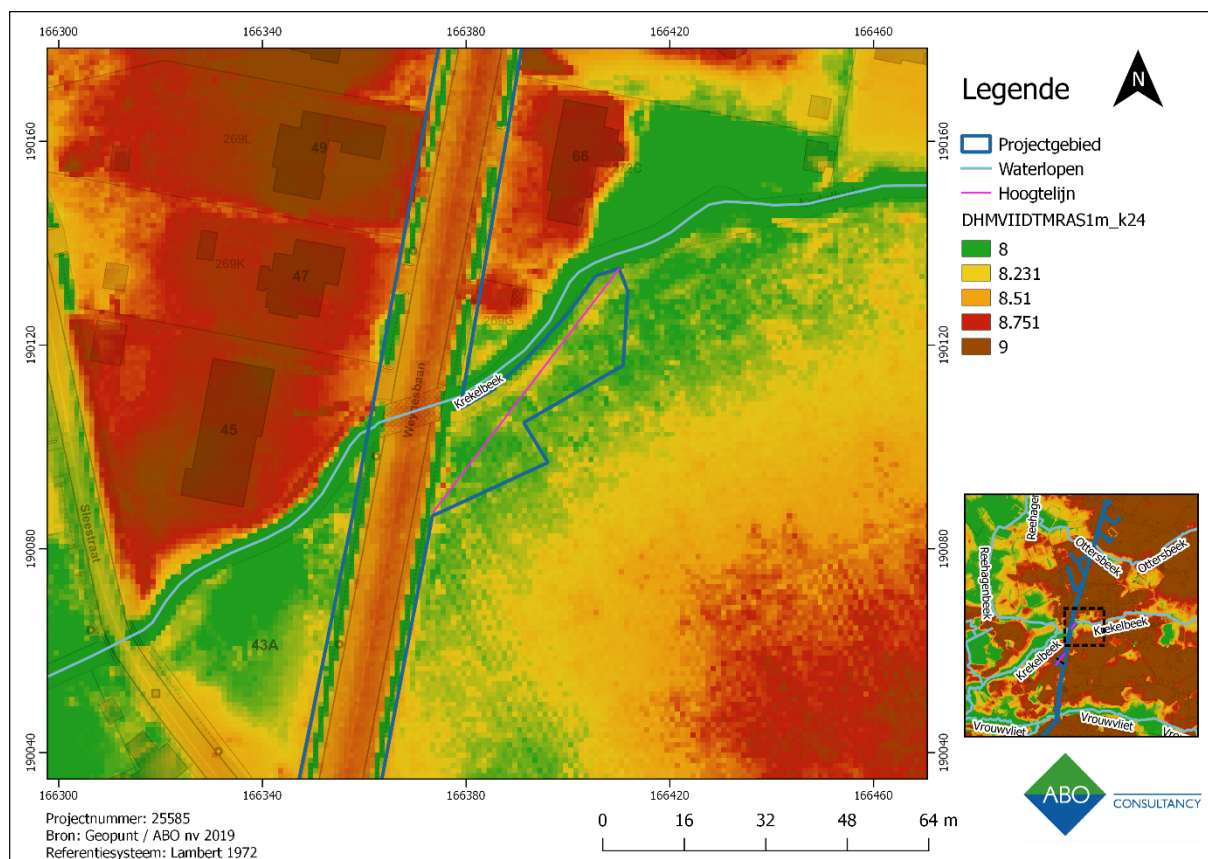
Figuur 38: Digitaal Hoogtemodel (DHM VII) (1m), detail van Zone C. (Bron: Geopunt, 2019)

Zone D

Dit hoogteverloop heeft een fluctuerend verloop tussen ca. 8m en 8,2m-TAW. De noordgrens van de zone is de oever van de Krekelbeek (Figuur 39). Het DHM toont het terrein beduidend lager gelegen dan de bebouwde terreinen aan de Weynesbaan en de straat zelf (Figuur 40).

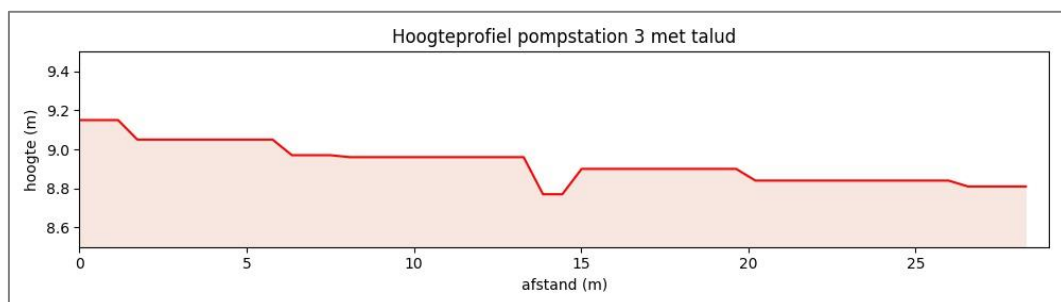
Figuur 39: Hoogteprofiel van Zone D. (Bron: Geopunt, 2019)

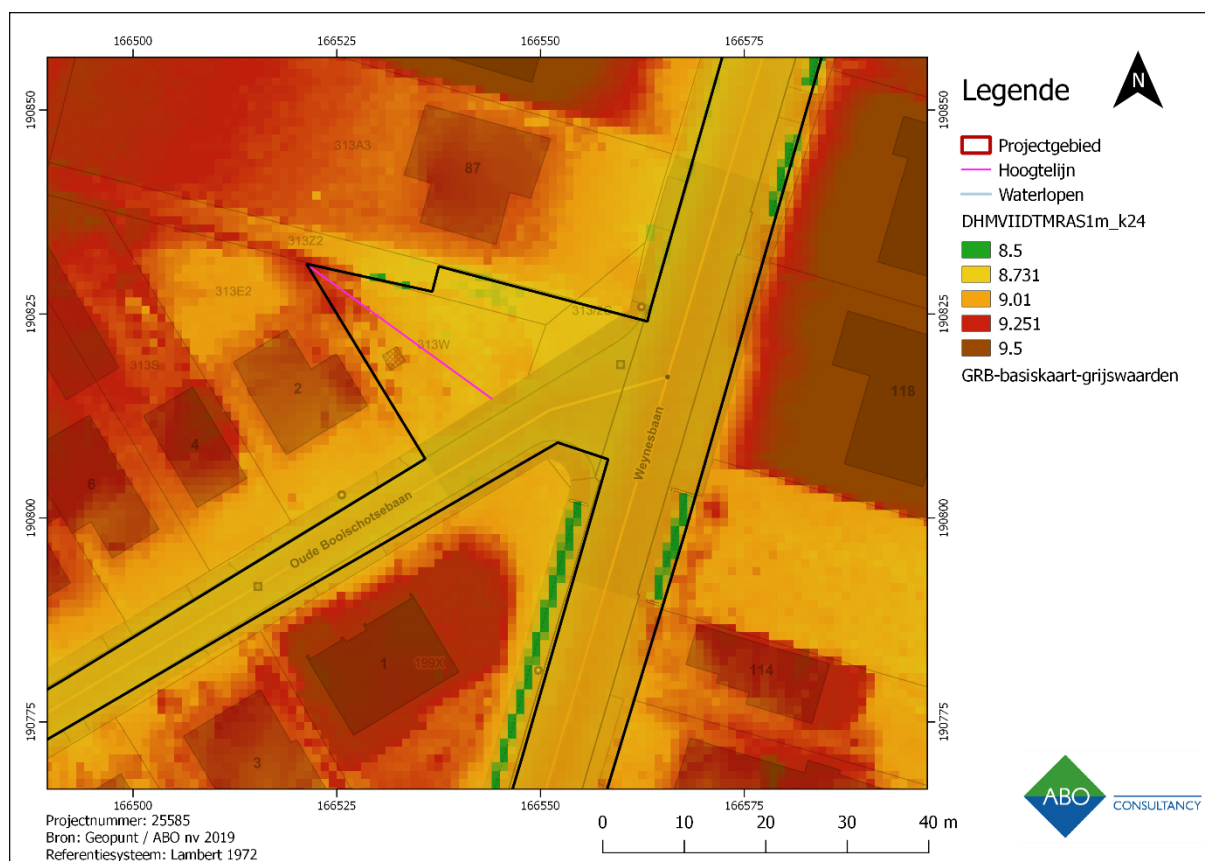
Figuur 40: Digitaal Hoogtemodel (DHM VII) (1m), detail van Zone D. (Bron: Geopunt, 2019)

Zone E

Het hoogteprofiel toont een stagerende start vanaf de Oude Booschotsestraat rond 9m-TAW om erna sterk te dalen (gracht) en weer stilaan te stijgen van ca. 9m-TAW naar 9,2m-TAW (Figuur 41).

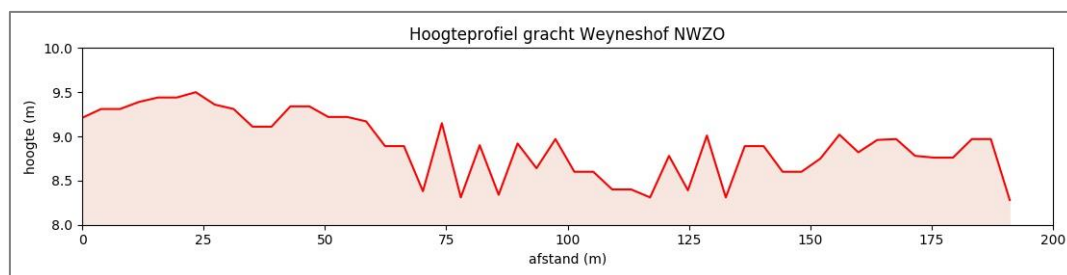
Figuur 41: Hoogteprofiel van Zone E. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 42: Digitaal Hoogtemodel (DHM VII) (1m), detail van Zone E. (Bron: Geopunt, 2019)

Zone F

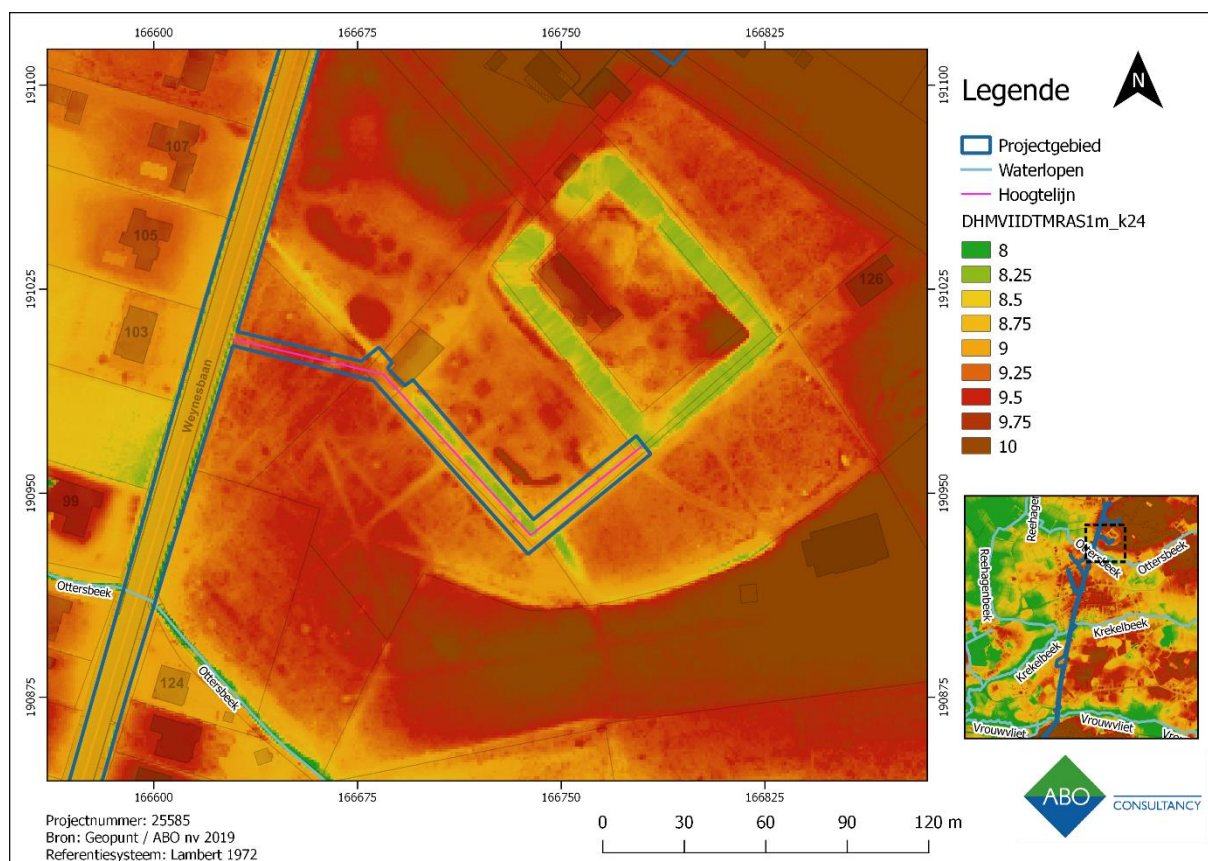
Het hoogteprofiel toont een fluctuerend dalend verloop vanaf de Weynesbaan totaan de walgracht van het hof tussen 9m-TAW en 8,4m-TAW (Figuur 43). Het DHM van de zone toont bijkomend aan dat de directe omgeving mogelijk in het verleden deel uitmaakte van een aangelegde Franse of Engelse tuin van het kasteel (Figuur 44).

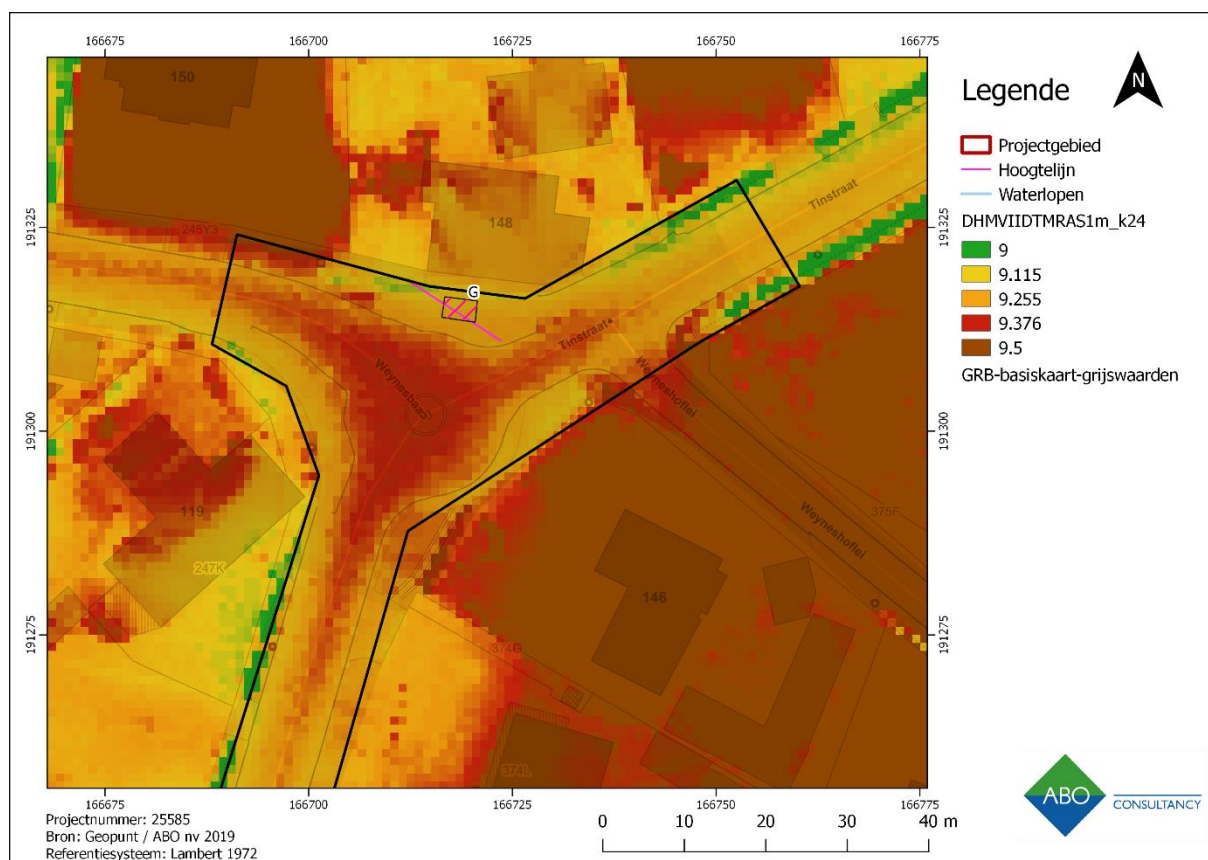
Figuur 43: Hoogteprofiel van Zone F. (Bron: Geopunt, 2019)

Zone G

Het terrein ter hoogte van Zone G ligt op ca. 9,1m-TAW. Het terrein is momenteel verhard en ligt ca. 40cm lager dan de opliggende bebouwde percelen net noordwesten en zuidoosten ervan (Figuur 45). De aangelegde rotonde net ten zuiden van de zone is tevens op een verhoging van ca. 20cm geconstrueerd ten opzichte van het straatniveau.

Figuur 44: Digitaal Hoogtemodel (DHM VII) (1m), detail van Zone F. (Bron: Geopunt, 2019)

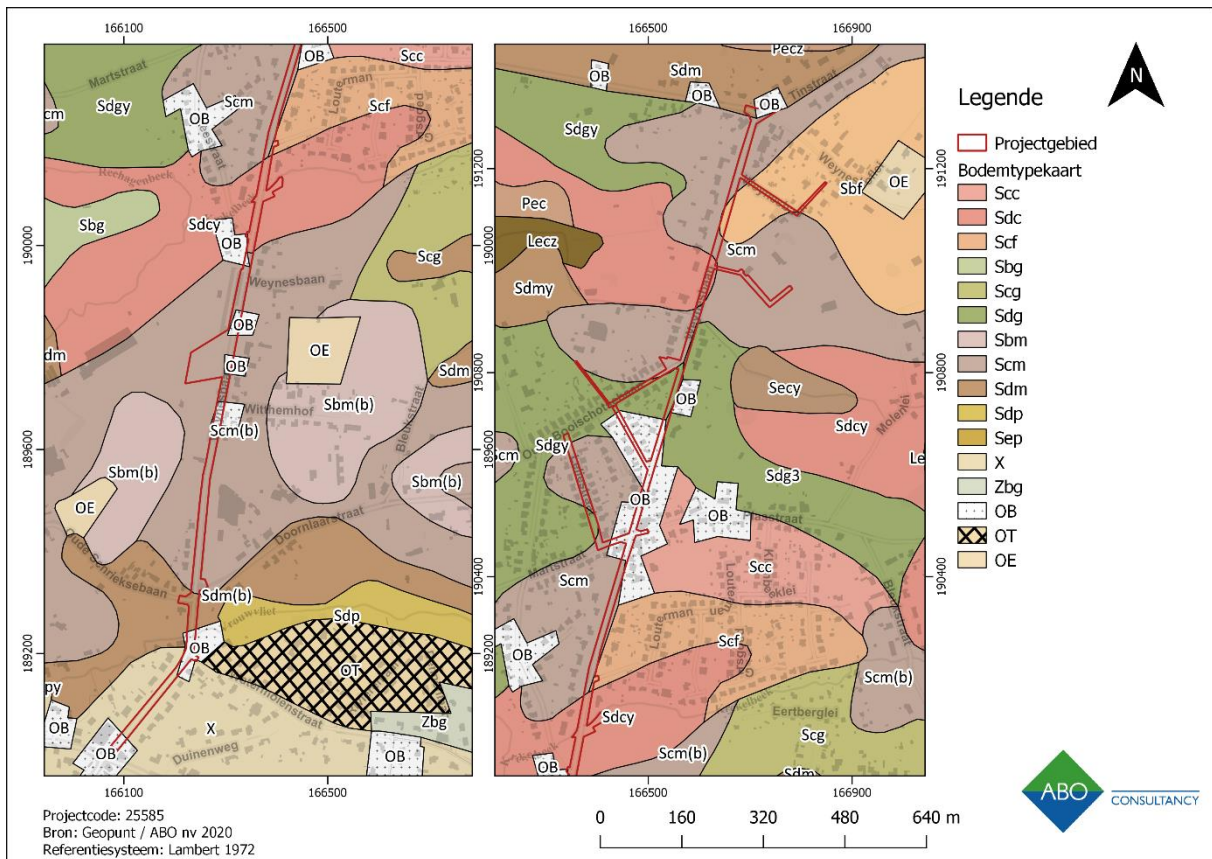

Figuur 45: Digitaal Hoogtemodel (DHM VII) (1m), detail van Zone G. (Bron: Geopunt, 2019)

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMTYPE

Volgens de gedigitaliseerde Bodemkaart (1950-1970) komen de karteringen **OB**, **X**, **Sbf**, **Sc**, **Scf**, **Scm(b)**, **Sdc(y)**, **Sdg(y)** en **Sdm(b)** voor ter hoogte van het projectgebied (Figuur 46).¹

Figuur 46: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

OB-bodems zijn gronden waarvan het originele bodembestand niet gekend is of sterk beïnvloed is door bebouwing.

De kartering **X** staat voor 'Niet gefixeerde landduinen'. Ze zijn opgebouwd uit los, humusarm middelmatig zand, op wisselende diepte rustend op een volledige of min of meer onthoofde podzol. In de uitgewaide depressies komen gewoonlijk sterk of volledig onthoofde podzolen voor.

Sbf is een droge lemige zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont.

Sc matig droge lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

Scf is een matig droge lemige zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont.

Scm (b) is een matig droge lemige zandbodem met dikke antropogene humus A horizont (in zones B, C, E en F).

¹ Baeyens en Tavernier, *Verklarende tekst bij het kaartblad Putte 59 W*, 80.

Sdcy is een matig natte lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont waarvan de sedimenten zwaarder of fijner worden in de diepte (zone D).

Sdg(y) is een matig natte lemige zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont, waarvan de sedimenten zwaarder of fijner worden in de diepte.

Sdm(b) is een matig natte lemige zandbodem met dikke antropogene humus A horizont, met gevlekte textuur B horizont (zone G).

De mogelijk aanwezige A- (plaggenbodem) en B-horizont zorgt voor een goed bewaringspotentieel voor pre-Middeleeuwse sporen en vondsten.

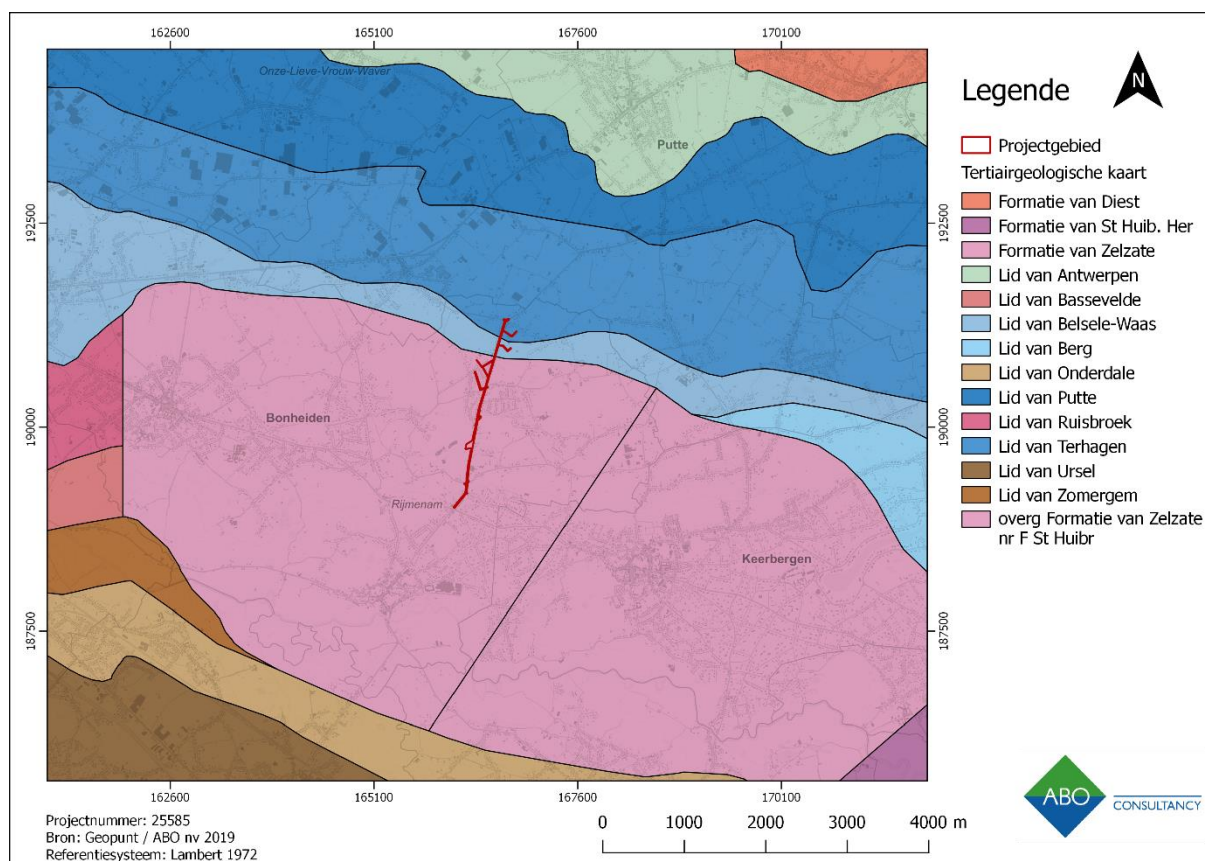
3.2.2 TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART

Het projectgebied ligt op de tertiaire afzettingen van het **Lid van Belsele-Waas (BmBw)**, het **Lid van Terhagen (BmTe)** en de **Formatie van Zelzate (Zz)** (Figuur 47).

Zowel het Lid van Belsele-Waas als het Lid van Terhagen behoren tot de afzetting van de Formatie van Boom. Het Lid van Belsele-Waas wordt gekenmerkt door grijsgroen zeer fijn zand, kleihoudend tot grijze klei en ook silthoudend, gebioturbeerd en met kalkhoudende horizonten (glauconiet- en glimmerhoudend) terwijl het Lid van Terhagen gekenmerkt wordt door bleekgrijze klei die onderaan kalkhoudend is (Laga e.a. 2002, p. 135-152).

De Formatie van Zelzate bestaat uit ondiep-mariene (waarschijnlijk kustnabije) zanden en kleien uit het Priabonien (Laat-Eoceen) en Rupelien (Vroeg-Oligoceen). Het Zand van Zelzate kan tot 30 meter dik zijn en wordt onderverdeeld in drie leden. Het bestaat aan de basis uit groengrijze, glauconiet- en micahoudende zanden met kleilenzen (het Zand van Bassevelde), gevolgd door een pakket dikke klei (de Klei van Watervliet). De top bestaat uit een zandlaag met fossielen (het Zand van Ruisbroek). De formatie ligt meestal bovenop mariene klei uit het Bartonien (ouder Eoceen). Bovenop ligt meestal de Boomse Klei (mariene klei uit het vroege Oligoceen).²

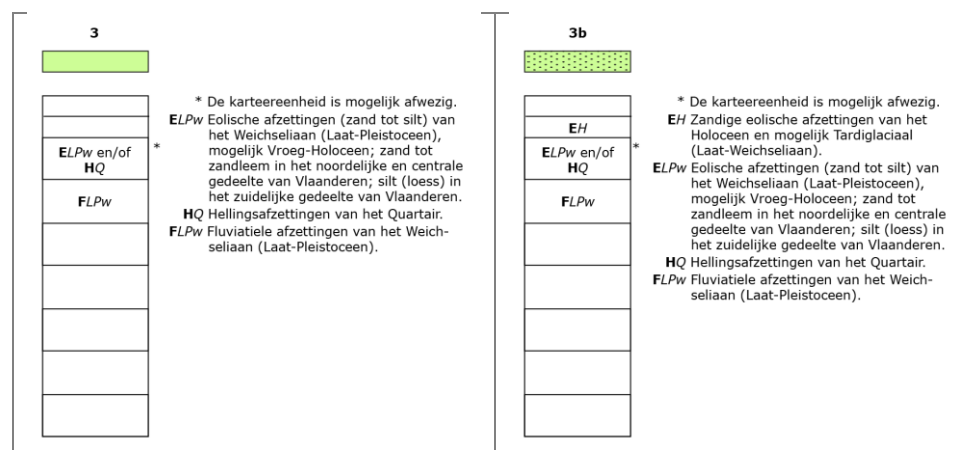
² Laga, Louwye, en Geets, "Paleogene and Neogene Lithostratigraphic Units (Belgium).", 135–52.

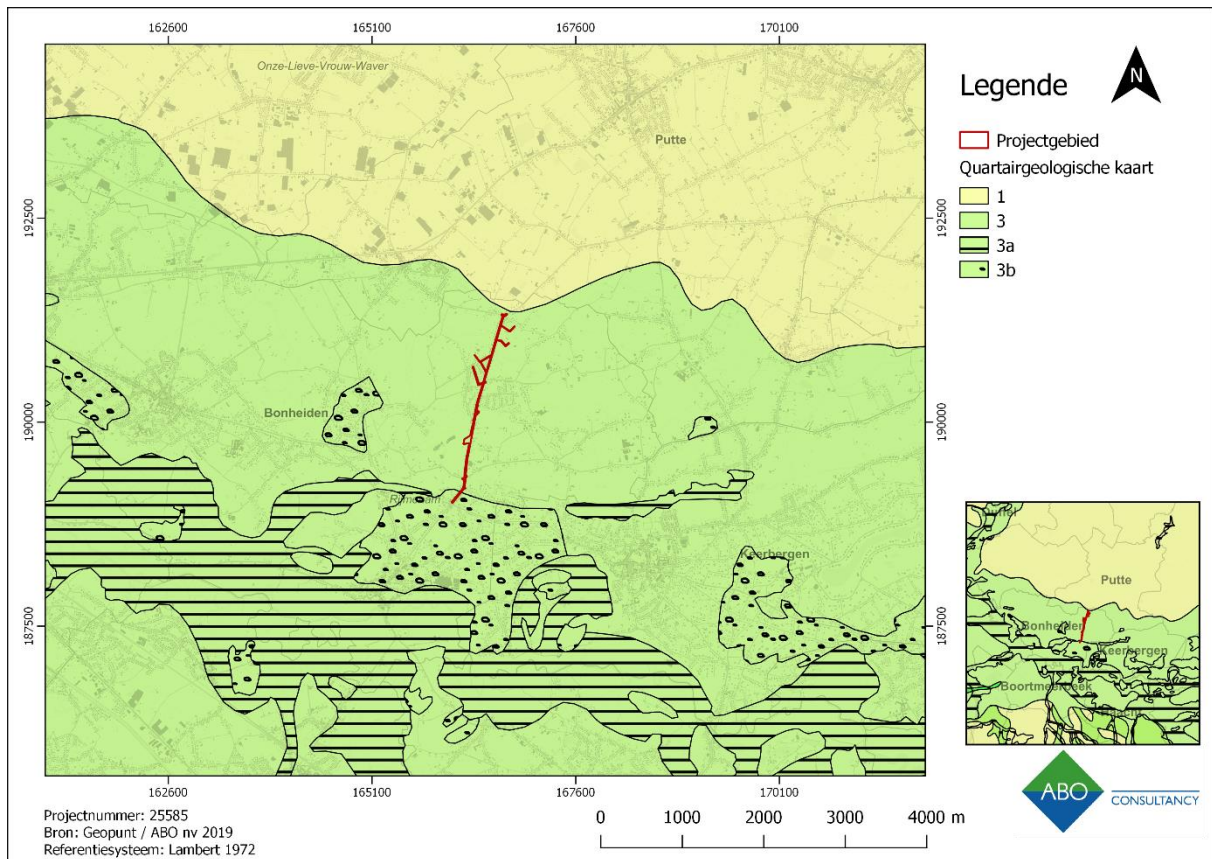
Figuur 47: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

3.2.3 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

Volgens de Quartairgeologische kaart (schaal 1:200 000) bestaat het projectgebied uit **types 3 en 3b** (Figuur 49). *Type 3* bestaat uit Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan dat werd afgezet door het eolisch zand uit type 3. *Type 3a* bestaat uit Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan dat werd afgezet door het eolisch zand uit type 3. Als toplaag heeft type 3a echter nog bijkomende fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal. Deze afzettingslaag zorgt mogelijk voor een afdekking van mogelijke archeologische sporen uit de Steentijd. Door de afspoelingen van de omringende valleien, kunnen de kaarteenheden mogelijk afwezig zijn. *Type 3b* is op eenzelfde manier opgebouwd als type 3 maar heeft bijkomend zandige eolische afzettingen (Figuur 48).

Figuur 48: Detail van de eenheden die de onderstaande Quartairgeologische kaart kenmerkt (Bron: DOV 2018).

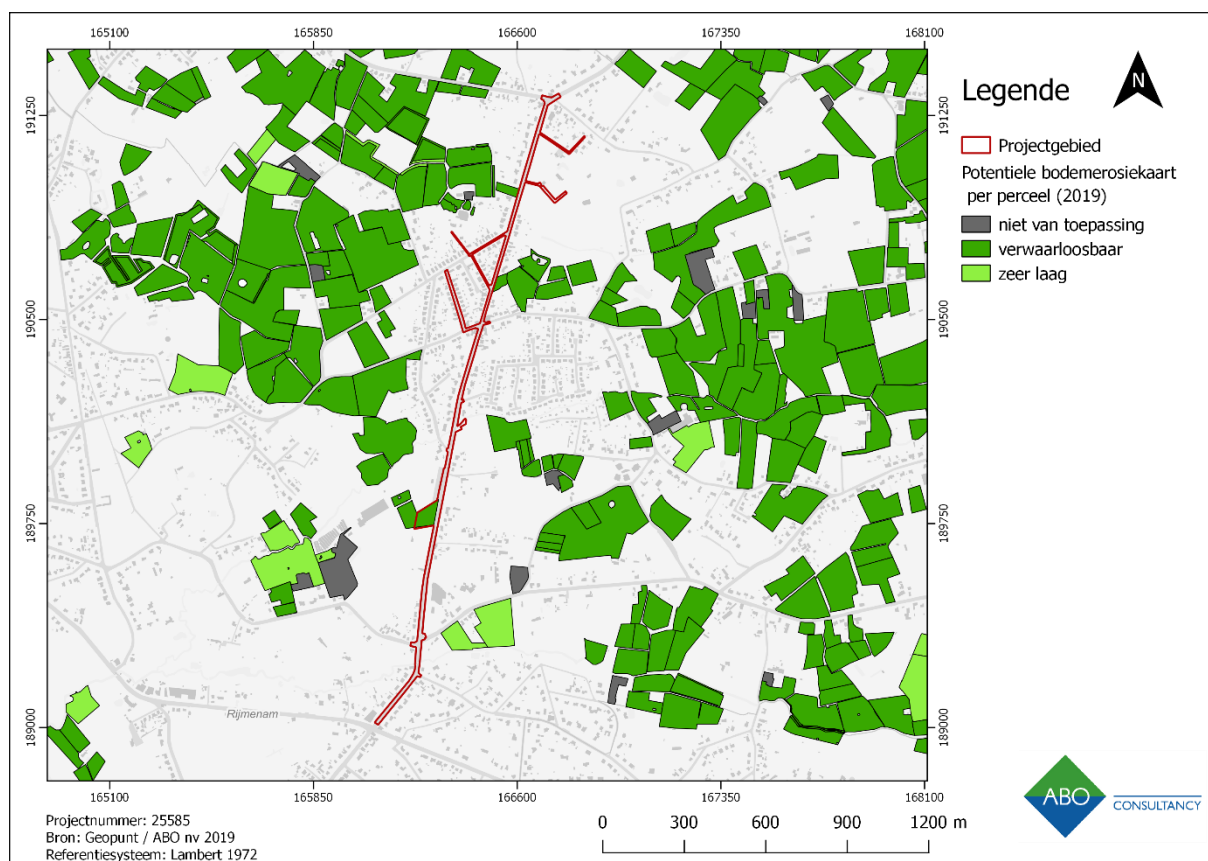
Figuur 49: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

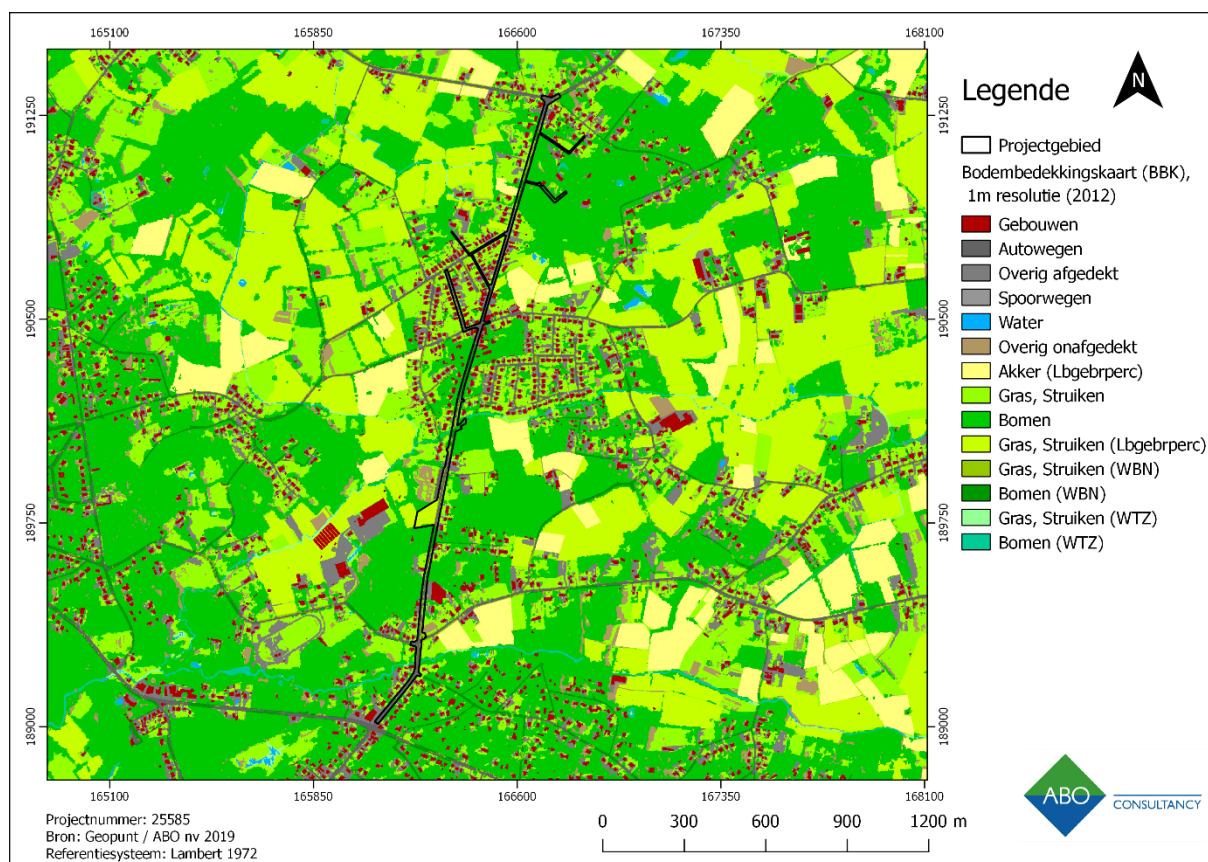
Volgens de potentiële bodemerosiekaart is het terrein voor grondverbetering (zone C) 'verwaarloosbaar'. De potentiële bodemerosie in de directe omgeving van het projectgebied is gekarteerd als 'verwaarloosbaar', 'zeer laag' en 'niet van toepassing'. Een lage impact van erosie bevordert de bewaring van de bodemopbouw en bijgevolg ook van eventueel aanwezige archeologische resten (Figuur 50).

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Het projectgebied wordt volgens de Bodembedekkingskaart gekenmerkt als 'overig afgedekt', 'gras, struiken' en 'bomen'. In zones B, C, D, E en F primeert de kartering van gras en bomen (Figuur 51).

Figuur 50: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 51: Bodembbedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Zone waar geen archeologie te verwachten valt	Relevant, cf. 4.2.2
Archeologische vooronderzoeken in de omgeving	Relevant, cf. 4.2.3
Inventaris Bouwkundig Erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Centrale Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.2
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (ca. 1712)	Onvoldoende gedetailleerd, cf. 4.3.1
Villaretkaart (ca. 1745)	Niet beschikbaar
Ferrariskaart (1771-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelen kaarten (1846-1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Poppkaart (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5
Topografische kaart van België (1873)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1904)	Relevant, cf. 4.3.6
Topografische kaart van België (1939)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1969)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1981)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1989)	Niet relevant
Orthofotomozaïek	
Kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch, 1971	Relevant, cf. 4.3.6
Kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990	Relevant, cf. 4.3.6
Middenschallig, winteropnamen, kleur, 2000-2003	Relevant, cf. 4.3.6
Middenschallig, winteropnamen, kleur, 2005-2007	Niet relevant
Middenschallig, winteropnamen, kleur, 2008-2011	Niet relevant
Grootschalig, winteropnamen, kleur, 2013-2015	Niet relevant
Grootschalig, winteropnamen, kleur, meest recent	Relevant

Tabel 3: Geraadpleegde bronnen voor hoofdstuk 4.

4.1 HISTORISCHE SITUERING VAN RIJMENAM (BONHEIDEN)³

4.1.1 HET ONTSTAAN VAN RIJMENAM

Rijmenam ontstond op een heuvel en vormde een oversteekplaats doorheen de brede en drassige vallei van de Dijle. Archeologische vondsten van objecten uit silex en Gallo-Romeinse munten en huisraad doen wijzen erop dat er reeds menselijke activiteiten te Rijmenam plaatsvonden tijdens de steentijd en de Romeinse periode. De aard en omvang van deze activiteiten is echter onduidelijk, maar het wordt aangenomen dat er reeds een Romeinse villa in de 4de eeuw aanwezig was te Rijmenam. Pas vanaf de Frankische periode is het duidelijk dat er een echter nederzetting te Rijmenam aanwezig is. Het gaat om een woonkern van veetelers die zich rondom een driezijdig plein bevonden (Wauters 1969, p3 en Gemeente Bonheiden 2017).

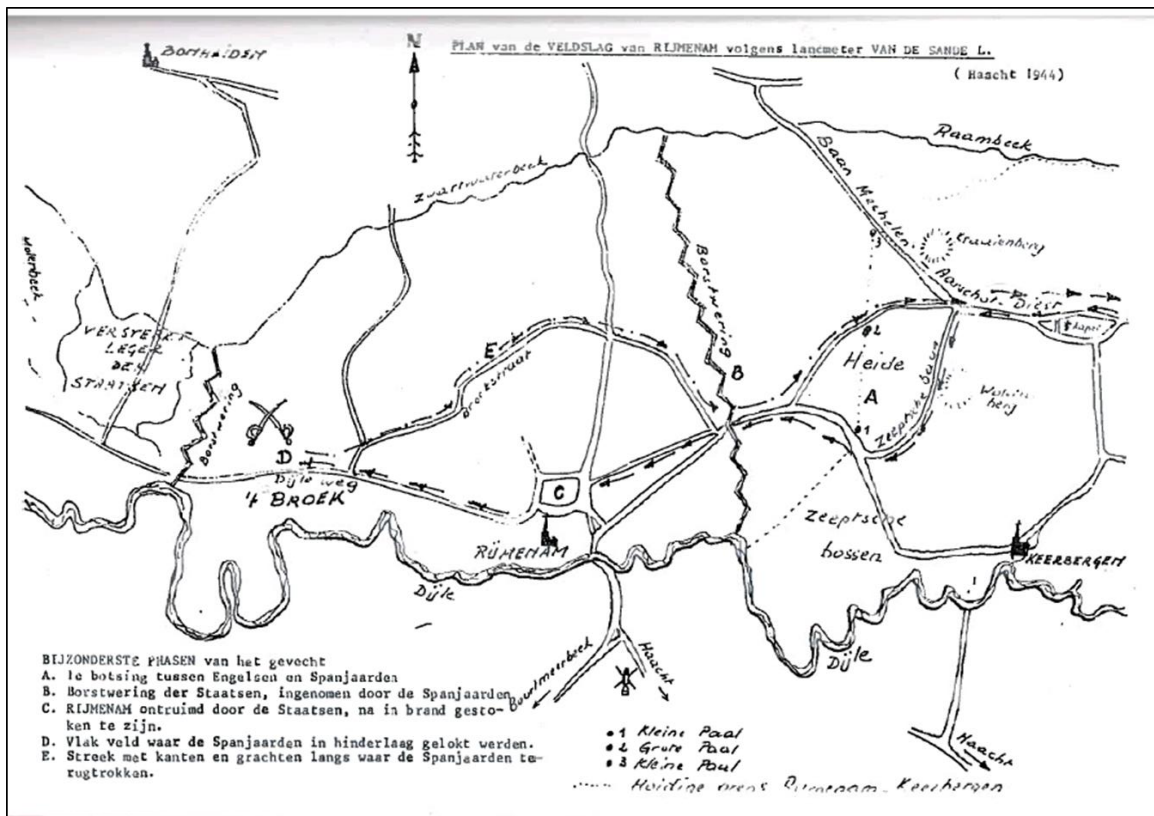
De parochie “Rijmenam” werd vermoedelijk in de 10de of 11de eeuw gesticht. De oudste melding van een kapel duidt op een aanbidding van de Heilige Martinus en dateert uit 1120 (Gemeente Bonheiden 2017). Deze kapel is vermoedelijk een voorloper van de Sint-Martinuskerk die zich sinds de 14de eeuw op de Sint-Maartensberg bevindt (CAI 2017: ID 110277). Tijdens de middeleeuwen en het Ancien Régime maakte Rijmenam deel uit van het “Land van Arkel”, ook gekend als het “Land van Mechelen”. Deze laatste maakte op dat moment deel uit van het hertogdom Brabant. Het Kasteel Van Hollaken dat zich ten zuidoosten van de dorpskern van Rijmenam bevindt was in die tijd reeds een ridderlijk hof dat te leen gehouden werd van het land van Mechelen (Van Den Wyngaert 1969: p5).

De 16de eeuw was een onrustige periode voor Rijmenam. Op 31 oktober 1517 publiceerde Maarten Luther zijn 95 stellingen tegen de aflaat te Wittenberg. Dit zorgde voor wrijvingen met de Rooms-Katholieke kerk. Deze protestantse ideeën wisten zich dankzij de boekdrukkunst snel te verspreiden en kreeg veel aanhangers in de Noordelijke Nederlanden. In 1555 deed de van oorsprong Zuid-Nederlandse Karel V troonafstand en kwam zijn zoon Filips II op de troon van Spanje. Deze laatste was overtuigd Katholiek en heerste nu over Spanje en de Nederlanden. Hij stelde de Hertog van Alva aan als landvoogd van de Nederlanden en voerde een totalitair beleid dat samen met een economische crisis een ideale voedingsbodem voor een opstand vormde (Heemkring 'T Hoefyser et al. 2004: p 11, Heemkring 'T Hoefyser 1978: p 1-2).

De provincies Zeeland en Holland hadden de onafhankelijkheid uitgeroepen en stonden vanaf 1573 onder het beleid van de Prins van Oranje. De situatie werd nog verergerd door de aanwezigheid van muitende Spaanse soldaten in de Nederlanden. Deze soldaten werden slecht en nooit op tijd betaald en begonnen bijgevolg steden, dorpen en kloosters te plunderen. In 1576 stelde Filips II als nieuwe landvoogd Don Juan van Oostenrijk aan. Aanvankelijk leek het tot een verzoening te komen dankzij de “Pacificatie van Gent”. De stedelijke burgerij begon zich echter steeds meer achter de Prins van Oranje te verenigen waardoor de opstandige staten en hun Protestantse bondgenoten (Engelsen, Schotten en Hoogduiters) bijna de gehele Nederlanden in handen kregen. In 1578 kwam het tot een veldslag tussen de opstandige staten enerzijds en de troepen van Don Juan anderzijds. Deze had plaats bij het dorp Rijmenam (Heemkring 'T Hoefyser et al. 2004: p 20).

³ Agentschap Onroerend Erfgoed. (1997). Rijmenam. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13644>. Geraadpleegd 29 mei 2019

4.1.2 DE SLAG BIJ RIJMENAM

Figuur 52: Kaart slag bij Rijmenam (Heemkring 'T Hoefyser 1978: p 11)

Door de “Pacifictie van Gent” te bekrachtigen stond Koning Filips II toe dat de Gewesten van Nederland in een Generale Unie mochten verenigen. De Nederlandse staten beloofden op hun beurt dat de Roomse godsdienst terug toegelaten was met uitzondering van Holland en Zeeland. Het volk van de steden was echter overwegend Protestants geworden en kreeg de overhand in de Staatsraad. Zij riepen de hulp van Holland, zeeland, en van de Duitse Paltsgraaf Casimir in. Bovendien had Willem van Oranje een wijziging in de staten voorgedragen waarbij alle macht uit handen van de landvoogd genomen werd. Dit leidde tot een nieuwe opflakking van de conflicten tussen Spanje en de Nederlanden. (Heemkring 'T Hoefyser 1978: p 3-4)

Don Juan maakte zich op voor een nieuwe strijd en wachtte op de aankomst Italiaanse en Spaanse hulptroepen te Luxemburg. Deze hulptroepen werden aangestuurd door Alexander van Farnèse, zoon van voormalige landvoogdes Margaretha van Parma (Heemkring 'T Hoefyser 1978: p 4). De opstandige staten kregen op 2 februari 1578 de stad Mechelen in handen en bouwden twee barricades: eentje tussen Rijmenam, Muizen, de Dijle en het Zwart Water, en een tweede barricade in de richting van Keerbergen. Het dorp Rijmenam kwam op die manier tussen de twee barricades te liggen. De opstandige troepen onder leiding van Maximiliaan van Hennin, de graaf van Boussu, wachtte te Rijmenam dan ook de Spaanse troepen op (Heemkring 'T Hoefyser 2004: p 20).

De opstandige troepen of “Staatsen” hadden een ruitery die werd aangevoerd door de Fransman De la Noue. Daarnaast voerden de graven van Aarschot, Lalaing, Egmont en Havre nog een beperkt bevel. De zonen van de keurvorsten en Hessen voegden zich bij het leger als vrijwilligers. Op 14 juli 1578 werd besloten dat de Staatsen zich zouden verschansen om de komst van de bendes van bondgenoot paltsgraaf Casimir af te wachten. De voorhoede werd gevormd door Engelse hulptroepen onder leiding van Kolonel Noritz. Daarnaast waren nog een 500 – 600 tal bukschieters die aangevoerd werden door Robrecht Stuart. Het leger van Don Juan bestond op zijn beurt uit 5000 ruiters en 12000 man voetvolk

van Duitse, Italiaanse, Spaanse, Hoogduitse, Waalse en Bourgondische afkomst. (Heemkring 'T Hoefyser 1978: p 4-7)

Alexander Farnèse was de stadhouder-generaal van landvoogd Don Juan en kreeg, op eigen verzoek, toestemming van Don Juan om de troepen aan te voeren. De ruiterij werd aangestuurd door veldoverste Octaaf Gonzaga, Pieter Ernst graaf van Mansfeld werd door Don Juan tot luitenant-generaal van de koninklijke troepen benoemd (Dutch Revolt 2017). De graaf van Berlaymont was de generaal van de schutterij en voerde deze aan samen met zijn zoons, met de graven van Roeulx, Valkenburg, en samen met de heren van Ruysbroeck, Licques, Fals, en Marlé. Tot slot werd de voorhoede gevormd door de zoon van de onderkoning van Napels – Alfons di Leva. Deze laatste voerde het bevel samen met tien ervaren kapiteins waaronder ook zijn broers Sancho, Diego, en Pedro de Mendoza zich bevonden. (Heemkring 'T Hoefyser 1978: p 5)

Op 1 augustus 1578 vond de slag te Rijmenam plaats (figuur 6). Don Juan trachtte aanvankelijk om de Staatsen uit hun kamp te lokken. Dit liep echter op niets uit aangezien de Staatsen niet op deze uitlokkingen ingingen. Vervolgens probeerde hij de Staatsen naar buiten te lokken door middel van een list. Hij gaf Alfons di Leva het bevel om op te rukken langs de weg die naast het bos richting Rijmenam en de verschansing van de vijand leidde. Hij hoopte dat de vijand zou denken dat di Leva probeerde om het dorp Rijmenam in te nemen. Bij het treffen met de vijand zouden de troepen van di Leva langzaam achterwaarts wijken om zo de troepen van Boussu achter de borstwering uit de heide op te lokken. Di Leva's aftocht zou vervolgens gedekt worden door lancers en kurassiers onder leiding van merkgraaf Del Monte. (Heemkring 'T Hoefyser 1978: p 6)

De eerste schermutselingen hadden plaats tussen de Engelse hulptroepen van Noritz en de troepen van di Leva. Naarmate de strijd in intensiteit toenam en de lancers en kurassiers van del Monte deelnamen, schoot de graaf van Egmont de Engelse troepen te hulp met soldaten van de ruiterij. De bukschutters onder leiding van Robrecht Stuart vochten tegen de twee vliegende benden van Ferdinand van Toledo en Camille del Monte. Di Leva wist echter het bos en de weg aan de linkerzijde van de vijand te bezetten. Vandaaruit wisten ze de ruiterij van de Staatsen te overweldigen en hun borstwering te doorbaken. Daarop werden de Staatsen teruggedrongen naar het dorp Rijmenam. Het Staatse leger staken in reactie hierop hun veldhutten en de woningen van het dorp in brand (Heemkring 'T Hoefyser 1978: p 7).

Don Juan werd op de hoogte gebracht van de aftocht van de vijand. Farnèse vermoedde echter dat de snelle aftocht van de Staatsen een list was en raadde Don Juan aan om het Staatse leger niet te achtervolgen totdat het terrein verkend kon worden. Deze bedenkingen kwamen te laat. De Spanjaarden hadden de Engelse hulptroepen achtervolgd tot voorbij Rijmenam en waren zo op "het Broek", een grote vlakte tussen de Dijle en het dichte "Huurbos" in, terechtgekomen. Het Spaanse leger was nietsvermoedend aan de echte verschansing van Boussu's leger gekomen. Dit was een schans, omwald en met grof geschut bezet, tussen de rivier en het bos. Achter deze schans bevonden zich minstens 12000 voetsoldaten en 7000 ruiters, klaar voor de strijd. (Heemkring 'T Hoefyser 1978: p 7-8)

De voorhoede van het Spaanse leger stond bloot aan het grof geschut en leed zware verliezen. Don Juan weigerde echter versterkingen te sturen omdat dit enkel meer mensen in gevaar zou brengen. In overleg met Farnèse en Gonzaga werd besloten om het voetvolk zich te laten terugtrekken via een kleine weg die tussen een reeks tuinen van het dorp Rijmenam doorliep. Boussu bleef tegen de Spanjaarden vechten en bleef hen met grof geschut bestoken totdat ze buiten bereik waren. Hij besloot echter om de Spanjaarden niet verder te achtervolgen omdat hij vermoedde dat ze hem mogelijk ook in een hinderlaag wilden lokken. Don Juan trok zich met zijn leger terug naar Namen en bezweek daar twee

maanden later aan een ziekte. Alexander Farnése volgde hem op als landvoogd. (Heemkring 'T Hoefyser 1978: p 8-9)

4.1.3 RIJMENAM TIJDENS DE 17DE – 18DE EN 19DE EEUW

De veldslag bij Rijmenam had verwoestende gevolgen voor het dorp. De huizen en de parochiekerk van het dorp werden door de Staatsen in brand gestoken en ook de brug over de Dijle werd verwoest. De oorlog tussen het Spaanse en het Staatse leger bleef nog jaren na de slag aanslepen. Maar het kwam niet meer tot een nieuw treffen in de omgeving van Rijmenam (Heemkring 'T Hoefyser 2002: p60). Verschillende bewoners waren reeds naar Mechelen gevlucht voor de slag. Anderen trokken weg uit angst aangezien te worden als geloofsafvalligen of staatsgezinden en gestraft te worden. Bovendien heerste er hongersnood en werden de weinige Spaanse soldaten die nog aanwezig waren slechts onregelmatig betaald. Deze laatste trokken bijgevolg al plunderend over het platteland. Dit leidde tot een verdere ontvolking van het platteland. Tot overmaat van ramp werden verscheidene dorpen in de kempen –waaronder Rijmenam- gewongen om geld, hulp, en vrije doortocht te verlenen aan de Staatsen. Deden zij dit niet dan werden ze onderworpen aan een strafexpeditie. (Heemkring 'T Hoefyser 2002:60 – 61)

De dorpen moesten bijgevolg enerzijds lasten aan de Spaanse Kroon betalen en anderzijds aan de Staatsen betalen om geen slachtoffer van het geweld en plunderingen van de strafexpedities te worden. Omwille van die reden drongen zij er bij de Staten van Brabant op aangedrongen om soldaten op te leiden die langs de Demer en Dijle gelegerd zouden worden om het verkeer en vervoer langs wegen en rivieren te beschermen en rovers en vrijbuiters te bestrijden. Op 24 november 1593 gaf Koning Filips II het bevel om verdedigingswerken op te richten langs de benedenloop van de Dijle en hier 50 soldaten te stationeren. Omwille van de toenemende spanningen tussen de Spaanse en de Noordelijke nederlanden werd vervolgens beslist om een 17-tal bolwerken op te richten langs de Demer en de Dijle tussen Mechelen en Diest. Het kasteel Hollaken te Rijmenam werd aan deze verdediging toegevoegd en er werd een nieuwe schans aangelegd. (Heemkring 'T Hoefyser 2002: p 62-63).

Op 23 juni 1601 werden de dorpen door aartshertogen Albrecht en Isabella van Spanje bevolen om zich te bewapenen en verzetten tegen vijandelijke invallen. Dit hield ook in dat de dorpen hun contributie aan de Staatsen niet langer mochten betalen. Op 11 april 1603 vielen de Staatsen echter binnen in Rijmenam en plunderden het dorp.

Een nieuwe brug zou twee eeuwen op zich laten wachten en bijgevolg werd de oversteek over de rivier 200jaar lang geregeld door middel van een ponte of veer. In 1786 werd door Keizer Jozef II een octrooi tot het bouwen van een brug en brughuis verleend. Deze nieuwe brug werd opgericht in hout ter hoogte van de Oude Keerbergse Baan. Al snel brak de Franse Revolutie uit waarbij de Fransen het leenheerlijk recht afschaften en het eigendomsrecht over de brug van de kerk afnamen. Dit had tot gevolg dat de brug niet langer onderhouden werd en snel in verval raakte. (PH. D.W. 1969: p17-18).

4.1.4 RIJMENAM TIJDENS WERELDOORLOG I EN II

4.1.4.1 RIJMENAM TIJDENS WO I

De directe aanleiding voor de Eerste Wereldoorlog was de succesvolle aanslag op aartshertog Frans Ferdinand van Oostenrijk-Hongarije op 28 juni 1914 te Sarajevo, Servië. In reactie hierop verklaarde Oostenrijk-Hongarije de oorlog aan Servië op 28 juli 1914. Dit had een domino-effect waardoor Rusland, Frankrijk en Groot-Britannië al snel bij deze oorlog betrokken raakten (Ross 2004: p7-8). Op 4 augustus 1914 trok het Duitse leger België binnen om de Fransen terug te dringen. Deze opmars kon tijdelijk een

halt opgeroepen worden door de “Slag der Zilveren helmen” nabij Halen op 12 augustus 1914. Dit was echter van korte duur en al snel was het Belgisch leger genoodzaakt om zich terug te trekken binnen de Antwerpse fortengordel. Tegen eind augustus bevond het Duitse leger zich op slechts 50km van Parijs (’t Hoefyser 2002: p109-110 en Ross 2004: p8).

Om de Franse tegenaanval aan de Marne te ondersteunen werd er een nieuwe uitval gedaan vanuit Antwerpen. Deze uitval focuste zich op de Duitse troepen achter de verdedigingslijn Merchtem-Leuven-Aarschot. De Duitsers konden echter niet teruggedreven worden waardoor Koning Albert I besloot om zijn leger opnieuw terug te trekken en te reorganiseren binnen de Antwerpse fortengordel. Dit had belangrijke gevolgen voor Rijmenam. Bij het terugtrekken van de Belgische troepen werd de brug te Rijmenam vernietigd door de Belgische Genie (figuur 7). Omdat de brug slechts gedeeltelijk vernield was werd er door andere bataljons van het Belgisch leger een houten loopbrug aangebracht om de rest van de troepen te laten oversteken. Op 26 augustus nadat de laatste troepen – het 4de Regiment Jagers te Paard- de brug was overgestoken werd deze met dynamiet opgeblazen door het Belgisch leger (’t Hoefyser 2002: p 110).

Figuur 53: Resten van de Rijmenamse brug over de Dijle die op 26 augustus 1914 door Belgische troepen werd opgeblazen (Bron: 't Hoefyser 2002: p111)

Tussen 9 en 13 september was er een nieuwe uitval vanuit Antwerpen. De Belgische troepen wilden op die verlichting bieden aan de Franse troepen aan het front aan de rivier de Marne. Hierbij werden drie groepen opgesteld (Massart 1977: p81-82)

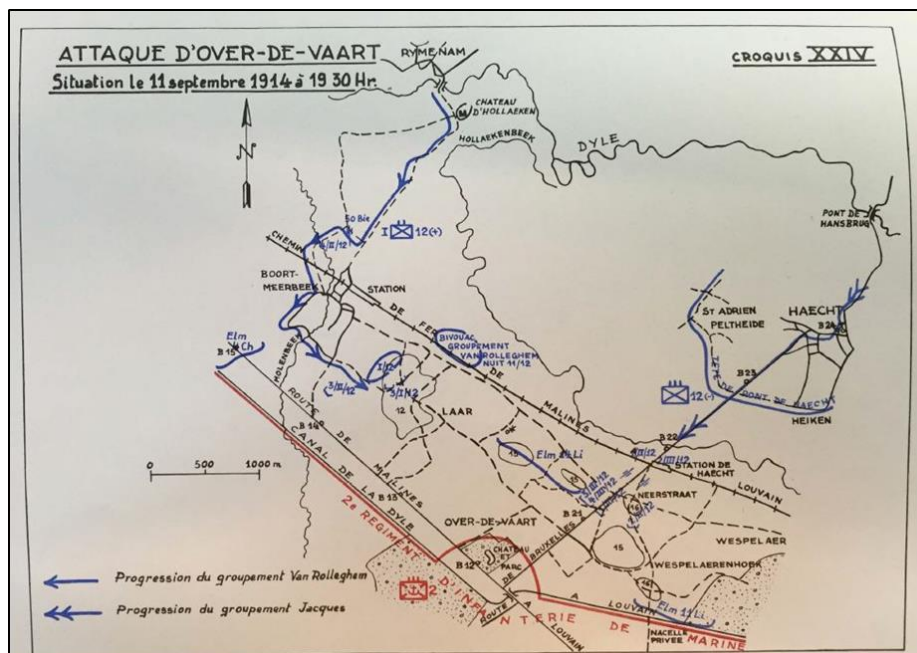
1. Een aanvalsgroep die de vijand te Aarschot moest aanvallen omdat de Duitse troepen hier zwak leken te zijn.
2. Een groep die het front moest versterken waaronder een divisie die een oversteek naar de Dijle moest waarmaken.
3. Een reservegroep.

Na het succes van de aanvalsgroep te Aarschot werd besloten om het offensief tegen de Duitse troepen te versterken aan de linie Over-de-Vaart, te Vilvoorde, en te Aarschot. Hierbij werden loopgraven aangelegd op 400m ten noorden van de Dijle en aan de oevers van de Dijle (Massart 1977: p81-82) :

- Vanaf kilometersteen 18 tot de brug van Rijmenam lag de 2de compagnie in loopgraven.
- Vanaf de brug tot kilometersteen 17 lag de 4de compagnie.
- Vanaf kilometersteen 17 tot kilometersteen 16 lag de 3de compagnie.

Het 2de bataljon kon de rivier de Dijle oversteken op een botenbrug waarna drie compagnieën zich ingroeven in loopgraven rondom het kasteel Hollaken, ten zuiden van Rijmenam. Te Leuven moest de linkerflank van de Belgische troepen terugvallen ten noorden van Leuven nadat de Duitse troepen hun opstelling doorbraken. In reactie hierop ontving de 3de compagnie op 11 september orders om de vijand terug te slaan ten zuid-westen van het kanaal van Leuven. Hiertoe trok op 12 september een groep onder bevel van Majoor Van Rollegheem vanuit Rijmenam naar het zuiden toe. Deze groep bestond uit: het 1ste Bataljon, de 3de en 4de compagnieën van het 2de Bataljon, de 50^e batterij en de mitrailleurs van Brigade B. Deze groep trok vanuit Rijmenam via het kasteel Hollaken naar het zuiden toe richting Boortmeerbeek. Een tweede groep onder bevel van Kolonel Jacques trok vanaf de Hansbrug te Keerbergen in zuidwestelijke richting naar Haacht (Massart 1977: p83 – 91).

Op de 12de september 1914 komt het tot gevechten aan het bruggenhoofd van de brug Over-de-Vaart tussen de groepen onder het bevel van Van Rollegheem en Jacques enerzijds en de Duitse troepen anderzijds (Figuur 8-9). De gevechten tussen het Duitse leger en het Belgische leger duren 4 dagen. Tegelijkertijd vechten de Duitse troepen op het zuidelijke front aan de Marne tegen de Franse troepen. Hoewel de Fransen onder leiding van Generaal Joffre erin slagen om de overwinning te behalen op de Duitsers, leiden de Belgische troepen tijdens deze uitval zware verliezen. Mede hierdoor en door informatie over de sterkte van de Duitse troepen wordt er besloten om geen derde uitval te doen. In reactie op de tweede uitval belegert het Duitse leger Antwerpen en op 10 oktober volgt de overgave van de stad (Massart 1977: p 86-91 en Bezet Brussel 14-18 2017). Voor Rijmenam had de doortocht van de Duitsers zware gevolgen: de kerktoeren van de Sint-Martinuskerk werd opgeblazen en de windmolen van maalter Nijs in de Hoogstraat werd in brand gestoken.

Figuur 54: De troepenbewegingen vanuit Rijmenam en Keerbergen onder leiding van Van Rollegheem en Jacques en de aanval te Over-de-Vaart (bron: Massart 1977: croquis XXIV)

teruggeslagen kunnen worden. Op 16 mei worden de geallieerde troepen echter teruggetrokken omdat het Duitse leger net over de Franse grens is doorgebroken en Nederland zich heeft overgegeven. Hierdoor moet de KW-linie verlaten worden. De troepen trekken zich terug naar de stelling langs het kanaal Gent-Terneuzen en vervolgens op 22 mei naar de Leie-linie. Ondanks zware weerstand op beide locaties blijkt de situatie voor het Belgisch leger onhoudbaar. Op 28 mei capituleert België (KW-linie 2017).

Voor de dorpen zoals Rijmenam die zich in en langs de KW-linie was dit een erg ingrijpende periode. De dorpelingen moesten verplicht hun huizen verlaten omdat er –terecht- zware gevechten verwacht werden aan de linie. Veel van hen kwamen via vluchtelingentreinen vanuit Brussel-Zuid in het zuiden van Frankrijk terecht terwijl anderen in West-Vlaanderen terecht kwamen. De meesten keerden echter na het staken van de strijd meteen terug naar huis (KW-linie 2017). Ook deze keer kwam de brug van Rijmenam niet ongeschonden uit de strijd: de 2de infanteriedivies kreeg de opdracht om de bruggen over de Dijle (Te Rijmenam en Hollaken) en over het kanaal Mechelen-Leuven te vernietigen na hun oversteek (Figuur 13). Op 14 mei werden er onder de brug over de Dijle springladingen aangebracht en op 17 mei bevestigde de militaire overheid dat de brug te Rijmenam en Hollaken vernietigd werden door een detachering van de Genie ('t Hoefyser 2002, p112).

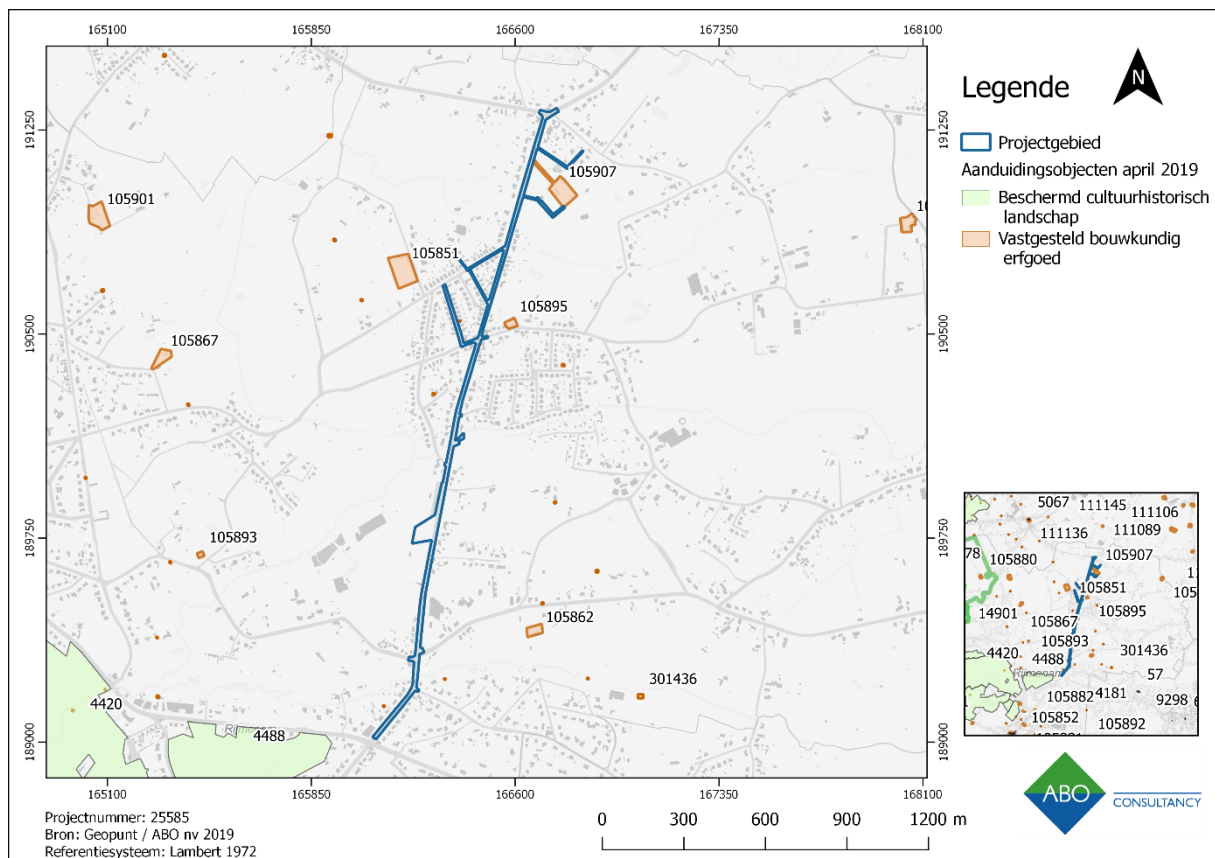
4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Volgens de Inventaris Onroerend Erfgoed bevinden er zich geen erfgoedwaarden op het projectgebied (Figuur 56).

In de directe omgeving van het projectgebied bevinden zich '*Kasteel Weyneshof*' (ID 105907) en een drietal elementen van 'Bunkers KW-linie Antwerpen' (ID 301436). Zone F van het project leidt rechtstreeks naar de omwalde site van het kasteel. Het is een voormalig hof van plaisantie (lusthof), gebouwd door Jan-Baptist de Bruxelles, die het dorp en de heerlijkheid van Rijmenam van zijn vader geërfd had. Het kasteel werd vermoedelijk gebouwd circa 1658 (jaartal in stucplafond in de huidige "feestzaal"). Het geheel was omgracht en bestond uit twee parallelle gebouwen waaronder ook stallen en een schuur. Deze inplanting is reeds zichtbaar op de Ferrariskaart (ca. 1777). De benaming, die heel wat varianten kent, werd ontleend aan de oudst gekende familie die eigenaar was van de heerlijkheid in de eerste helft van de 13de eeuw. Het kasteel was oorspronkelijk in traditionele bak- en zandsteenstijl uit de 17de eeuw opgetrokken, in vermoedelijk 1658, doch later aangepast en uitgebreid onder meer met het neogotische linker gedeelte in circa 1913 (Agentschap Onroerend Erfgoed, "Kasteel Weyneshof").

Eind maart 2019 werd de *KW-linie* op grondgebied Antwerpen vastgesteld als bouwkundig erfgoed. De linie is een onderdeel van een antitank-hindernis aangelegd in 1939-1940 tussen de versterkte stelling Antwerpen en de versterkte stelling Namen (Agentschap Onroerend Erfgoed, "Bunkers kw-linie Antwerpen"). Ter hoogte van Leliestraat 3a zou een bunker gestaan hebben. De bunker in de tuin van Weynesbaan 5 is mogelijk nog bewaard.

Figuur 56: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed rondom het projectgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019).

In de dichte omgeving van het projectgebied zijn nog enkele erfgoedwaarden te vermelden waaronder vooral hoeves (Tabel 4). Ten zuidwesten van het projectgebied zijn twee cultuurhistorische landschappen erkend die een landschappelijk waardevol zijn. ‘Cassenbroek: fase 1’ is een onderdeel van het wetenschappelijk landschappelijk geheel ‘Dijlevallei tussen Mechelen en Rijmenam’.⁴

ID	Naam	Locatie	Bescherming
105907	Kasteel Weyneshof	Weynesbaan zonder nummer (Bonheiden)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
301436	Bunkers KW-linie Antwerpen	Boechout, Bonheiden, Duffel, Hove, Kontich, Lier, Lint, Mechelen, Mortselt, Putte, Ranst, Sint-Katelijne-Waver, Wommelgem, Zandhoven (Antwerpen)	Vastgesteld bouwkundig geheel
105867	Watertoren	Hazelaarlei zonder nummer (Bonheiden)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
105894	Kamerhoeve	Plasstraat 55 (Bonheiden)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
105851	Langgestrekte hoeve	Brandheidestraat 3 (Bonheiden)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed

⁴ Dit gebied in de Dijlevallei bezit nog alle ingrediënten van het oorspronkelijke kleinschalige, oude rivierlandschap met dijken, afgesneden meanders, natte hooi- en grasweiden, broekbosjes, talrijke kleine landschapselementen die de geslotenheid benadrukken. Al deze kenmerken samen vormen een gevarieerd en schilderachtig geheel, waarin de Dijle met haar dijken en oude meanders, alsook de zijlopen zoals de Molenbeek, de Boeimeerbeek, de Hollakenbeek en de Leibeek belangrijke ruimtelijk-structurerende elementen zijn. De esthetische waarde van dit landschap wordt dan ook bepaald door de afwisseling in structuur en begroeiing, aangevuld met heel wat bouwkundig erfgoed (Agentschap Onroerend Erfgoed, “Dijlevallei tussen Mechelen en Rijmenam”).

105893	Langgestrekte hoeve	Peerlaarstraat 1 (Bonheiden)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
105862	Roggemanshoeve	Doornlaarstraat 16 (Bonheiden)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
4420	Cassenbroek: fase 1	Bonheiden, Rijmenam (Bonheiden)	Beschermd cultuurhistorisch landschap
4488	Het Ven	Korte Dreef, Rijmenamseweg (Bonheiden)	Beschermd cultuurhistorisch landschap
10278	Vallei van de Bruine Beek met kasteeldomeinen Berentrode en Zellaar	Bonheiden, Rijmenam (Bonheiden), Putte (Putte)	Vastgesteld landschapsatlasrelict

Tabel 4: Overzichtstabel IOE-locaties in de directe omgeving. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019)

4.2.2 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS

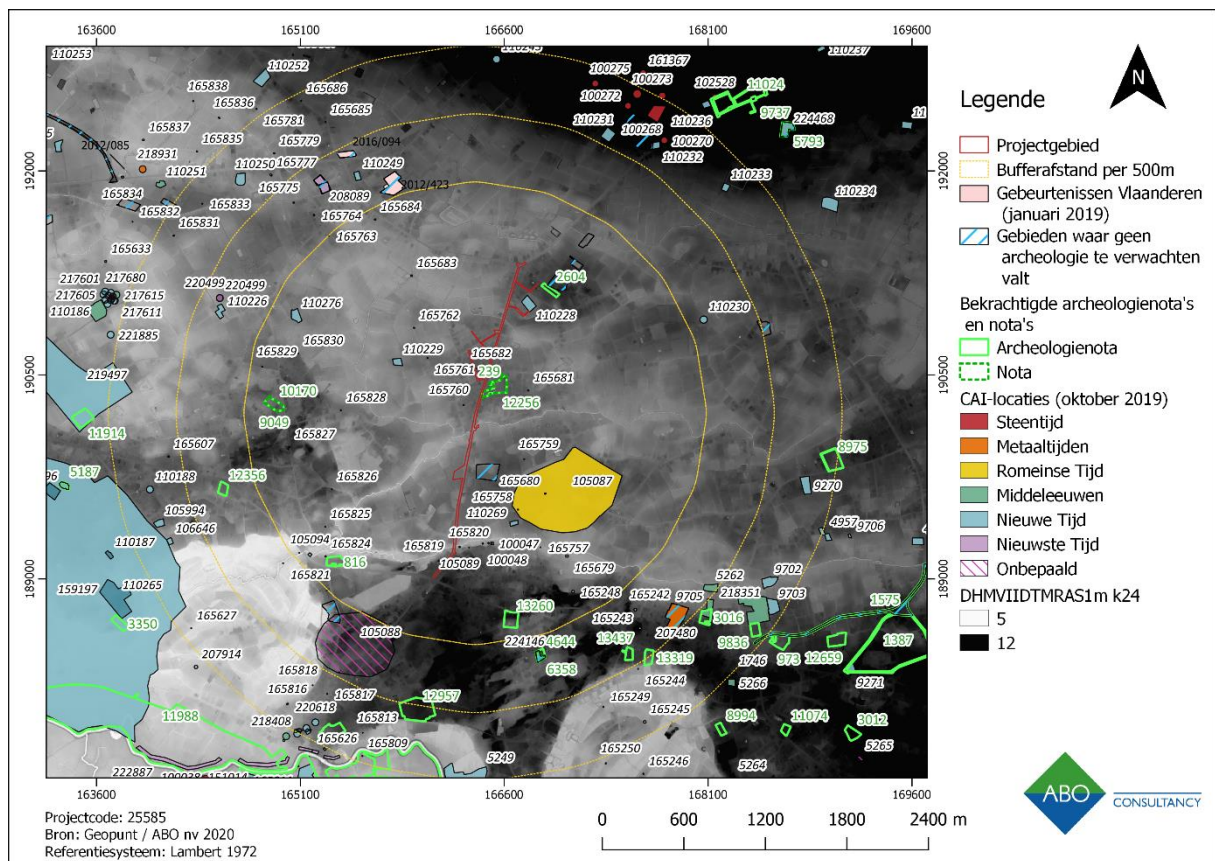
Op het projectgebied bevinden zich geen vermeldingen uit de Centrale Archeologische Inventaris (Figuur 57). In de directe omgeving zijn enkele meldingen uit de CAI die relevant zijn voor het projectgebied. Deze meldingen komen overeen met de reeds besproken ID's bij vastgesteld bouwkundig erfgoed met name 'Kasteel van Weines' (ID 110228) en de KW-linie. Tussen het projectgebied en het centrum van Bonheiden vermeldt de CAI vooral hoeves (zie Tabel 5).

Ten oosten van projectgebied, aan de overzijde van zone C, toont de CAI een cluster van meldingen uit de Romeinse tijd. ID 105087 omvat de vindplaats 'Boten Bosch' omvat de vindplaats van een Romeinse villa. Exacte informatie over de omvang van deze villa en eventueel bijkomende vondsten, is niet ontsloten. Vijf andere locaties ten zuidwesten hiervan duiden op een hoog potentieel voor Romeins aardewerk (locaties Waterbeek 1 tot en met 5).

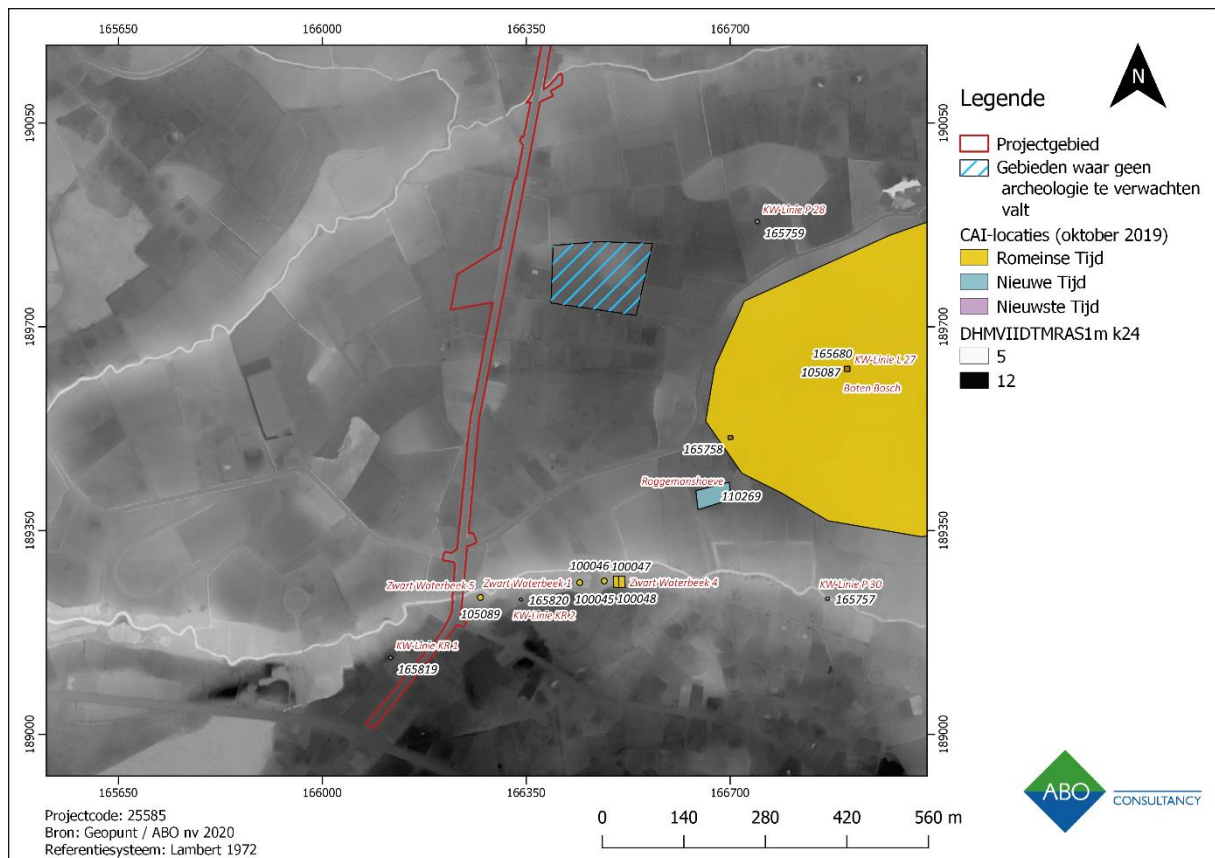
Ten zuidoosten van het projectgebied op ca. 1,5km werd op een aspergeveld (ID 207480) een sporencluster uit de late bronstijd en een (mogelijk militaire) gracht uit de Romeinse tijd aangetroffen door Yperman en Smeets in 2014. In diezelfde omgeving werd vooral 16de-eeuws en 18de-eeuws aardewerk aangetroffen op verschillende sites. Ten zuidwesten van het projectgebied toont onderstaande kaart een omvangrijke locatie op de Brakelberg (ID 105088). Hier werden in een onbekende context 'enkele paalgaten' aangetroffen. Ook dit dossier is niet ontsloten.

De regio Bonheiden-Rijmenam-Haacht ten zuiden van het projectgebied was tussen 1578 en begin 20ste eeuw het toneel van veldslagen en kampementen. De 'Slag van Rijmenam' werd hier uitgevochten in 1578. Ook koos Maarschalk Maurice de Saxe aan het einde van de 18de eeuw de locatie uit voor de bouw van een (tijdelijk) militair kampement en een uitgebreider oefenkampement voor artillerie. Voor het projectgebied betekent dit een hoge kans op het aantreffen van militaria (Figuur 60).

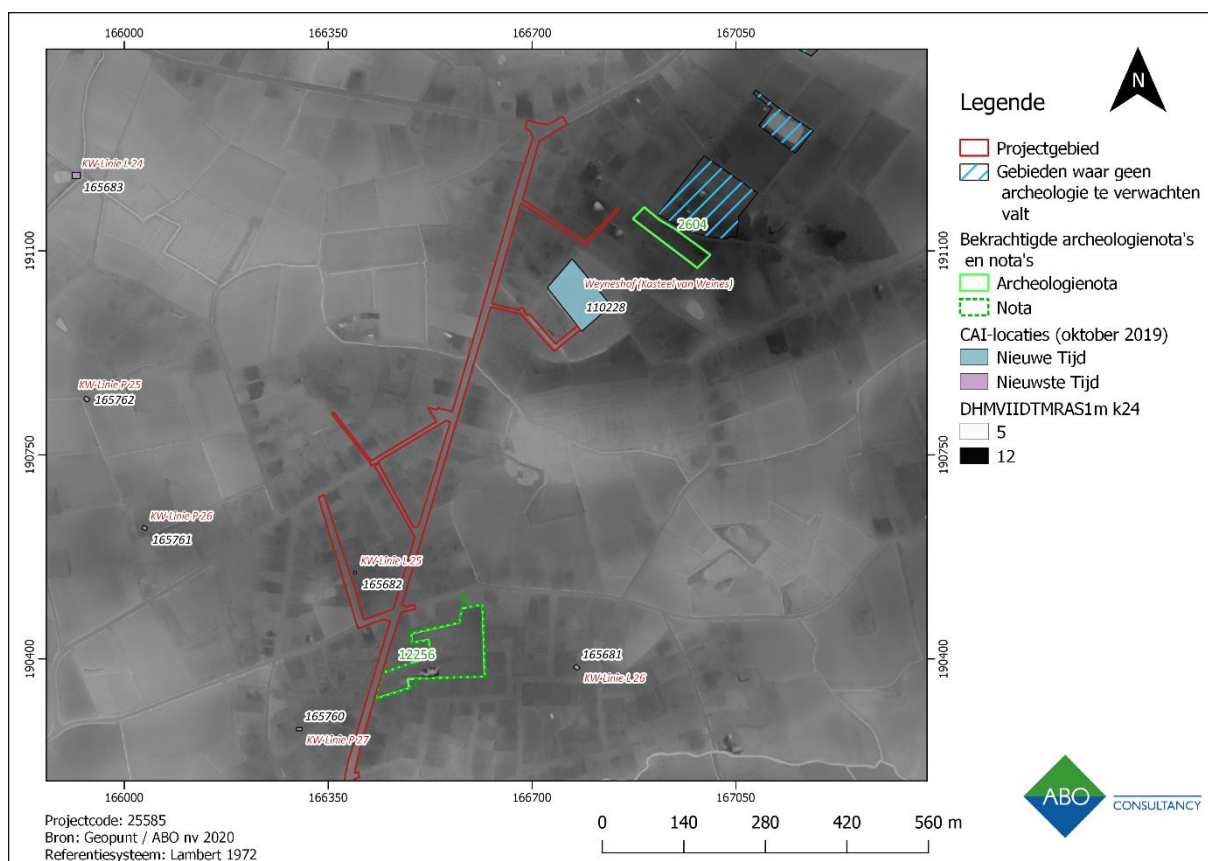
Ook is er een hogere potentiële trefkans op steentijd door de aangetoonde meldingen zowel op de Spikkelberg (noordoosten van het projectgebied) en in Demervallei (zuiden van het projectgebied) (Figuur 61). Tot nu toe werd een variatie in types van aantreffen (archeologisch onderzoek maar vooral toevalsvondst en veldprospectie) en een variatie in aangetroffen periodes (Neolithicum, Mesolithicum en onbekend) gemeld.

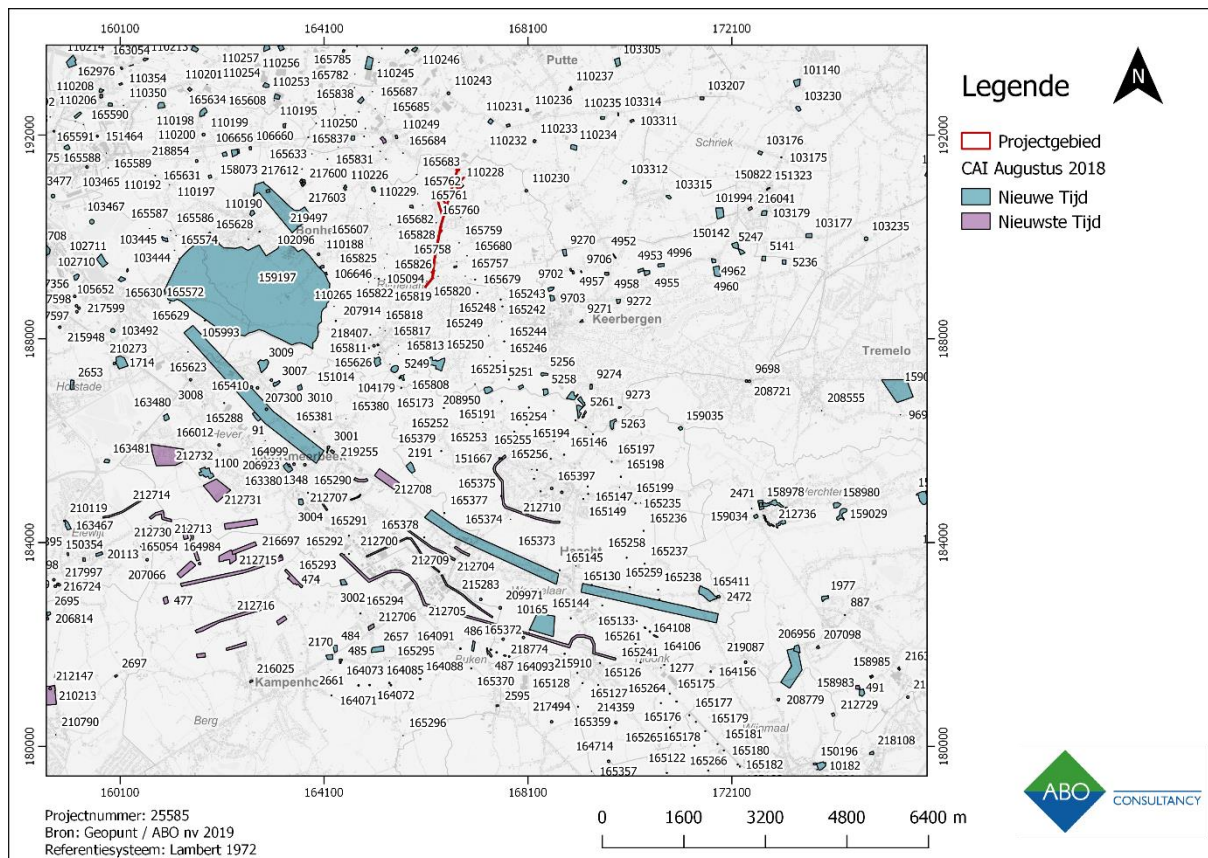
Figuur 57: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1.500 meter van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).

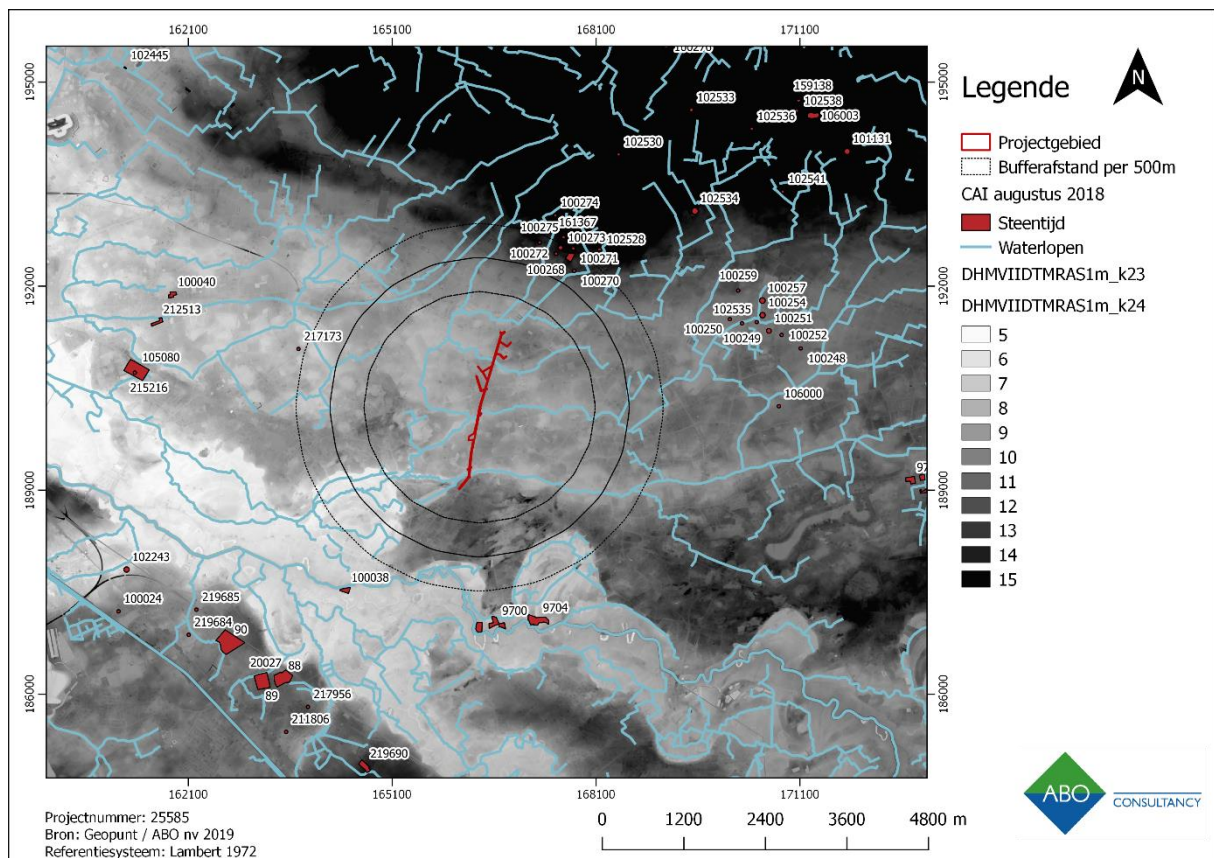
Figuur 58: Alle CAI-meldingen in de directe omgeving het projectgebied: zones A, B, C en D. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).

Figuur 59: Alle CAI-meldingen in de directe omgeving het projectgebied: zones A, E, F en G. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).

Figuur 60: Militaire meldingen ten zuid(westen) van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).

Figuur 61: Steentijdmeldingen in de ruime omgeving van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).

In de directe en ruime omgeving van het projectgebied gaat het vooral om vondsten uit de steentijd, Romeinse tijd, middeleeuwen en nieuwe tijd. Het gaat onder andere om:

ID	Naam	Omschrijving	Datering
110228	Weyneshof (Kasteel van Weines)	Versterking > Gebouwen > Versterkt kasteel > walgracht	Nieuwe Tijd (17de eeuw)
110229	Hoeve De Schippers	Bewoning > Alleenstaand > Hoeve (Reehagenstraat)	Nieuwe Tijd (18de eeuw)
110269	Roggemanshoeve	Bewoning > Alleenstaand > Hoeve > residentie lid Grote Raad van Mechelen	Nieuwe Tijd
207480	Aspergeveld	Bewoning > Gegroepeerd > Nederzetting > Vooronderzoek: 2014/164 ⁵ / sporencluster uit de late bronstijd en (militaire?) gracht uit de Romeinse tijd	Metaaltijden (late bronstijd)
9270	Grimbergse Hoeve	Bewoning > Alleenstaand > Site met Walgracht	Nieuwe Tijd (18de eeuw)
9702	Raambeek (K5)	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Aardewerk > pijpen, rood en wit aardewerk	Nieuwe Tijd (18de eeuw)
9703	Vogelzang (K6)	Bewoning > Alleenstaand > Hoeve > verdwenen voor de opmaak van Ferrariskaarten	Nieuwe Tijd (16de eeuw)

⁵ Yperman, W., & Smeets, M. (2014). Archeologisch vooronderzoek aan het Aspergeveld te Keerbergen. *Rapportage Onroerend Erfgoed Vlaanderen*, 3065. <http://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/ROEV/3065/ROEV3065-001.pdf>

5262	Raambeek (K71)	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Aardewerk > Wit en rood aardewerk, pijpwaar, baksteengruis en vaatwerk met wit tinglazuur	Late middeleeuwen
208374	Hever Veld II	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Metaal > Materiaal: koper	Nieuwste Tijd (19de eeuw)
218351	Bakestraat	Bewoning > Alleenstaand > Site met Walgracht	Volle middeleeuwen
9705	Aspergeveld (K8)	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Aardewerk > pijpwaar: ten vroegste begin 18de eeuw	Late middeleeuwen
110186	Kasteel Berentrotde	Versterking > Gebouwen > Versterkt kasteel > eertijds leengoed en tot jachtslot versterkte hoeve met omgrachting en ophaalbrug, nu drie landbouwwoningen, verschillende verbouwingen	Volle middeleeuwen
110276	Schranshoeve	Bewoning > Alleenstaand > Site met Walgracht > walgracht	Nieuwe Tijd
105088	Brakelberg	Onbepaald > paalgaten en groep heuveltjes (interne info IAP)	Onbepaald
Militaire locaties ten westen, zuidwesten en zuidoosten van het projectgebied (ca. 4 km)			
159197	Slag bij Rijmenam 1578	Locatie Slagveld van Rijmenam in 1578	Nieuwe Tijd
165410	Kampement van Maarschalk Maurice de Saxe	Versterking > Verdedigingselementen > Verdedigingslinie > tijdelijk militair kampement (info M. Brion))	Nieuwe Tijd (18de eeuw)
219497	artillerie oefenkampement	Versterking > Verdedigingselementen > kampement > Op de Kabinetskaart van de Oosterrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris is een omvangrijk militair oefenkampement getekend ten noordoosten van de dorpskern van Bonheiden. Ze bestaat uit een klein eiland omgeven door een aarden berm (épaulement), enkele geschutopstellingen (batteries), een aanvalsliepgracht (sape) en een artilleriepark met rondom een kampement.	Nieuwe Tijd (18de eeuw)
Locaties uit de Romeinse periode net ten (zuid)oosten van het projectgebied			
105087	Boten Bosch	Bewoning > Alleenstaand > Villa (interne info IAP)	Romeinse Tijd
100045	Zwart Waterbeek 1	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Aardewerk	Romeinse Tijd
100046	Zwart Waterbeek 2	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Aardewerk > bewerkte eikenhoutfragmenten	Romeinse Tijd
100047	Zwart Waterbeek 3	Roerende Archaeologica > Vondstenconcentratie > Aardewerk	Romeinse Tijd
100048	Zwart Waterbeek 4	Roerende Archaeologica > Vondstenconcentratie > Aardewerk	Romeinse Tijd
105089	Zwart Waterbeek 5	Roerende Archaeologica > Vondstenconcentratie > Aardewerk > zandlaag met ceramiek en dakpannen met stempels (CGPF))	Romeinse Tijd
Steentijdlocaties ten noordoosten, zuidoosten en zuidwesten van het projectgebied (ca. 4km)			
161367	Schaapstraat I	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Lithisch Materiaal > Marebladspits	Steentijd (mesolithicum)

100268	Koolhof 1	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Lithisch materiaal > 3 artefacten uit wommersom maken deel uit van de concentratie	Steentijd
100271	Koolhof Spikkelenberg 3	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Lithisch materiaal	Steentijd (neolithicum)
100273	Koolhof Spikkelenberg 5	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Lithisch Materiaal	Steentijd (neolithicum)
100270	Koolhof Spikkelenberg 1	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Lithisch materiaal	Steentijd (neolithicum)
100272	Koolhof Spikkelenberg 4	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Lithisch materiaal	Steentijd (neolithicum)
100274	Koolhof Spikkelenberg 6	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Lithisch Materiaal	Steentijd (neolithicum)
100275	Koolhof Spikkelenberg 7	Roerende Archaeologica > Onbepaald	Steentijd (mesolithicum)
102528	Iksenheuvel	Roerende Archaeologica > Losse Vondst > Lithisch Materiaal > silex: kleine afslag en spits	Steentijd

Tabel 5: Overzichtstabel geselecteerde relevante CAI-locaties in de dichte en ruime omgeving van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2018)

4.2.3 ARCHEOLOGISCHE VOORONDERZOEKEN IN DE DIRECTE OMGEVING

Op een afstand van 1.500m van het projectgebied werden sinds 2016 5 archeologienota's en nota's uitgevoerd (Figuur 57). Onderstaande tabel geeft een overzicht met een korte beschrijving van de uit te voeren of uitgevoerde maatregelen bestaande uit landschappelijke boringen (LBO), verkennende en/of waarderende boringen (VBO en WBO) bij steentijdtraject en proefsleuvenonderzoek (PS) (Tabel 6).

Geen enkel onderzoek levert relevante informatie voor het dossier.

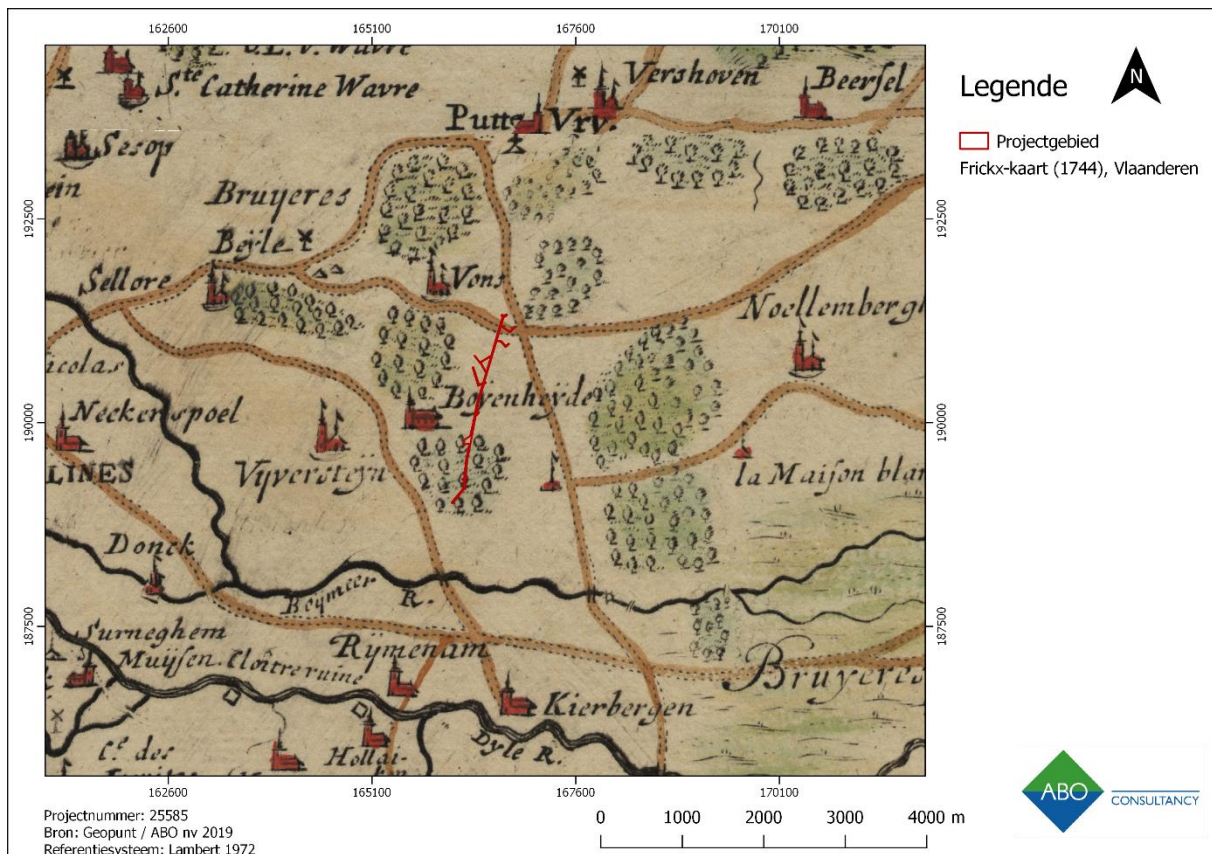
ID	Naam	Omschrijving	Datering	Conclusie
239	Vooronderzoek_Bonheiden_Bonheiden Weynesbaan	archeologienota	28/07/2016	PS, nog niet uitgevoerd
12256	Vooronderzoek_Bonheiden_Bonheiden Weynesbaan	nota	22/09/2019	PS uitgevoerd, hierna vrijgave voor geplande werken
12256	Vooronderzoek_Bonheiden_Bonheiden Weynesbaan	nota	22/09/2019	PS uitgevoerd maar enkel 19de -eeuwse perceelsgrenzen en bovenal recente en natuurlijke sporen. Vrijgave voor de geplande werken.
2604	Vooronderzoek_Bonheiden_Weyneshoflei	archeologienota	21/03/2017	ongunstige kosten-batenanalyse dus vrijgave
816	Vooronderzoek_Bonheiden_Bonheiden Rijmenamseweg	archeologienota	20/10/2016	ongunstige kosten-batenanalyse dus vrijgave
9049	Vooronderzoek_Bonheiden_Rijmenam, Peulisbaan	archeologienota	24/10/2018	LBO/VBO/WBO/PS voorgeschreven
10170	Vooronderzoek_Bonheiden_Rijmenam, Peulisbaan	nota	8/02/2019	LBO uitgevoerd, diep geroerd terrein met dekzand, vrijgave

Tabel 6: Overzichtstabel archeologische rapporten in een straal van 500 meter. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2020)

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 FRICKKAART OF KAART VAN DE NEDERLANDEN (CA. 1712-1744)

Het projectgebied ligt op een als wegenis en bos gekarteerd gebied ten oosten van 'Boyenheyden' en ten noorden van 'Rijmenam' en 'Kierbergen'. Het projectgebied ligt ten noorden van de Dijle in bosrijk gebied. Idealiter ligt het projectgebied meer naar het oosten. Door de algemene aard van deze kaart heeft ze slechts weinig wetenschappelijke meerwaarde (Figuur 62).

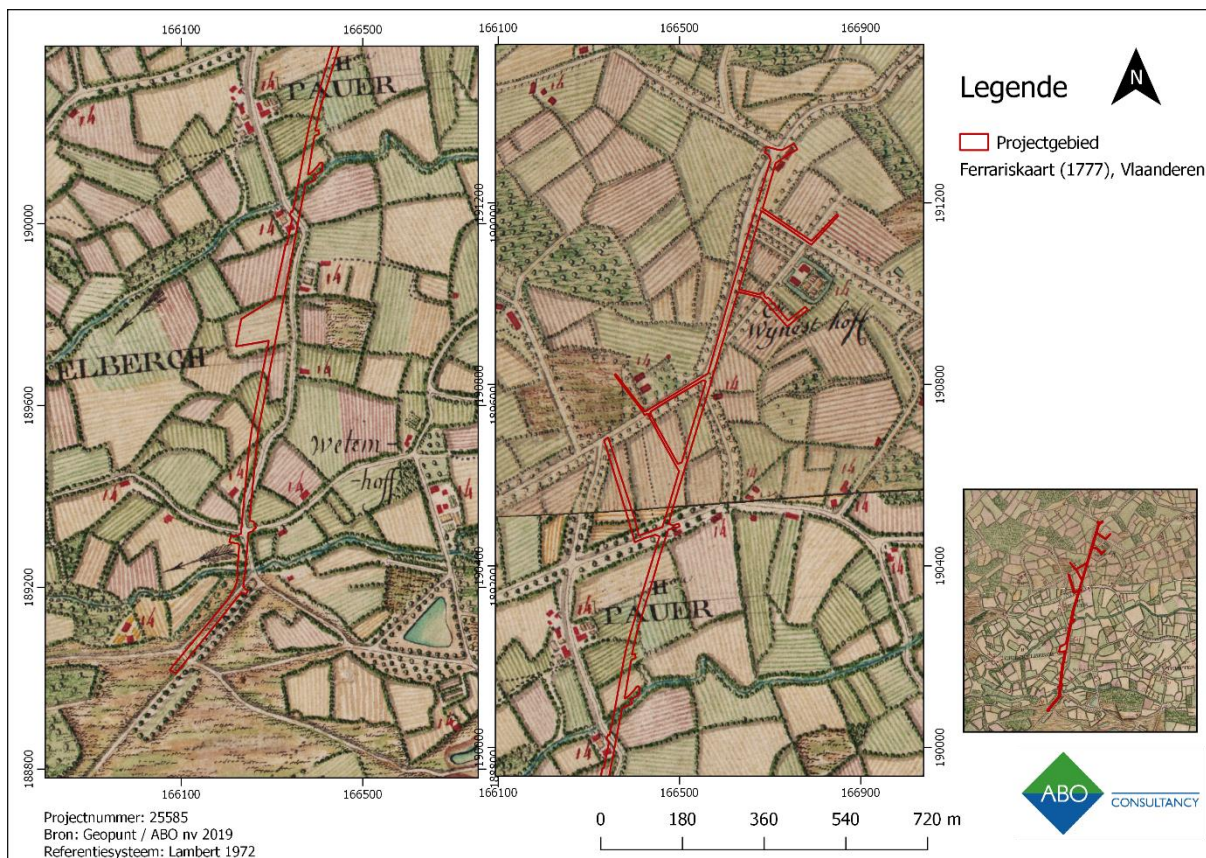

Figuur 62: Fricxkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

4.3.2 FERRARISKAART OF KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSBISDOM LUIK (1771- 1778)

De Ferrariskaart toont het terrein van het projectgebied gekarteerd als onbebouwd landbouwgebied, en onverharde wegenis met bomenrij (Figuur 63). De kartering van landbouwgrond indiceert mogelijk dat de bodemopbouw mogelijk verstoord is of antropogeen aangepast is (plaggenbodem). Aan het 'Wynest Hoff' is een bijkomende laan (westoost-oriëntatie) te zien die zone F kruist en reeds merkbaar was op het detail-DHM. Zones B en C zijn gekarteerd als landbouwgebied. Zone E was aan het einde van de 18de eeuw heidegebied.

Zone D is voor het grootste gedeelte gekarteerd als rivier en oeverzone en een klein gedeelte landbouwgebied. De kaart karteert de loop van de huidige Krekelbeek meer zuidelijker, doorheen zone D. De recentere 19de-eeuwse kaarten tonen echter de huidige loop van de Krekelbeek.

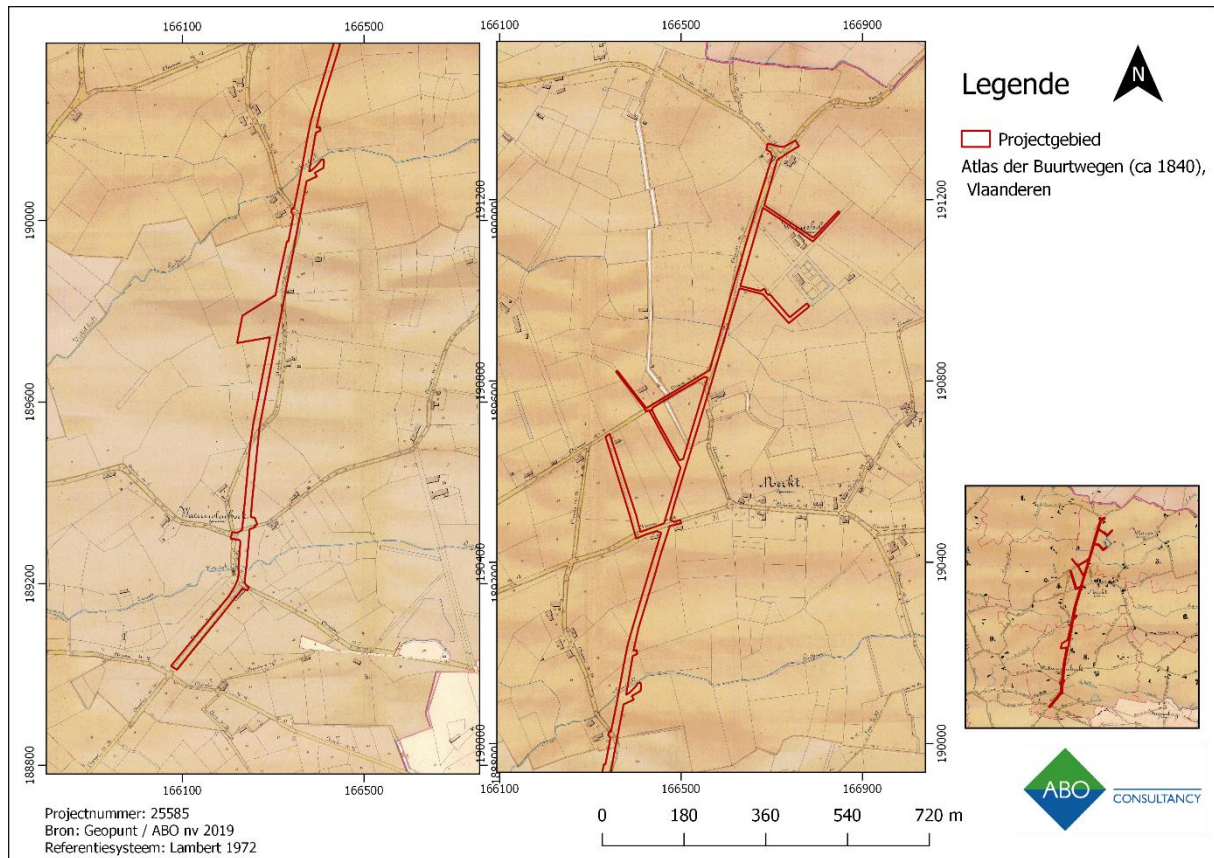
Figuur 63: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt, 2019).

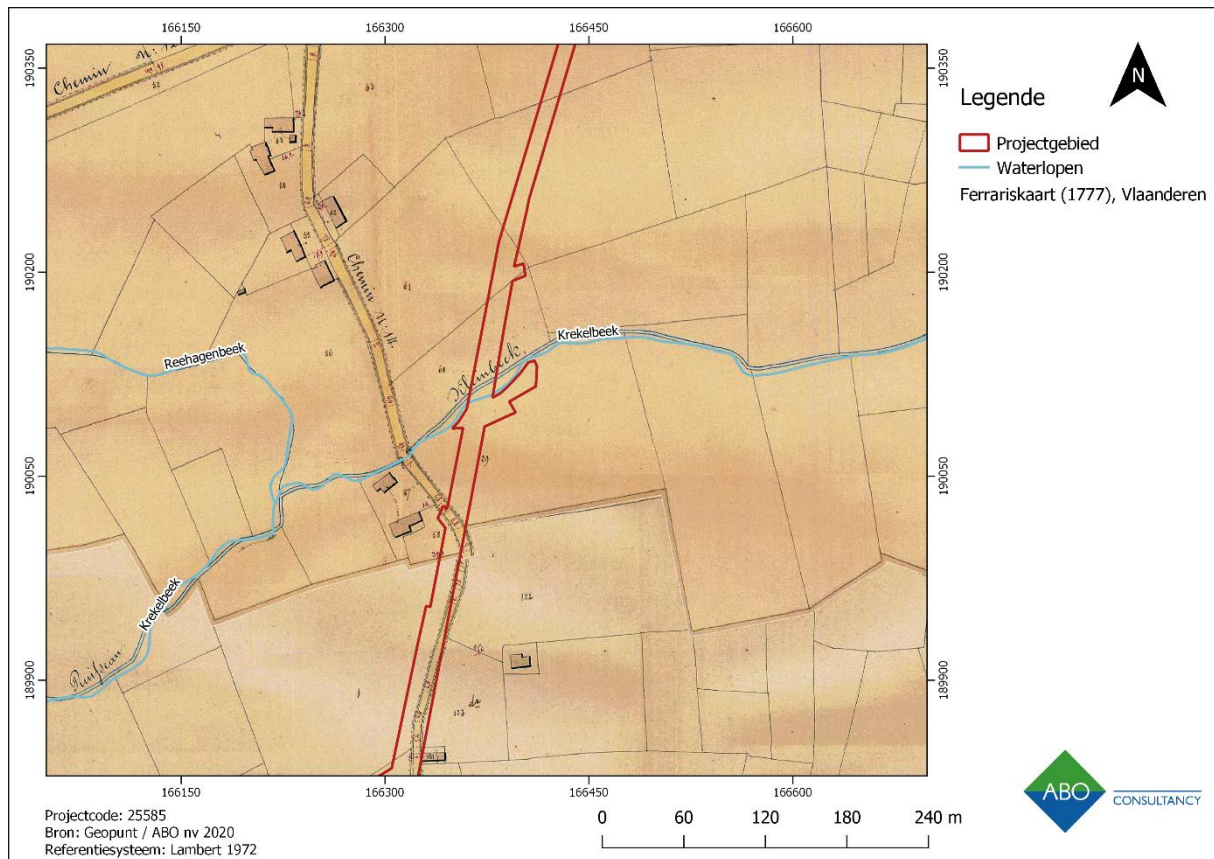
Figuur 64: Ferrariskaart met aanduiding van zone D, de huidige waterlopen en het projectgebied (Bron: Geopunt, 2019).

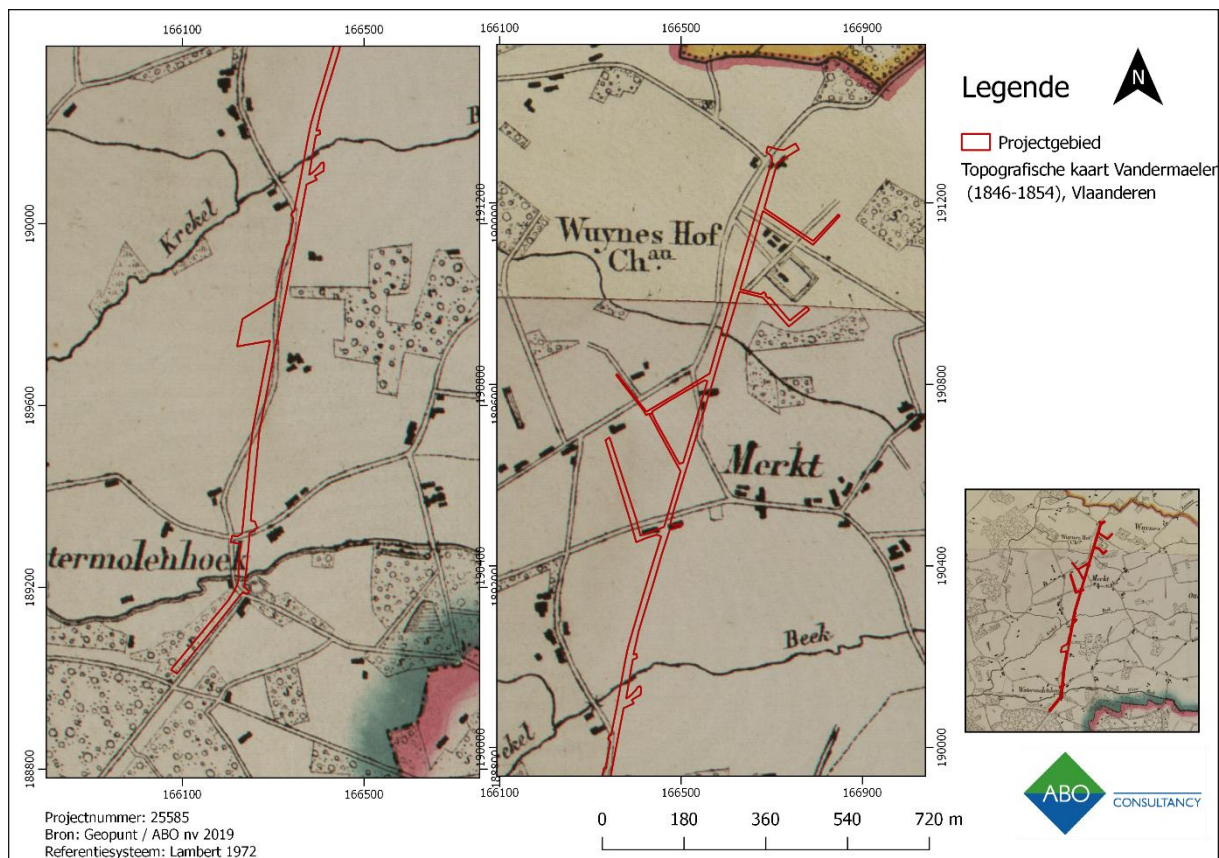
4.3.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (1843–1845)

De Atlas der Buurtwegen toont opnieuw een onbebouwd terrein (Figuur 65). Het projectgebied is voor ongeveer de helft reeds in gebruik als wegenis. De overige kartering is niet gedefinieerd. Alle zones zijn wel nog steeds onbebouwd.

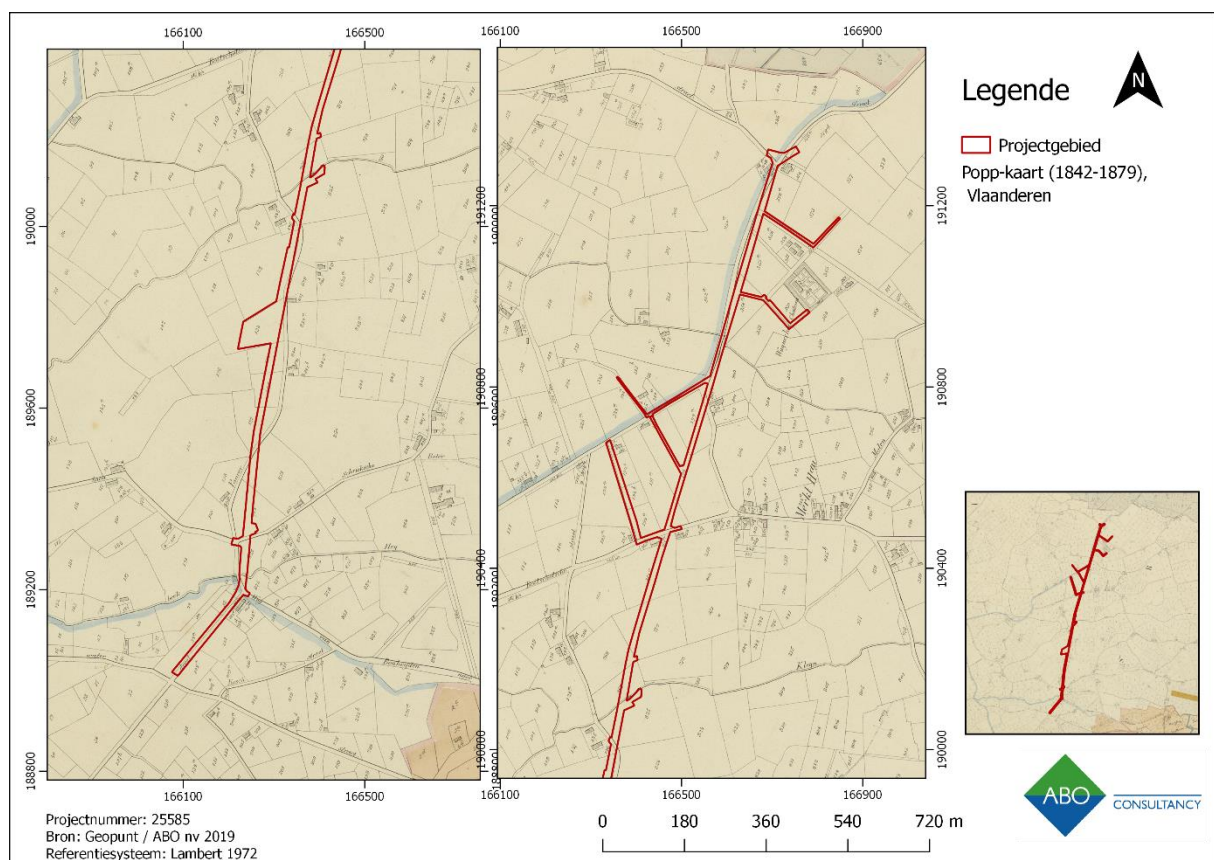

Figuur 65: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 67: Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

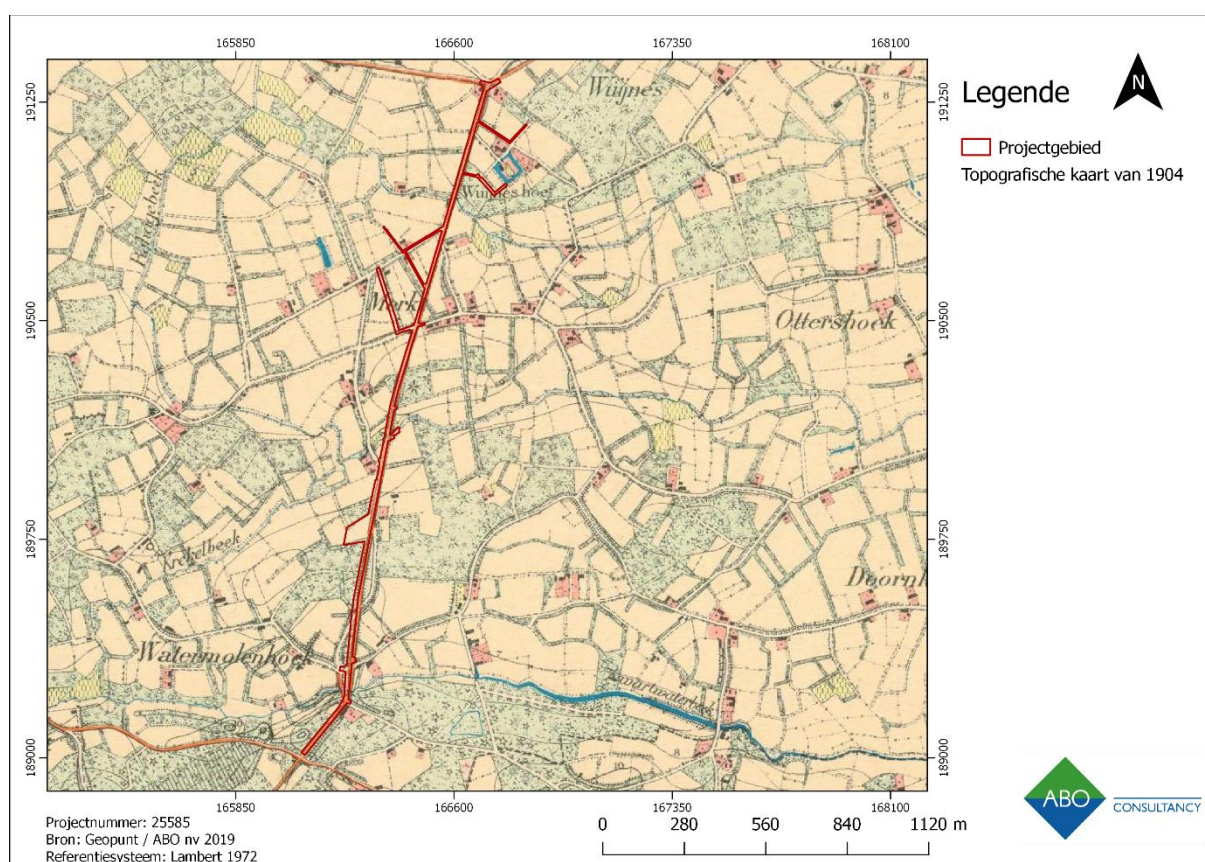

Figuur 68: Poppkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

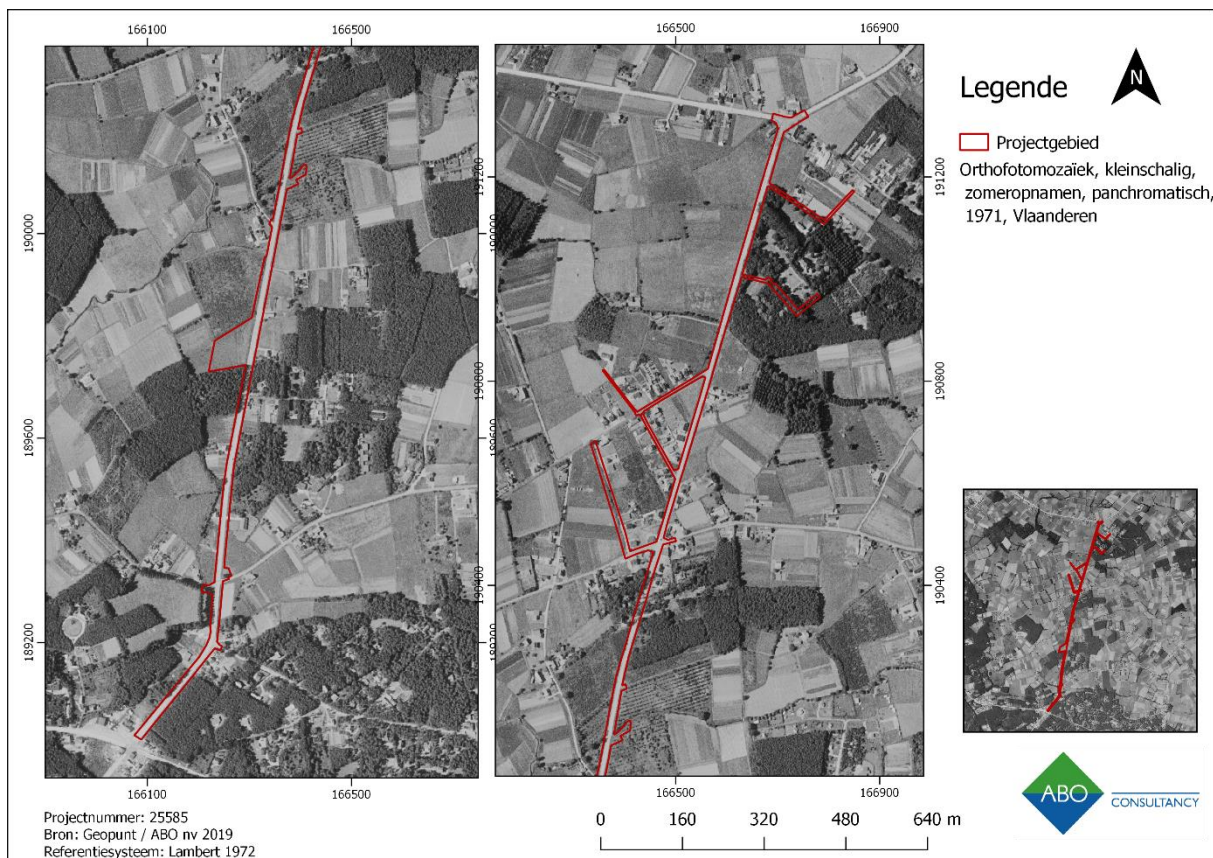
4.3.6 LANDSCHAPSVERANDERINGEN GEDURENDE DE 20STE EN 21STE EEUW

De recentere topografische kaarten en luchtfoto's tonen aan dat het grondgebruik van het projectgebied een evolutie heeft doorgemaakt tussen het einde van de 19de eeuw en de eerste jaren van de 20ste eeuw. De topografische kaart van 1904 bevestigt het huidige tracé van de Weynesbaan. De beschreven landbouwgebieden in zones B, C en D zijn behouden, het heidegebied van zone E is opnieuw landbouwgebied en zone F is ondertussen bebost gebied (Figuur 69). De topografische kaarten van 1939 en 1969 tonen geen evolutie op stedenbouwkundig of topografisch gebied.

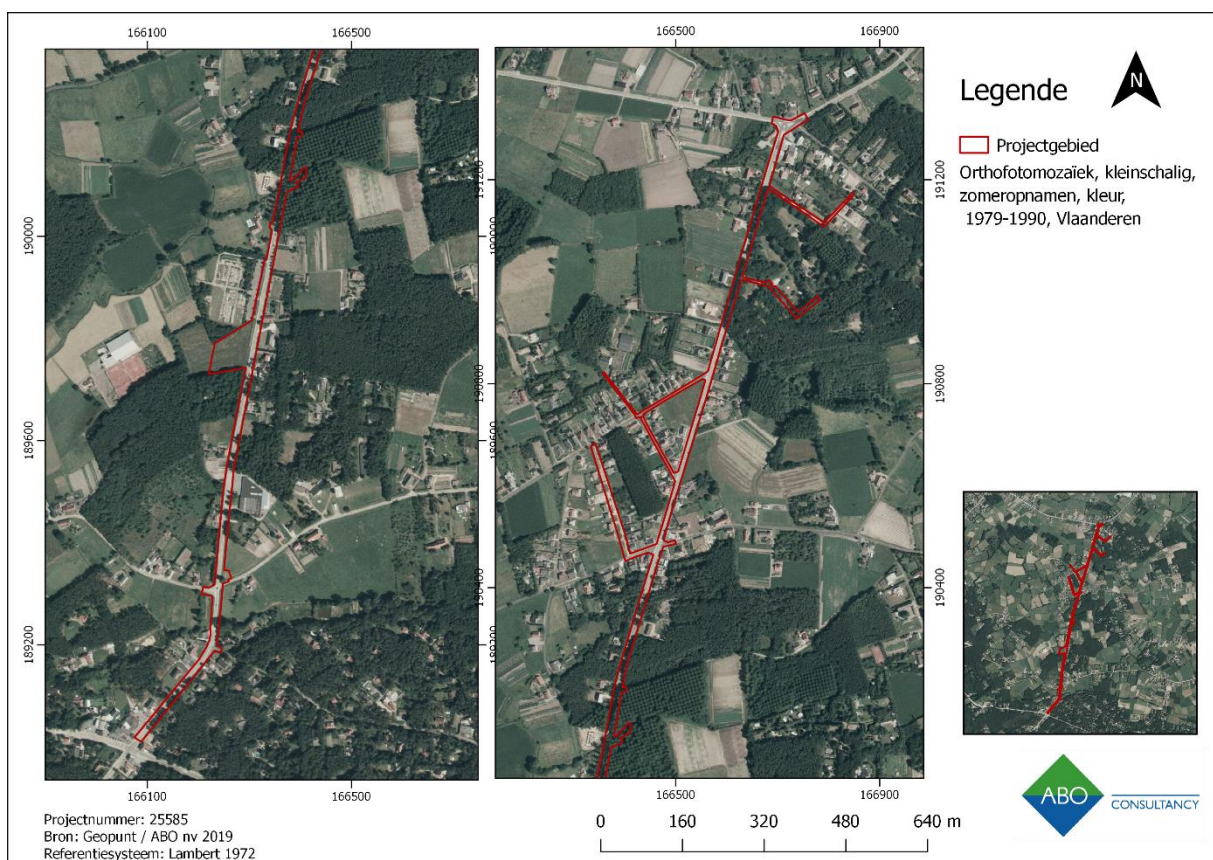
Deze situatie wordt grotendeels bevestigd op de luchtfoto van 1971 (Figuur 70). Ter hoogte van Zone D toont de luchtfoto net aangeplante bomenrijen met jonge plantjes. Het huidige bos is met andere woorden ongeveer 50 jaar oud. De bebouwing langsheen het projectgebied neemt toe in de tweede helft van de 20ste eeuw. Dit wordt verder bevestigd op de luchtfoto's van 1979-1990 en 2000-2003 (Figuur 71 en Figuur 72).

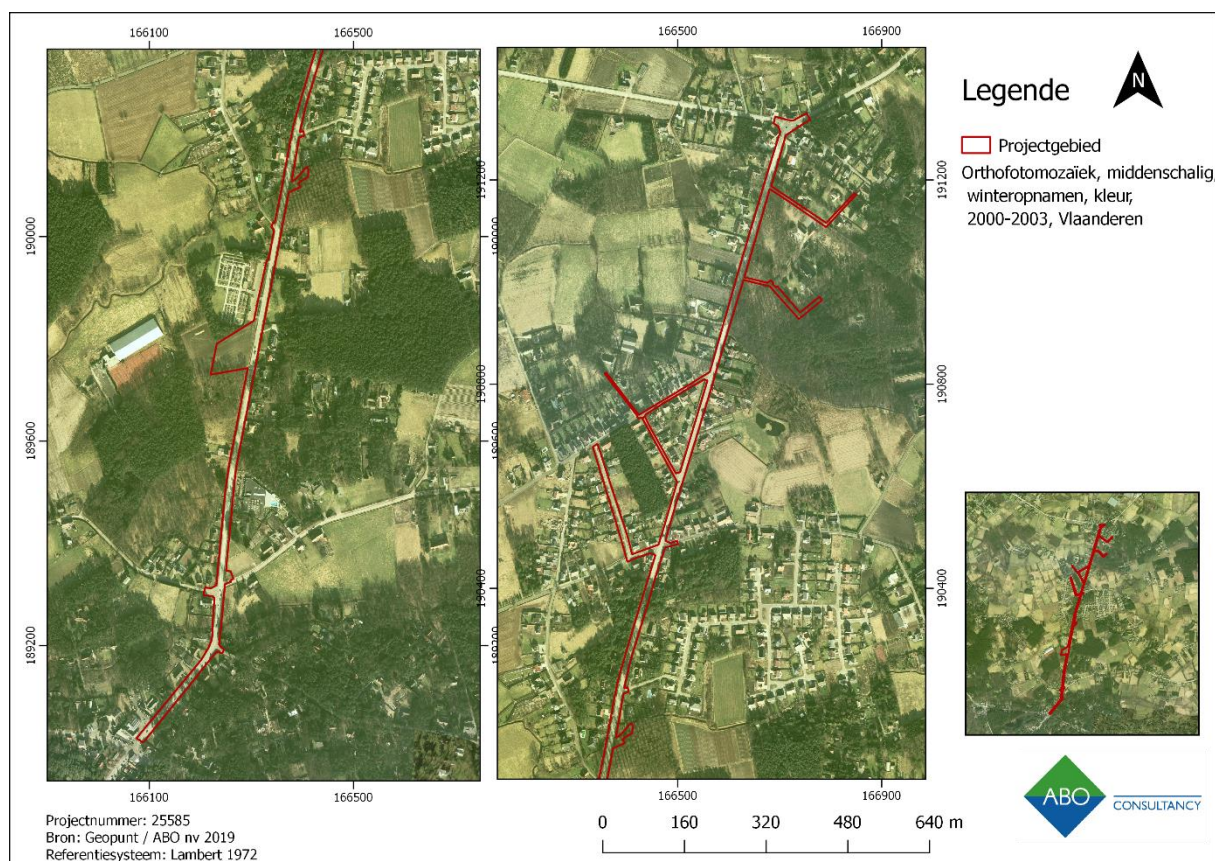
Figuur 69: Topografische kaart van 1904 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Cartesius, 2019)

Figuur 70: Orthofotomozaïek uit 1971 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 71: Orthofotomozaïek uit 1979-1990 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 72: Orthofotomozaïek uit 2000-2003 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van de landschappelijke, archeologische en historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van het archeologische potentieel ter hoogte van het projectgebied. Het projectgebied bevindt zich buiten een voorlopig of tijdelijk beschermde archeologische site en buiten een geïnventariseerde archeologische zone. De ondergrond ter hoogte van het projectgebied wordt door de Bodemkaart gekarteerd als OB, X, Sbf, Scf, Scm(b), Sdc(y), Sdg(y) en Sdm(b). Dit zijn voornamelijk (matig) droge tot (matig) natte lemige zandgronden met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Sbf, Scf, Sdg(y)), met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Scf, Sdc(y)) of een dikke antropogene humus A horizont (Scm, Sdm(b)). Het projectgebied ligt in de Zuiderkempen op een opklimmende zuidnoord gradiëntzone tussen ca. 5 en 30m-TAW vanuit de Dijlevallei. Hierdoor was de locatie aantrekkelijk voor de prehistorische mens. Nochtans wordt steentijd door de CAI pas vanaf een perimeter van ca. 4km aangegeven. Archeologische vondsten in de omgeving indiceren menselijke aanwezigheid tijdens vanaf de metaaltijden tot en met de Nieuwste tijd. In de directe omgeving van het projectgebied geven de vondstmelding 'Boten Bosch' en de meldingen rondom de Zwarte Waterbeek (1 tot en met 5) een hoog potentieel voor Romeinse vondsten. Echter de informatie over 'Boten Bosch' is niet ontsloten waardoor geen exacte info kan afgeleid worden over de aard van de vondsten. De recent erkende KW-linie kruist van het noordwesten naar het zuidoosten het projectgebied. Op geringe afstand van het projectgebied vermeldt de CAI vooral hoeves en industriële/economische gebouwen van de volle middeleeuwen tot de 19de eeuw. Circa 4 tot 6km ten zuid(westen) van het projectgebied toont de CAI de locatie van het 'Slagveld van Rijmenam' (1578), een 'Kampement van Maarschalk Maurice de Saxe' (18de eeuw) en een bijhorend oefenkampement. Omwille van de locatie van het slagveld, de kampementen en de KW-linie is er een hoog potentieel voor het aantreffen van militaire vondsten uit de 16de, 18de en 20ste eeuw.

Volgens het historisch kaartmateriaal en recentere topografische kaarten en luchtfoto's (tussen 1712 en 2000-2003) evolueerde het projectgebied van een voornamelijk onbebouwd landbouwgebied met sporadische wegenis op de huidige locatie naar de huidige wegenis van de Weynesbaan in de eerste decennia van de 20ste eeuw in combinatie met lintbebouwing. Zone B was onverhard tot ca. 2003, Zone C is landbouwgebied sinds het einde van de 18de eeuw, Zone D is bebost sinds ca. 1971, Zone E was afwisselend landbouwgebied en heidegebied maar is verhard vanaf ca. 1970, Zone F is onverhard en groene zone sinds zeker de tweede helft van de 18de eeuw en Zone G is sinds de verharding van de Weynesbaan onderdeel van de wegenis.

5.2 POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het archeologische potentieel van het projectgebied wordt als hoog beschouwd vanwege de vele CAI-meldingen, de gunstige ondergrond (B horizont of plaggenbodem), een gradiëntzone vanuit de Dijlevallei en de lange inname als landbouwgebied waardoor menselijke bewoning vanaf de steentijd opportuun was. Tot op vandaag werden enkel sites in ruime omgeving vanaf 4km aangetroffen. Deze locaties variëren echter tussen alluviale sites in de Dijlevallei (zuiden) en colluviale sites op de Spikkelenberg (noordoosten) Op basis van vondstmeldingen uit de CAI in de directe omgeving is er een hoog potentieel voor metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, Nieuwe tijd en Nieuwste tijd.

Op basis van de bureaustudie wordt het potentieel ingeschat als hoog, door de eerdere uitgevoerde archeologische onderzoeken. Er worden voornamelijk sporen vanaf de steentijd tot en met de nieuwe tijd verwacht. De werken zullen echter slechts een minimale bijkomende verstoring van het

archeologisch potentieel teweegbrengen gezien het projectgebied reeds sinds het begin van de 20ste eeuw verhard is. De relevante archeologische lagen kunnen dus behouden blijven *in situ*.

- 1) Uit het historisch, archeologisch en landschappelijk onderzoek (hst. 3 en 4) blijkt dat het projectgebied gelegen is op het grondgebied van Rijmenam. Het terrein is een gradiëntzone opklimmend vanuit de vallei van de Demer, doorsneden door de Ottersbeek, Vrouwvliet en Krekelbeek, naar de Spikkelberg in het noorden. De bodemtypes ter hoogte van het projectgebied zijn voornamelijk (matig) droge tot (matig) natte lemige zandgronden met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Sbf, Scf, Sdg(y)), met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Scc, Sdc(y)) of een dikke antropogene humus A horizont (Scm, Sdm(b)).
- 2) In de toekomst zullen er nutsleidingen en installaties binnen het projectgebied geïnstalleerd worden. De werken omvatten allereerst de selectieve uitbraak van de bestaande wegenis (gefaseerde werken). Hierna zal de Weynesbaan, Leliestraat, Zonnebloomstraat en Oude Booischotsestraat voorzien worden van een DWA-leiding centraal in het tracé om aangesloten te kunnen worden op de bestaande ondergrondse ingebuisde grachten. Dit zal een maximale ingreep in de bodem van 3,65m onder het maaiveld veroorzaken, in een riolerings sleuf van maximaal 2 meter breed. De RWA-leidingen zullen aan de Weynesbaan in twee systemen aangelegd worden: ingebuisd onder het wegdek aan de noordzijde van de wegenis en ingebuisd in de bestaande grachten aan de zuidzijde van de baan. Gezien de topografische ligging van het projectgebied wordt met een gravitair systeem gewerkt waardoor terreinen voor vier pompstations en een terrein voor grondverbetering nodig zijn.
- 3) Het archeologisch potentieel is hoog. Op basis van de CAI, de landschappelijke ligging en de historische kaarten worden er sporen verwacht vanaf de steentijd (focus op Neolithicum en Mesolithicum) tot en met de nieuwe tijd. De CAI zelf indiceert vondstmeldingen uit de Romeinse Tijd, middeleeuwen, Nieuwe tijd en Nieuwste tijd. Er is hierdoor een hoog potentieel voor het aantreffen van Romeinse vondsten en omwille van de locatie van het slagveld, de kampementen en de KW-linie is er een hoog potentieel voor het aantreffen van militaire vondsten uit de 16de, 18de en 20ste eeuw. Echter door de topografische ligging mag een steentijdpotentieel niet uitgesloten worden.

Zone A: De initiatiefnemer plant een nieuwe nutsleidingen centraal op het tracé van maximaal 2m breed en tussen 1,30 en 3,60m onder het maaiveld. Dit komt neer op een geringe ingreep waarbij de koste-bate voor verder archeologisch onderzoek ongunstig is. Deze archeologienota doet geen uitspraak over de eventuele heraanleg van de wegenis.

Zone B: De initiatiefnemer plant de bouw van een pompstation met overstort en verharding in betonstraatstenen. De betrokken oppervlakte (ca. 250m²) is echter te gering om relevante kenniswinst op het terrein te bekomen. Gezien de meldingen uit de CAI is er voor deze zone een hoger potentieel voor Romeinse en nieuwste tijd.

Zone C: De initiatiefnemer plant een groot gedeelte van perceel 132B te gebruiken als terrein voor grondverbetering. Door de compactie, het afgraven van de teelaarde en de diepploegen na gebruik, kent het terrein een maximale bodemingreep van ca. 1m onder het maaiveld. Het terrein is al vanaf de 2de helft van de 18de eeuw in gebruik als landbouwgrond en bleef tot nu onbebouwd. Gezien de meldingen uit de CAI, het gekarteerde bodemtype en de ligging in de gradiëntzone is er voor deze zone een hoger potentieel voor Romeinse en nieuwste tijd, maar bovenal Mesolithicum en/of Neolithicum.

Zone D: De initiatiefnemer plant de installatie van een pompstation, overstort en talud met een lokale maximale ingreep van 3,6m-MV. Het terrein is vanaf zeker de 2de helft van de 18de eeuw onbebouwd en in gebruik als nat grasland door haar locatie als zuidoever van de Krekelbeek. Historische kaarten indiceerden reeds dat de loop van deze beek doorheen de tijd mogelijk verlegd werd ten zuiden, centraal of noorden van het projectgebied. Het gekarteerde bodemtype heeft echter een hoger potentieel voor sporensites, en heeft vanuit de meldingen van de CAI een hoger potentieel voor sporensites vanaf de Romeinse tijd.

Zone E: De initiatiefnemer plant de installatie van een pompstation, overstort en talud met een lokale maximale ingreep van 3,87m-MV. Het terrein is vanaf zeker de 2de helft van de 18de eeuw onbebouwd en in gebruik als landbouwgebied en braakliggend terrein. Heden is een strook op het terrein half verhard om dienst te doen als oprit voor een achterliggende woonst. Het gekarteerde bodemtype Scm toont een mogelijk afdekkend plaggendek op het archeologisch bodemarchief. De geplande werken zijn ingrijpend hierop. De zone ligt op wandelafstand van de Ottersbeek waardoor het landschap al vanaf de steentijden aantrekkelijk was. De dichte nabijheid van de KW-linie veronderstelt wel een bijkomend potentieel voor de nieuwste tijd.

Zone F: De initiatiefnemer plant de herprofilering van de bestaande grachten en de bijkomende aanleg van RWA-leidingen (maximale bodemingreep van 1m-MV). Het terrein behoort tot de site van het 17de-eeuwse 'Kasteel Weyneshof' en is bebost gebied met lokaal bestaande grachten tot aan de site. Het gekarteerde bodemtype Scm toont een mogelijk afdekkend plaggendek op het archeologisch bodemarchief. De geplande werken zijn ingrijpend hierop. De zone ligt op wandelafstand van de Ottersbeek waardoor het landschap al vanaf de steentijden aantrekkelijk was. De dichte nabijheid van de KW-linie veronderstelt wel een bijkomend potentieel voor de nieuwste tijd. Echter de aanwezigheid van het kasteel creëert het hoogste potentieel op archeologische sporen en artefacten vanaf zeker de helft van de 17de eeuw.

Zone G: De initiatiefnemer plant de installatie van een pompstation met een lokale maximale ingreep van 4,7m-MV. Het terrein is vanaf zeker de 2de helft van de 18de eeuw onderdeel van de wegenis. De geplande oppervlakte voor de ingreep is te beperkt of afdoende kenniswinst te vergaren en creëert zo een negatieve kosten-baten.

5.3 CONCLUSIE

Op basis van de uitgevoerde bureaustudie kan er voor de zones in het projectgebied de volgende conclusies genomen worden:

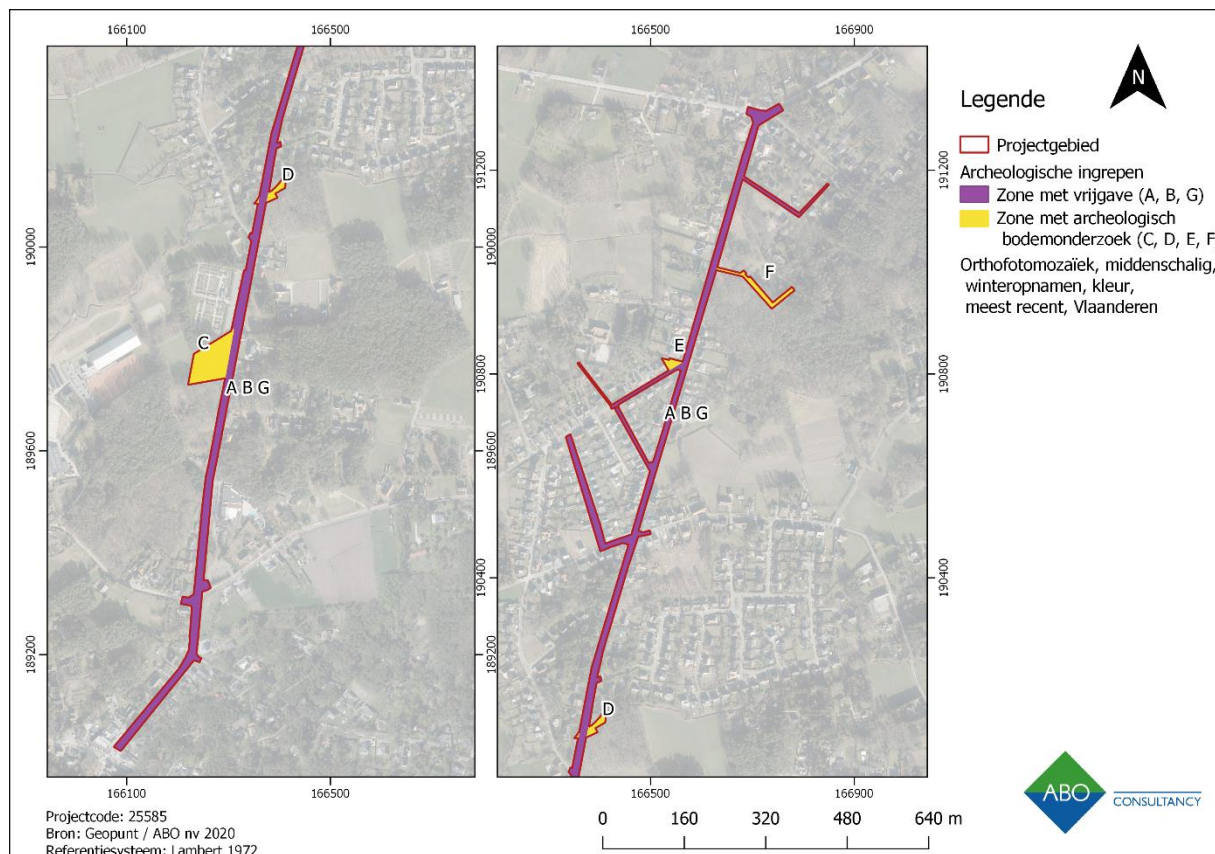
Omdat met de geplande werken in **Zones A, B en G** slechts beperkte bijkomende bodemverstoringen zullen plaats vinden en het terrein reeds lange tijd in gebruik is of het een te beperkte oppervlakte betreft, is de kosten-baten voor dit project ongunstig en wordt er aldus gepleit voor ***geen bijkomend vooronderzoek***. Op basis van bovenstaande argumenten wordt **vrijgave** geadviseerd voor deze zones.

Omdat met de geplande werken in **Zone C** bijkomende bodemverstoringen zullen plaats vinden, het terrein reeds lange tijd in gebruik is als landbouwgebied en een hoog potentieel heeft voor vondsten uit de steentijd, Romeinse Tijd, nieuwe tijd en nieuwste tijd, is de kosten-baten voor dit project gunstig en wordt er aldus gepleit voor ***bijkomend vooronderzoek***. Op basis van bovenstaande argumenten wordt **bijkomend archeologisch bodemonderzoek met en zonder ingreep in de bodem** geadviseerd voor deze zone.

Omdat met de geplande werken in **Zone D** bijkomende bodemverstoringen zullen plaats vinden, het terrein reeds lange tijd de loop van de Krekelbeek omvat (of een oevergedeelte) en een hoog potentieel heeft voor vondsten uit de Romeinse Tijd, nieuwe tijd en nieuwste tijd, is de kosten-baten voor dit project gunstig en wordt er aldus gepleit voor ***bijkomend vooronderzoek***. Op basis van bovenstaande argumenten wordt **bijkomend archeologisch bodemonderzoek met en zonder ingreep in de bodem** geadviseerd voor deze zone.

Omdat met de geplande werken in **Zone E** bijkomende bodemverstoringen zullen plaats vinden, het terrein reeds lange tijd in gebruik is als landbouwgebied, een afdekkende potentieel bodemtype heeft en een hoog potentieel heeft voor vondsten uit de steentijd, Romeinse Tijd, nieuwe tijd en nieuwste tijd, is de kosten-baten voor dit project gunstig en wordt er aldus gepleit voor ***bijkomend vooronderzoek***. Op basis van bovenstaande argumenten wordt **bijkomend archeologisch bodemonderzoek met en zonder ingreep in de bodem** geadviseerd voor deze zone.

Omdat met de geplande werken in **Zone F** bijkomende bodemverstoringen zullen plaats vinden, het terrein reeds lange tijd in gebruik is als landbouwgebied en bosgebied rondom de omgrachte kasteelsite 'Weyneshof', pas recentelijk voorzien is van een afwateringsgracht en een hoog potentieel heeft voor vondsten uit de Romeinse Tijd, nieuwe tijd en nieuwste tijd, is de kosten-baten voor dit project gunstig en wordt er aldus gepleit voor ***bijkomend vooronderzoek***. Op basis van bovenstaande argumenten wordt **bijkomend archeologisch bodemonderzoek met en zonder ingreep in de bodem** geadviseerd voor deze zone.

Figuur 73: Meest recente luchtfoto met aanduiding van het projectgebied en de geselecteerde zones voor verder onderzoek en vrijgave (Bron: Geopunt / ABO nv, 2020).

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		6 februari 2020
Toon Moeskops	Business Unit Manager		6 februari 2020
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		6 februari 2020

7 BIBLIOGRAFIE

Kaart van Villaret, Institut National de l'Information Géographique et Forestière, Sint-Mande (France), CH 292, uitgegeven in 1745, schaal 1:14.400.

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).

Topografische kaart van België, Philippe Vandermaelen, uitgegeven in 1846-1854, schaal 1:20.000.

Atlas Cadastral parcellaire de la Belgique de Zoutleeuw, Philippe-Christian Popp, uitgegeven in 1842-1879, schaal 1:5000.

Geopunt Vlaanderen, Orthofoto's 1971, 1979-1990, *Weynesbaan, Rijmenam* [online], <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 28 mei 2019)

Cartesius, Topografische kaarten 1873, 1904, 1939, 1969, *Weynesbaan, Rijmenam* [online], <http://www.cartesius.be> (geraadpleegd op 28 mei 2019)

Agentschap Onroerend Erfgoed. (1997). Kasteel Weyneshof. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/3099>. Geraadpleegd 29 mei 2019

Agentschap Onroerend Erfgoed. (1997). Rijmenam. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13644>. Geraadpleegd 29 mei 2019

Agentschap Onroerend Erfgoed. (2001). Dijlevallei tussen Mechelen en Rijmenam. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135059>. Geraadpleegd 29 mei 2019

Agentschap Onroerend Erfgoed. (2019). Bunkers kw-linie Antwerpen. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/301436>. Geraadpleegd 29 mei 2019

Antrop, M., Van Eetvelde, V., Janssens, J., Martens, I., & Van Damme, S. (2002). *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest* (No. versie 6.1.). Gent: Universiteit Gent - Vakgroep Geografie.

Baeyens, L., & Tavernier, R. (1975). *Verklarende tekst bij het kaartblad Putte 59 W*. Gent: Instituut tot aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw.

Gyseling, M. (1960). *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland vóór 1226*. Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek.

Heemkring 't Hoefyser, 2002, *Rijmenam, de Dijle en haar brug*. Rijmenam.

Heemkring 't Hoefyser 1978: *1578-1978 Herdenking Slag van Rijmenam door Heemkring 't Hoefyser*, Bonheiden.

Heemkring 't Hoefyser 2002 *Rijmenam, de Dijle en haar brug*. Een uitgave van Heemkring 't Hoefyser vzw. Bonheiden.

Heemkring 'T Hoefyser, Rijmenam en Natuurpunt, Kern Bonheiden, i.s.m. het Gemeentebestuur Bonheiden en de Gemeentelijke Cultuurraad Bonheiden 2005 *De slag van Rijmenam. 1 augustus 1578. Speciale uitgave ter gelegenheid van Open Monumentendag 2004. Met geschiedkundige en natuurkundige informatie bij de veldslag*, Bonheiden.

Heemkring Het Hoefyser 1969 *Rijmenam*, Bonheiden.

Laga, P., Louwye, S., & Geets, S. (2002). Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium). *Geologica Belgica*, 4(1/2), 135–152.

Massart A. 1977: Historique du 12e Régiment de Ligne , vol 2., Brussel.